

České vydání

Informace a oznámení

Ročník 60

10. března 2017

Obsah

I Usnesení, doporučení a stanoviska

STANOVISKA

Evropský hospodářský a sociální výbor

521. plenární zasedání EHSV ve dnech 14. a 15. prosince 2016

2017/C 075/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Funkční ekonomika (stanovisko z vlastní iniciativy)	1
2017/C 075/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Podpora inovativních a rychle rostoucích podniků (stanovisko z vlastní iniciativy)	6
2017/C 075/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Vhodný rámec pro transparentnost podniků (stanovisko z vlastní iniciativy)	14
2017/C 075/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Nejdůležitější faktory ovlivňující společnou zemědělskou politiku po roce 2020 (stanovisko z vlastní iniciativy)	21
2017/C 075/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Směrem k uplatňování nepřímých pobídek v evropských politikách (stanovisko z vlastní iniciativy)	28

III Přípravné akty

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

521. plenární zasedání EHSV ve dnech 14. a 15. prosince 2016

2017/C 075/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Evropský program pro ekonomiku sdílení [COM(2016) 356 final]	33
2017/C 075/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru Roční pracovní program Unie pro oblast evropské normalizace na rok 2017 [COM(2016) 357 final]	40

2017/C 075/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a rady, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1286/2014 o sděleních klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou, pokud jde o datum použitelnosti [COM(2016) 709 final – 2016/0355 (COD)]	44
2017/C 075/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 345/2013 o evropských fondech rizikového kapitálu a nařízení (EU) č. 346/2013 o evropských fondech sociálního podnikání [COM(2016) 461 final]	48
2017/C 075/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 99/2013 o evropském statistickém programu na období let 2013 až 2017 prodloužením tohoto programu na období let 2018 až 2020 [COM(2016) 557 final – 2016/0265(COD)]	53
2017/C 075/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1316/2013 a (EU) 2015/1017, pokud jde o prodloužení doby trvání Evropského fondu pro strategické investice, jakož i zavedení technických zlepšení daného fondu a Evropského centra pro investiční poradenství [COM(2016) 597 final – 2016/0276 (COD)]	57
2017/C 075/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě – Přezkum/revize víceletého finančního rámce na období 2014–2020 v polovině období – Rozpočet EU zaměřený na výsledky [COM(2016) 603 final] – Nařízení Rady, kterým se mění nařízení (EU, Euratom) č. 1311/2013, kterým se stanoví víceletý finanční rámec na období 2014–2020 [COM(2016) 604 final – 2016/0283 (APP)] – Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie a kterým se mění nařízení (ES) č. 2012/2002, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1296/2013, (EU) č. 1301/2013, (EU) č. 1303/2013, (EU) č. 1304/2013, (EU) č. 1305/2013, (EU) č. 1306/2013, (EU) č. 1307/2013, (EU) č. 1308/2013, (EU) č. 1309/2013, (EU) č. 1316/2013, (EU) č. 223/2014, (EU) č. 283/2014, (EU) č. 652/2014 a rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 541/2014/EU [COM(2016) 605 final – 2016/0282 (COD)]	63
2017/C 075/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Rady, kterou se mění směrnice (EU) 2016/1164, pokud jde o hybridní nesoulady s třetími zeměmi [COM(2016) 687 final – 2016/0339 (CNS)]	70
2017/C 075/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysoce odborné dovednosti [COM(2016) 378 final – 2016/0176 (COD)]	75
2017/C 075/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/71/ES o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb [COM(2016) 128 final – 2016/0070 (COD)]	81
2017/C 075/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (přepřacované znění) [COM(2016) 465 final] a Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany a o změně směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty [COM(2016) 466 final] a Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zavedení společného postupu pro mezinárodní ochranu v Unii a o zrušení směrnice 2013/32/EU [COM(2016) 467 final]	97

2017/C 075/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zahrnutí emisí skleníkových plynů a jejich pohlcování v důsledku využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví do rámce politiky v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 a o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013 o mechanismu monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů a podávání dalších informací vztahujících se ke změně klimatu [COM(2016) 479 final – 2016/0230 (COD)] a k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o závazném každoročním snižování emisí skleníkových plynů členskými státy v období 2021–2030 pro potřeby odolné energetické unie a za účelem splnění závazků podle Pařížské dohody a o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013 o mechanismu monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů a podávání dalších informací vztahujících se ke změně klimatu [COM(2016) 482 final – 2016/0231 (COD)]	103
2017/C 075/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí víceletý plán pro populace žijící při dně v Severním moři a rybolov využívající tyto populace a ruší nařízení Rady (ES) č. 676/2007 a (ES) č. 1342/2008 [COM(2016) 493 final – 2016/0238 (COD)]	109
2017/C 075/19	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Balíčku opatření v oblasti letectví II, který tvoří návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných pravidlech v oblasti civilního letectví a o zřízení Agentury Evropské unie pro bezpečnost letectví, kterým se ruší nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 216/2008, [COM(2015) 613 final – 2015/0277 (COD)] a zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě – Evropský program pro bezpečnost letectví [COM(2015) 599 final]	111
2017/C 075/20	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: On-line platformy a jednotný digitální trh – Příležitosti a výzvy pro Evropu [COM(2016) 288 final]	119
2017/C 075/21	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Posílení evropského systému kybernetické odolnosti a podpora konkurenceschopného a inovativního odvětví kybernetické bezpečnosti [COM(2016) 410 final]	124
2017/C 075/22	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Posílení dvoustranných obchodních vztahů mezi EU a Tureckem a modernizace celní unie	129
2017/C 075/23	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Důstojný život: místo závislosti soběstačnost – Násilné vysídlování a rozvoj [COM(2016) 234 final]	138
2017/C 075/24	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Integrovaná politika Evropské unie pro Arktidu [JOIN(2016) 21 final]	144

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

521. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV VE DNECH 14. A 15. PROSINCE 2016

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Funkční ekonomika

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2017/C 075/01)

Zpravodaj: **Thierry LIBAERT**

Právní základ	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Rozhodnutí plenárního shromáždění	21/01/2016
Odpovědná specializovaná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato ve specializované sekci	04/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	15/12/2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování	169/0/3
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. V tomto stanovisku EHSV vyjadřuje přání, aby společnost prošla hospodářskou transformací a přešla od fáze nadměrného využívání zdrojů a plýtvání k udržitelnější fázi, v níž by byl kladen důraz spíše na kvalitu než na množství a existovalo by více pracovních míst. EHSV prohlašuje, že si přeje, aby se při hledání nových forem ekonomiky Evropa ujala iniciativy.

1.2. EHSV se domnívá, že je třeba podporovat funkční ekonomiku, jelikož poskytuje řešení všech uvedených výzev, nebo alespoň části z nich. Tato ekonomika není cílem sama o sobě, ale slouží novým cílům modelu spotřeby.

1.3. Vzhledem k tomu, že panuje řada nejasností a neznalost ohledně předpokládaných výhod této ekonomiky z hospodářského, environmentálního a sociálního hlediska, je třeba provést komplexní posouzení kategorií zboží nebo služeb s cílem určit silné stránky a případně podmínky, které je třeba v zájmu zavedení účinné funkční ekonomiky dodržovat.

1.4. Následně bude nutné podporovat označování informující o dopadech (environmentálních, sociálních, hospodářských atd.) výrobku nebo služby získané podle modelu funkční ekonomiky, v němž jsou pojmy „přístup“ nebo „používání“ stavěny do protikladu k pojmu „vlastnictví“. Takové označování umožní spotřebitelům zjistit, zda je vhodnější rozhodnout se ke koupi výrobku nebo služby, a činit informovaná rozhodnutí. V tomto ohledu je zásadní kvalita a důvěryhodnost informací poskytovaných podniky. Proto je třeba stanovit orgány a mechanismy, které by je spotřebitelům zaručily.

1.5. EHSV doporučuje, aby členské státy a zúčastněné strany prosazovaly odpovědnou spotřebu, a to především ve fázi vzdělávání, a kladly důraz na funkční ekonomiku. Pokud bude tato ekonomika zaváděna rozumným způsobem, může pomoci vyřešit mnoho současných problémů, které jsou spojené se spotřebou.

1.6. Obecněji vzato EHSV doporučuje urychlit výzkum a dosahování konkrétních výsledků v oblasti nových způsobů výroby a spotřeby v souvislosti s funkční ekonomikou:

- ekodesign výrobků, který od samého počátku umožňuje zajistit udržitelnost vyžívaných zdrojů tím, že zohledňuje environmentální dopad výrobků v celém průběhu jejich životního cyklu. Funkční ekonomika může přinést novou koncepci výrobků, které budou snáze opravitelné, upravitelné atd.;
- oběhové hospodářství podle stanoviska EHSV k tématu „Balíček opatření týkajících se oběhového hospodářství“⁽¹⁾, které je zaměřené na přístup „cradle to cradle“ (od kolébky ke kolébce) a jehož cílem je přeměnit odpad jednoho podniku ve zdroje pro jiné podniky. Funkční ekonomika může umožnit lepší využití vedlejších produktů a externalit některých výrobků pro účely výroby dalších produktů;
- spoluspotřebitelství, které konkrétně ve stanovisku EHSV ze dne 21. ledna 2014⁽²⁾ vychází z teoretických základů funkční ekonomiky. Vývoj tohoto druhu výměny může dohromady za určitých podmínek urychlit přínosy funkční ekonomiky, zejména z hlediska životního prostředí;
- ekonomika pro společné blaho související se stanoviskem EHSV ze dne 17. září 2015⁽³⁾;
- ekonomika sdílení, již se věnovalo zejména stanovisko EHSV ze dne 13. května 2016⁽⁴⁾.

1.7. Evropský legislativní balíček by umožnil strukturovat nabídky funkční ekonomiky, zejména co se týče nových otázek v oblasti spotřeby – spoluspotřebitelství, zastarávání, pochopení těchto modelů spotřebiteli –, a vytvořit právní a fiskální prostředí příznivější pro inovativní podniky.

1.8. Zakotvení funkční ekonomiky na daném území umožňuje reagovat na nové výzvy udržitelného rozvoje územních celků prostřednictvím experimentování s novými obchodními modely. Funkční ekonomika je užitečná v tom, že vyzdvihuje silné stránky jednotlivých území, umožňuje vymanit se ze standardizace hromadné výroby, která je částečně příčinou rozčarování ze současné spotřeby, a umožňuje zohlednit všechny vnější faktory výrobního systému. Města vzhledem ke své hustotě, která nahrává myšlence vzájemného sloučení úsilí, navíc představují jedno z nejvhodnějších míst pro vývoj řešení funkční ekonomiky.

1.9. Aby bylo možné čelit zásadnímu přechodu na nový hospodářský model, který bude mít velké a systémové dopady v řadě oblastí, doporučuje se, aby byla v EHSV vytvořena nová stálá průřezová struktura, která by tento vývoj analyzovala.

1.10. V situaci, kdy dosud existuje málo dobrých příkladů, jež navíc nejsou vždy zviditelněny tak, jak si zaslouží, by byla užitečná platforma pro výměnu, která by iniciativy funkční ekonomiky zviditelnila na evropské úrovni. Tato platforma by se mohla začlenit do návrhu evropské platformy pro oběhové hospodářství, jež EHSV schválil při hlasování o stanovisku k balíčku opatření týkajících se oběhového hospodářství, který předložila Evropská komise.

1.11. Funkční ekonomika může vést k tomu, že budou znovu určeny různé hodnoty, které tvoří hodnotu určitého statku. Je tedy třeba, aby ve funkční ekonomice dokázaly společně existovat užité hodnoty, ale také hodnota práce.

1.12. Zásadní význam bude mít vyjasnění a zjednodušení otázek týkajících se pojištění modelů funkční ekonomiky, a je tedy třeba je učinit srozumitelnějšími pro konečného spotřebitele, aby se mohly rozvíjet nové nabídky této ekonomiky.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 264, 20.7.2016, s. 98.

⁽²⁾ Úř. věst. C 177, 11.6.2014, s. 1.

⁽³⁾ Úř. věst. C 13, 15.1.2016, s. 26.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 303, 19.8.2016, s. 36.

2. Definice a obsah: od vlastnictví k používání

2.1. Cílem funkční ekonomiky je rozvinout používání výrobků spíše než jejich vlastnictví. Nejedná se však o to, aby byly pouze zahrnuty „služby“ doplňující „výrobek“, ale aby se uvažovalo o všech změnách spotřeby prostřednictvím lepšího zohlednění koncového uživatele a obchodních modelů účinněji využívajících zdroje, z nichž by územním celkům dokonce plynuly související výhody. V rámci tohoto přístupu podniky neprodávají výrobek, ale jeho funkci, jejíž cena závisí na využití. Průmyslové podniky mají tedy a priori zájem na tom, aby v rámci svého obchodního modelu produkovaly odolné zboží, které lze opravit a jehož údržba je snadná, a také zajišťovaly odpovídající výrobní řetězec a logistiku.

2.1.1. Ekonomický model, který z toho vyplývá, vychází i nadále z toho, že hodnota spočívá v přínosu, který plyne z používání, tedy v užité hodnotě, ale i v samém výrobku či službě nebo v tom, jak je posuzují ostatní, tedy v hodnotě práce či ve směnné hodnotě.

2.1.2. Podle tradičního ekonomického schématu vytvářejí hodnotu výrobci a spotřebitelé ji svou spotřebou ničí. Ve funkční ekonomice se musí zájem obou stran spojit či být alespoň v souladu, aby každý hodnotu zachoval nebo ji i vytvářel. Jedním z takových nových zdrojů a hodnot, které vytvářejí obě strany, je v rámci současné digitální revoluce například získávání a využívání údajů na základě poznatku o aktivitě uživatelů.

2.1.3. Nová dynamika rozvíjející se v souvislosti s pojmem „prozument“ (neologismus, jenž slučuje historicky odlišnou úlohu výrobce a spotřebitele), který je doposud zcela teoretický, svědčí o tomto přechodu od velmi lineárních nebo vertikálních hospodářských vztahů k provázanějším či více horizontálním systémům a organizaci.

2.1.4. Funkční ekonomika může podpořit dematerializaci ekonomiky tím, že všechny náklady začlení do konečné ceny. Musí přispívat k oddělení hospodářské činnosti od dopadu na životní prostředí.

2.2. Na dva více či méně propracované modely uplatnění koncepce funkční ekonomiky odkazují dvě teorie. První teorie se zabývá nabídkou služeb zaměřených na používání a odkazuje na obecnou myšlenku ekonomiky služeb. Přehodnotila vlastnické vztahy, ale příliš se nezabývá výrobky. Druhá teorie se zaměřuje na externalitu funkční ekonomiky, které umožňují určit nová řešení, kdy je prodej zboží a služeb koncipován jako integrovaný soubor (zaměřuje se na práci či také na výrobu nemateriálních zdrojů zvláště pro území) a spotřebitel je nedílnou součástí navrženého řešení.

2.3. EHSV prosazuje vyrovnaný přístup. Záměrem není bezvýhradně podporovat funkční ekonomiku, ale činit tak pod podmínkou, že přinese řešení uvedených nových výzev.

3. Důležité otázky

3.1. Funkční ekonomika je přínosná, neboť může teoreticky, či v každém případě za určitých podmínek, vyřešit mnohé výzvy související se současnou spotřebou, ať se jedná o výzvy hospodářské, sociální, environmentální nebo kulturní.

3.2. V rámci integrovaného přístupu může zejména v územních celcích přinášet související výhody nebo pozitivní externalitu. Například samosprávy začleňují prostřednictvím průřezových způsobů spolupráce do poskytování služeb veřejného osvětlení hospodářskou výkonnost, zabezpečení veřejných prostor, ale také snížení světelného znečištění a spotřeby energie. Začlenění těchto jednotlivých cílů – spíše než optimalizace jediného parametru – umožňuje řešit různé problémy, přičemž náklady jsou pod kontrolou.

3.2.1. Funkční ekonomika slučuje investice, a proto je nástrojem k podpoře inovací v zájmu udržitelného rozvoje, konkrétně čistých či ekologických technologických inovací. Tyto inovace vyžadují oproti tradičním řešením často větší kapitál, a využívají tak ekonomického modelu, který napomáhá jejich šíření prostřednictvím spotřebitelů, kteří by jednotlivě neměli dostatečnou finanční kapacitu. Například smlouva o energetických službách uživateli na základě nízkých měsíčních poplatků umožní využívat energeticky účinné technologie a služby, které jsou někdy nákladné.

3.3. Z hlediska životního prostředí vedou současné vzorce spotřeby založené na individuálním vlastnictví k nedostatečnému využívání statků, a tedy značnému plýtvání přírodními zdroji (například automobil je dnes 95 % času nevyužívaný a ve městech je obvykle počet pasažérů jen o něco málo vyšší než jedna osoba – 1,2 osoby na automobil).

3.3.1. Pořízení služby v oblasti mobility (sedadlo na určitý počet kilometrů, automobil na určitou dobu a určitý počet kilometrů atd.) umožňuje rozšířit využívání těchto zdrojů. Funkční ekonomika proto může zvýšit míru využívání řady spotřebního zboží, a tím vytvářet vyšší hodnotu s nižší environmentální stopou.

3.3.2. Zpoplatnění služeb funkční ekonomiky zahrnující veškeré náklady na výrobky a služby, a nikoli pouze mezní náklady, umožňuje lepší pochopení skutečných nákladů uživatelem. To představuje cenový signál, který se blíží skutečnému dopadu výroby, a povzbuzuje tak odpovědnější chování (např. při zakoupení hodiny sdílení automobilu platí uživatel odpis vozidla, pojištění, parkování, benzín atd., tedy celkově určitý poměr veškerých nákladů; spotřebitel tedy bude ochotnější rozumně využívat dané vozidlo oproti tomu, jak by jej využíval „vlastník“, který obvykle vnímá jako náklad pouze benzín).

3.4. Pokud jde o sociální aspekt, může funkční ekonomika snížit náklady na přístup k určitému výrobku nebo službě, ať už prostřednictvím sdílení společně vložené investice, nebo tím, že náklady budou omezeny na pouhou platbu za přístup, a tím umožnit většímu počtu spotřebitelů, aby využívali služeb, které pro ně byly dosud nedostupné. Zásadní otázka, a to jak z ekonomického, právního nebo pojistného hlediska, se týká investora a vlastníka kapitálu, který je dán k dispozici uživatelům. Tyto otázky a s nimi související nové předpisy, které bude třeba vytvořit, se zdají být zásadní.

3.4.1. Vytváří řada sociálních otázek, které musí být stejně jako výzvy v oblasti životního prostředí důkladně prozkoumány, aby bylo možné rozhodnout, zda je funkční ekonomika v této oblasti přínosná či nikoli, a především aby mohlo být rozhodnuto o podmínkách pro zavedení funkční ekonomiky v zájmu sociálního pokroku.

3.5. Změna modelu, již přinese přechod od „vlastnictví“ k „přístupu“, má důsledky. Představuje přeměnu modelu spotřeby založeného na okázalosti a snaze vyrovnat se ostatním ke spotřebě, která bude umírněnější a nebude tolik vycházet z impulzivních pohnutek, jež se budou v každém případě méně odvíjet od vlastnictví hmotného majetku.

3.6. Digitální technologie mohou umožnit rozšířit působnost funkční ekonomiky tím, že se přestanou omezovat na původní výhradní sféru vztahů mezi podniky (business to business). Digitální řešení mohou prostřednictvím snížení nákladů zejména na šíření a zavádění poskytnout řešení funkční ekonomiky ve velice rozmanitých oblastech (hudba, mobilita, vybavení, bydlení atd.). V této souvislosti je třeba rychle vytvořit a zavést uzpůsobený daňový a regulační rámec, aby se podpořila slučitelnost se stávajícím obchodním modelem.

3.7. Nedávné studie a zpětná vazba ukazují, že metody funkční ekonomiky jsou úspěšné a jsou přijímány tehdy, když řešení usnadňují používání a zlepšují kvalitu života spotřebitele, spíše než výhradně na základě ekonomických nebo environmentálních kritérií. Svědčí o tom případ sdílení automobilů, a sice v souvislosti se zásadní otázkou parkování v centru města, kterou tento systém umožňuje řešit, nebo případ streamingu díky možnosti přístupu k obrovské nabídce téměř v reálném čase.

4. Překážky a omezení

4.1. Funkční ekonomika může v určitých případech vést ke zrychlení tempa spotřeby a střídání výrobků. V oblasti mobilních telefonů nebo leasingu vozidel není zjevně jasné, že tyto modely (obvykle dlouhodobý pronájem s předkupním právem) přispívají k prodloužení životnosti výrobků nebo ke zlepšení jejich recyklace na konci životnosti.

4.2. I když nejznámější konkrétní příklady poskytují velké průmyslové skupiny, hrají klíčovou úlohu při stabilizaci a šíření funkční ekonomiky ve společnosti tradičnější odvětví, jako je zemědělství (například prostřednictvím kolektivních nákupních smluv), ale také začínající podniky. Také se ukazuje, že v této koncepci a v jejím uplatňování mohou i malé a střední podniky nalézt nová řešení pro své zákazníky. Struktury ve formě družstev mohou také podporovat způsoby správy, které jsou více horizontální a do nichž je uživatel plně zapojen.

4.3. Díky snížení nákladů na přístup k výrobku nebo ke službě může být funkční ekonomika přitažlivá pro občany s nejnižšími příjmy. Konkrétně v přístupu ke službám a produktům umožňuje určitou pružnost a flexibilitu. Současně však může zvýšit zranitelnost těchto občanů s nejnižšími příjmy, pokud by již nebyli schopni hradit poplatky za přístup k určité službě, její používání či předplatné. Z tohoto hlediska a v současné stále ekonomicky nejistější situaci v mnoha evropských zemích se může vlastnictví jevit jako vhodnější a bezpečnější pro zranitelné sociální kategorie. Co se týče také přístupu k některým druhům zboží a služeb, nerovný přístup není pouze otázkou ekonomického kapitálu (finančních prostředků), ale také kulturního a vzdělávacího kapitálu (sociálního zázemí, vzdělání).

4.4. Z hlediska společnosti může funkční ekonomika učinit spotřebitele, a tedy občana, ještě více závislým na ekonomických strukturách či na určitém technickém a ekonomickém systému. Poskytnutý výrobek je obtížné, ne-li nemožné opravit, přizpůsobit, změnit atd., jakmile je součástí určité služby. Proto může funkční ekonomika posílit vnější vliv, pokud služby dostatečně nezapojí uživatele do navrhování výrobků a připravovaných řešení. Bude třeba hledat a podporovat ekonomické modely a modely správy, které posilují nezávislost spotřebitelů (při jejich volbě, chování a zvyklostech).

4.5. Digitální technologie mohou umožnit rozšířit oblast uplatnění funkční ekonomiky na všechny spotřebitele. Vyvolávají však také řadu otázek: otázku zachycování hodnoty některými platformami, optimalizace nebo vyhýbání se daním, respektování soukromí (zejména využíváním shromážděných údajů), hospodářské koncentrace (monopoly platform) a otázky týkající se práce (jak je uvedeno v odstavci 1.6).

4.6. Co se týče všech těchto rizik a překážek, pouhý přechod na „ekonomiku služeb“ před nimi nemůže funkční ekonomiku ochránit. Jejich vyřešení může být umožněno pomocí integrovanějšího přístupu funkční ekonomiky, který by se zabýval řízením podniku, prací i vztahem k danému území a zohledňoval by spotřebitele již od chvíle, kdy je služba vyvíjena, a během celého životního cyklu výrobku.

4.7. Nicméně je u některých z těchto otázek, zejména v oblasti hospodářské soutěže nebo respektování práva na soukromí, jisté nezbytný právní zásah.

5. Podpora evropské dynamiky funkční ekonomiky

5.1. Existuje řada důvodů, proč se Evropská unie musí zabývat tématem funkční ekonomiky. Tyto důvody jsou environmentální, sociální, kulturní, ale rovněž ekonomické. Důležitou úlohu v rámci těchto úvah také hrají digitální výzvy a obecně vazba na nové obchodní modely, jako je ekonomika sdílení, oběhové hospodářství atd., a to zejména vzhledem k rychlým změnám, které přináší.

5.2. V Evropě se funkční ekonomika jeví jako prostředek, který podnikům umožní znovu vytvářet přidanou hodnotu, prosazovat řešení vytvářející pracovní místa (zejména v následné fázi v oblasti údržby, oprav atd., ale také v počáteční fázi při vývoji inovativních obchodních modelů a souvisejících služeb), a zejména posílit konkurenceschopnost některých odvětví. Tato ekonomika může napomoci k obnovení důvěry mezi podniky a spotřebiteli a vrátit smysl spotřebě díky rozšíření nabídky služeb, které budou co nejvíce odpovídat potřebám spotřebitelů, spíše než zajišťovat standardizovanou a nedostatečně uzpůsobenou výrobu.

5.3. Třebaže se inovační služby velkých podniků, územní celky a řada odborníků zavazují k podpoře funkční ekonomiky, je překvapující, jak je evropská dynamika slabá. Ačkoli je funkční ekonomika jádrem oběhového hospodářství, nedávná zpráva Komise na toto téma s názvem „Uzavření cyklu“ se o ní vůbec nezmiňuje.

5.3.1. I přes tyto nejistoty a omezení a v nejisté politické a hospodářské situaci, která nyní v Evropě panuje, představuje funkční ekonomika pro Evropu příležitost, jak využít a rozvíjet dovednosti a schopnosti mnoha subjektů.

V Bruselu dne 15. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Podpora inovativních a rychle rostoucích podniků**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2017/C 075/02)

Zpravodaj: **Antonio GARCÍA DEL RIEGO**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	21. 1. 2016
Právní základ	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná specializovaná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato ve specializované sekci	29. 11. 2016
Přijato na plenárním zasedání	14. 12. 2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování	220/1/8
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vybízí Komisi, aby pokračovala ve svém úsilí o vypracování návrhů politiky zaměřených na podporu zakládání inovativních a rychle rostoucích podniků, a doporučuje, aby tyto iniciativy provádělo, vedlo a koordinovalo jediné oddělení zodpovědné za posuzování, sledování a dosahování součinnosti mezi inovativními politikami předkládanými různými generálními ředitelstvími. Tyto návrhy politik by měly posilovat jednotný trh, upevňovat klastry a ekosystémy, v nichž jsou inovativní začínající podniky zakládány, rozvíjet kapitálovou složku evropských kapitálových trhů, podporovat univerzitní programy, které by se zaměřovaly na budoucí pracovní místa a minimalizovat náklady a byrokracii související se založením nového podniku.

1.1.1. Komise by měla nadále posilovat stávající pravidla v oblasti jednotného trhu: dlouhodobé projekty harmonizace, jako jsou účetní a insolvenční normy, automatické uznávání profesních a univerzitních kvalifikací, zrychlené provádění strategie jednotného digitálního trhu a plné zavedení iniciativy unie kapitálových trhů⁽¹⁾, by Evropské unii významným způsobem pomohly těžit z plného potenciálu skutečně jednotného trhu. Jednoduchá a účinná pravidla pro přeshraniční smlouvy by měla povzbudit přeshraniční elektronický obchod a omezit právní roztržičnost ve spotřebitelském právu i náklady podniků na dodržování předpisů.

1.1.2. Je třeba dále rozšířit kapitálové financování, a podpořit tak začínající podniky v jejich rozvojové fázi. To mimo jiné předpokládá neutrálnější daňový systém, který nakládá stejně s dluhovým a kapitálovým financováním tím, že umožní odpočet jak úroků, tak výplat dividend⁽²⁾. Začínající podniky by měly mít možnost využít k přilákání a udržení talentovaných lidí balíčků opcí na akcie.

⁽¹⁾ EHSV vyjádřil podporu iniciativě unie kapitálových trhů ve svých stanoviscích Akční plán pro vytváření unie kapitálových trhů (Úř. věst. C 133, 14.4.2016, s. 17), Sekuritizace (Úř. věst. C 82, 3.3.2016, s. 1) a Prospekt (Úř. věst. C 177, 18.5.2016, s. 9).

⁽²⁾ EHSV opakovaně požadoval opatření k odstranění zvýhodnění dluhového financování v daňových systémech, například ve stanovisku Financování podniků/alternativní finanční mechanismy (Úř. věst. C 451, 16.12.2014, s. 20).

1.1.3. Měla by být vytvořena a podporována kultura vlastního kapitálu, včetně vzdělávacích a nelegislativních iniciativ. Evropský finanční systém potřebuje vytvořit likvidní investiční produkty vhodné pro retailové investory, aby je tak povzbudil k investicím do inovativních malých podniků.

1.1.4. Pro minimalizaci administrativní zátěže a zabránění zbytečným nákladům a neúčinnému hospodaření s časem na straně podnikatelů je také klíčové odstranit zbytečnou byrokracii a omezit kladení dodatečných povinností nad rámec evropského práva (tzv. „gold plating“).

1.1.5. V členských státech je třeba, pomocí přijímání nových opatření v oblasti politik s cílem zatraktivnit EU pro talentované lidi, posilovat a urychlovat rozvoj nových druhů spolupráce mezi univerzitami a podniky, a to jak velkými, tak i menšími.

1.1.5.1. EHSV vybízí Komisi, aby odstranila veškerá právní omezení spojená s výměnami studentů a mladých podnikatelů⁽³⁾, např. vytvořením programu Erasmus pro mladé podnikatele.

1.1.5.2. EHSV se přimlouvá za vytvoření informační databáze v podobě platformy propojené s Evropským centrem pro investiční poradenství (EIAH) a Evropským portálem investičních projektů (EIPP)⁽⁴⁾, jejímž účelem by bylo zvyšování povědomí o nadějných podnicích. Zahrnovala by rychle rostoucí podniky z EU v různých odvětvích, jež by byly vybrány na základě objektivních a transparentních kritérií, a umožňovala by porovnání a referenční srovnávání mezi podniky.

1.1.6. EHSV má za to, že sdílení a posuzování osvědčených postupů nabízí cenné poznatky pro experimentování s novými politikami⁽⁵⁾.

1.2. Evropský investiční fond (EIF) a Evropská investiční banka (EIB) se žádají, aby podpořily inovativní firmy konkrétním rizikovým a předstartovním kapitálem, aby byl usnadněn přesun technologií z vysokých škol a výzkumných středisek. Tato podpora by mohla být v podobě záruk na první úvěr, jež by pomohly překonat počáteční odpor vůči soukromému financování.

1.3. Při pomoci inovativním projektům dosáhnout rozsahu a vstoupit na trh by měl mít rozhodující úlohu Evropský fond pro strategické investice (EFISI), což je fond o hodnotě 21 miliard EUR vytvořený ze záruk Evropské unie a kapitálu Evropské investiční banky. EFISI by kromě toho mohl být předlohou pro budoucí rozpočty EU, jež by se od tradiční metody financování projektů prostřednictvím grantů přesunuly k účinnějšímu investičnímu modelu, který by „přilákal“ finanční prostředky pro projekty. EFISI úspěšně financoval poměrně rizikové oblasti, jež by mohly být snadno přehlédnuty⁽⁶⁾.

1.4. EHSV vyzývá k vytvoření širšího investičního souboru nástrojů s cílem stimulovat investice ve fázi růstu, včetně „asymetrických fondů“, jež poskytují rozdílné výnosy pro různé typy investorů do aktiv, a alternativních způsobů financování, jako je hromadné financování (crowdfunding)⁽⁷⁾. Mělo by se také zvážit vytvoření dílčích trhů, aby evropské malé a střední podniky měly snadnější přístup k trhům.

1.5. Komise by se měla zabývat regulačními asymetriemi mezi Evropou a USA, pokud jde o zacházení s investicemi do softwaru, a odstranit regulační omezení, která evropskému finančnímu sektoru brání investovat do digitálního rozvoje.

2. Analýza stávající situace

2.1. Malé a střední podniky jsou klíčovým prvkem evropského hospodářství a významným způsobem přispívají k vytváření pracovních míst a k hospodářskému růstu⁽⁸⁾.

⁽³⁾ Viz stanovisko EHSV Zapojení vysokých škol do utváření Evropy (Úř. věst. C 71, 24.2.2016, s. 11).

⁽⁴⁾ Evropské centrum pro investiční poradenství: <http://www.eib.org/eiah/index.htm>.
Informace o Evropském portálu investičních projektů: <https://ec.europa.eu/eipp/desktop/cs/index.html>.

⁽⁵⁾ Viz odstavec 4.

⁽⁶⁾ European Digital Forum, „From Start-up to Scale-up: Growing Europe's Digital Economy“ (Od začínajících k expandujícím podnikům: růst evropské digitální ekonomiky), Sergey Filippov a Paul Hofheinz, 2016, s. 3–5.

⁽⁷⁾ Tamtéž, s. 5.

⁽⁸⁾ Definice malých a středních podniků podle EU (Úř. věst. L 124, 20.5.2003, s. 36).

2.1.1. V roce 2015 fungovalo v Evropské unii přes 22,3 milionu malých a středních podniků, které tvořily 99,8 % všech nefinančních podniků, zaměstnávaly 90 milionů lidí (66,9 % celkové zaměstnanosti), vytvořily 57,8 % celkové přidané hodnoty⁽⁹⁾ a zajistily 85 % nových pracovních míst. Evropa musí zajistit vytváření malých a středních podniků nového druhu, které by vyrovnaly ztrátu 200 000 takovýchto podniků, jež ročně vyhlásí úpadek⁽¹⁰⁾, což má dopad na 1,7 milionu pracovníků. Pro budoucí hospodářský růst však mají větší význam podniky, které chtějí inovovat, růst a vyvážet.

2.2. Zakládání rychle rostoucích začínajících podniků má klíčový význam vzhledem k jejich zaměření na inovace v rychle rostoucích odvětvích s vysokou přidanou hodnotou. Tyto podniky budou v budoucnosti vytvářet pracovní místa a pohánět růst produktivity, který je zásadní pro zlepšování životní úrovně. Přestože Evropa v některých oblastech hlásí pokrok, zaostává v přechodu od začínajících podniků k expandujícím podnikům, jenž by měl nakonec vést k růstu a vytváření pracovních míst, které Evropa potřebuje⁽¹¹⁾.

2.3. Toto stanovisko z vlastní iniciativy se zaměřuje na podniky ve fázi expanze: rychle rostoucí podniky s průměrným ročním nárůstem počtu zaměstnanců (nebo obrátu) vyšším než 20 % po dobu tří let a zaměstnávající 10 či více zaměstnanců na začátku sledovaného období⁽¹²⁾. Klíčovou vlastností podniků ve fázi expanze je, že jejich obchodní modely jsou snadno rozšiřitelné. Rozšiřitelnost je schopnost růstu ve smyslu přístupu na trh, příjmů a struktury, který vyvolává například rychlá replikace obchodního modelu na různých trzích nebo nové postupy řízení.

2.3.1. Studie OECD provedená v 11 zemích⁽¹³⁾ odhalila, že podniky ve fázi expanze představují méně než 10 % podniků ve všech 11 zemích, avšak vytvářejí bezmála dvě třetiny všech nových pracovních míst⁽¹⁴⁾.

2.4. Začínající podniky jsou v krátkodobém měřítku spíše méně ziskové a závisejí na externím financování. Pokud tyto inovativní podniky nedokáží financovat své plány na expanzi, k rozšíření nedojde a pravděpodobně se zbrzdí jejich skrytý potenciál pro růst produktivity a tvorbu pracovních míst.

2.4.1. Analýza Světové banky⁽¹⁵⁾ odhaduje, že průměrná míra úvěrů v selhání u malých a středních podniků na rozvinutých trzích byla v roce 2007 ve výši 6,93 %, což je více než dvojnásobek úvěrů velkých podniků ve výši 2,54 %. Podíl úvěrů v selhání se dramaticky zvýšil během krize v Portugalsku, Španělsku, Itálii a Irsku, a to na 10 až 25 %.

2.4.1.1. Politiky, které banky pobízejí k poskytování úvěrů i rizikovějším podnikům, zejména začínajícím podnikům s omezeným zajištěním, by mohly vést ke vzniku řady rizikových bank, propadu nabídky úvěrů a zvýšení finanční nestability⁽¹⁶⁾.

2.5. Evropa se musí zaměřit na hladké fungování „přechodu mezi způsoby financování“, jenž je momentálně narušen.

2.5.1. Přechod mezi způsoby financování má čtyři fáze: fáze začínajícího podniku (financovaná prostřednictvím grantů, předstartovního kapitálu, rodiny a přátel), fáze růstu vlastního kapitálu (financovaná prostřednictvím hromadného financování (crowdfunding), mikrofinancování, neformálních investorů (tzv. business angels)), fáze trvalého růstu (financovaná prostřednictvím sekuritizace, soukromého kapitálu, rizikového kapitálu, institucionálních investorů, soukromého umisťování dluhu) a fáze zániku (financovaná prostřednictvím akvizice, trhů veřejného kapitálu).

⁽⁹⁾ http://www.eif.org/news_centre/publications/eif_annual_report_2015.pdf.

⁽¹⁰⁾ Úpadek a druhá šance pro poctivé podnikatele, kteří neuspěli – politika Evropské komise. Den podnikatelů 12. listopadu 2015.

⁽¹¹⁾ Začínající podnik se obvykle definuje jako podnikatelský počín, jehož účelem je hledat podnikatelský model, který lze opakovat a rozšiřovat. Tyto nově vytvořené podniky jsou obvykle značně inovativní a typické pro ně je, že jsou založeny na nápadech, technologiích nebo obchodních modelech, které dosud neexistovaly. Naproti tomu expandující podnik je takový, jenž se rychle rozšiřuje a roste z hlediska přístupu na trh, tržeb nebo počtu zaměstnanců. Viz *Octopus High Growth Small Business Report 2015* (Londýn: Octopus, 2015).

⁽¹²⁾ <https://www.linkedin.com/pulse/20141201163113-4330901-understanding-scale-up-companies>.

⁽¹³⁾ Spojené království, Finsko, Španělsko, Itálie, USA, Kanada, Norsko, Nizozemsko, Dánsko, Nový Zéland, Rakousko.

⁽¹⁴⁾ *Supporting investors and growth firms (Podpora investorů a rostoucích podniků)* – T. Aubrey, R. Thillaye a A. Reed, 2015, s. 11.

⁽¹⁵⁾ <http://siteresources.worldbank.org/INTFR/Resources/BeckDemirgucKuntMartinezPeria.pdf>.

⁽¹⁶⁾ *Supporting investors and growth firms (Podpora investorů a rostoucích podniků)* – T. Aubrey, R. Thillaye a A. Reed, 2015, s. 21.

3. Stavební prvky pro vytvoření inovačního ekosystému vstřícného k expanzi

3.1. Úspěšné inovační ekosystémy podporující podniky ve fázi expanze se vyznačují silnými navzájem propojenými sítěmi výzkumných a vzdělávacích zařízení, rozsáhlými průmyslovými podniky, investory do rizikového kapitálu a přítomností tvůrčích talentů a talentů v oblasti podnikání⁽¹⁷⁾.

3.1.1. Začínající podniky jsou obvykle zakládány v technologických centrech vzniklých okolo špičkových univerzit, které jsou klíčovými hráči v rozvoji dynamického podnikatelského prostředí, jelikož jsou zdrojem jak talentovaných studentů, tak talentovaných akademiků. Silné a dobře propojené klastry zlepšují produktivitu podniků, určují směr a tempo inovací a podporují vznik nových podniků. USA a Čína, ale i některá centra v Evropě vedou dlouhodobou bitvu s cílem přilákat talentované lidi a kapitál a podpořit inovace.

3.1.2. Roztříštěnost evropských trhů práce však brání přechodu od začínajících podniků k expandujícím podnikům. V tomto ohledu je zásadní usnadnit pracovní mobilitu v celé EU a přilákat talentované lidi ze třetích zemí, kteří fungují jako magnet, čímž se vytváří pozitivní cyklus.

3.1.3. Mohl by být podpořen program Erasmus pro mladé podnikatele. Je v souladu s hlavní zásadou růstu a pracovních míst a jedná se o iniciativu, jež by usnadnila mobilitu, a podniky by ji přijaly kladně.

3.1.3.1. V nedávné době byly přijaty politiky, jejichž účelem je přilákat talentované lidi ze zemí mimo EU. Modrá karta zavedená v roce 2009 urychlila příchod kvalifikovaných pracovníků k zaměstnavatelům v EU⁽¹⁸⁾. Některé evropské země již na vnitrostátní úrovni zavedly zvláštní vízové postupy pro podnikatele a další je začínají zavádět⁽¹⁹⁾.

3.1.4. Příkladem výrazně úspěšného technologického centra je Oxbridge, což je oblast vlivu zahrnující univerzity v Oxfordu a Cambridge ve Spojeném království. Technicky vyspělá komunita ve Spojeném království nepřestávala v době dlouhé hospodářské recese a stagnace v letech 2008 až 2012 růst a inovovat⁽²⁰⁾.

3.1.4.1. Mnoho evropských univerzit však nemá postavení, strukturu nebo touhu vytvořit podmínky pro růst podnikatelských počínů na akademické půdě či prosazovat tento program u vládních orgánů⁽²¹⁾. Vedoucí představitelé univerzit a vládní orgány by měli prostřednictvím investic do středisek pro přenos technologií na akademické půdě a vzděláváním v oblasti podnikání rozvíjet vazby s průmyslem⁽²²⁾.

3.1.5. Podniky vzniklé odštěpením v důsledku přenosů technologií z vysokých škol čelí potížím při rozšiřování, jež jsou způsobeny nedostatkem peněz a specializovaného managementu. Je proto zásadní, aby mohly počítat s institucionální veřejnou podporou při překonávání počáteční neochoty poskytovatelů soukromého financování investovat do odštěpených podniků, jež mají technický profil, neboť takové podniky jsou považované za příliš technické a rizikové a často nejsou dobře pochopeny.

3.2. Evropané i přes podobnou úroveň vzdělání zakládají nové podniky zřetelně méně často než Američané. Mezi mnoho různých příčin patří vysoká míra averze k riziku, administrativní zátěž, nedostatečně rozvinutá kultura druhých šancí, nedostatečně rozvinuté vzdělávací programy v oblasti podnikání a chybějící kultura vlastního kapitálu. Je třeba rovněž věnovat pozornost brzkému rozvoji podnikatelské kultury na základních a středních školách.

⁽¹⁷⁾ Tataj, D. „Innovation and Entrepreneurship. A Growth Model for Europe beyond the Crisis“ („Inovace a podnikání. Model růstu pro Evropu po skončení krize“), Tataj Innovation Library, New York, 2015.

⁽¹⁸⁾ <https://www.apply.eu/directives/>.

⁽¹⁹⁾ <http://tech.eu/features/6500/European-start-up-visa>.

⁽²⁰⁾ www.cambridge.gov.uk/sites/default/files/documents/cnfe-aap-io-employment-sector-profile.pdf.

⁽²¹⁾ Clustering for Growth, How to build dynamic innovation clusters in Europe (Vytváření klastrů pro růst: Jak vytvořit dynamické inovativní klastry v Evropě), s. 11.

⁽²²⁾ Viz stanovisko EHSV Zapojení vysokých škol do utváření Evropy (Úř. věst. C 71, 24.2.2016, s. 11).

3.2.1. Ve skutečnosti se Evropané, pokud jde o založení nového podniku, nejvíce obávají rizika úpadku: 43 % v Evropě oproti 19 % v USA. V USA ⁽²³⁾ jsou lidé ochotni riskovat díky značně účinnému systému úpadku podniků, který nemá sankční charakter, a také všeobecně lepšímu přijímání selhání podniků. Vytváření kultury vstřícnější k podnikání by se mělo stát prioritou tvůrců politik i vzdělávacích institucí.

3.2.1.1. Nedávná studie ukázala, že společnosti založené zновуzačínajícími podnikateli mají větší obrát a vyšší růst zaměstnanosti a také větší šanci získat externí financování ⁽²⁴⁾. Ve Španělsku uspěje pouze 20 % podnikatelů zakládajících první začínající podnik, avšak ti, kteří se o to pokusí podruhé, vykazují ohromující, až 80 % míru úspěšnosti.

3.3. Rychle rostoucím a inovativním podnikům často více hrozí, že jim bude zamítnut bankovní úvěr, protože nemají kapitál, který je klíčovou součástí bankovních úvěrových hodnocení ⁽²⁵⁾. Pro začínající podniky a podniky s výraznými plány na rozšiřování, avšak nejistými nebo očekávanými zápornými peněžními toky je proto zcela zásadní kapitálové financování. Bankovní úvěry by tedy měly být doplněny zlepšením rozmanitosti a flexibility finančních zdrojů se zvláštním důrazem na úlohu kapitálového financování.

3.4. V Evropě by měla být vytvořena a podporována kultura vlastního kapitálu a evropské finanční systémy potřebují vytvořit investiční produkty, jež jsou vhodné pro retailové investory a poskytují jim nezbytnou likviditu k investicím do inovativních malých podniků.

3.4.1. Vzhledem k nedostatečnému financování v pozdějším stadiu nestačí evropské začínající podniky stále rychlejšímu tempu svých protějšků v USA a buď musí generovat výnosy dříve, aby přežily, nebo jsou prodávány předčasně za sníženou cenu. Do roku 2009 tak pouze 5 % evropských společností nově založených od roku 1980 patřilo mezi 1 000 největších na světě, pokud jde o tržní kapitalizaci. V USA byl tento podíl 22 % ⁽²⁶⁾.

3.4.1.1. Stojí za povšimnutí, že více než polovina veškerého celosvětového rizikového kapitálu je poskytnuta v USA, v Evropě pouze 15 %. V roce 2013 bylo poskytnuto 26 miliard EUR rizikového kapitálu v USA a 5 miliard EUR v Evropě a neformální investoři („business angels“) poskytli 6 miliard EUR začínajícím evropským podnikům a 20 miliard EUR začínajícím podnikům v USA.

3.4.1.2. EU tak doplácí na zásadní deficit ve financování neformálními investory a rizikovým kapitálem, přičemž první je v USA třikrát vyšší a druhé pětikrát vyšší. Jedná se o klíčový rozdíl, jelikož právě tento druh kapitálu je třeba pro transformaci podniků na větší a úspěšnější subjekty.

3.4.1.3. Hlavním důvodem této situace je to, že sektor rizikového kapitálu v EU je značně roztržštěn podle státních hranic. Průměrný evropský fond rizikového kapitálu s kapitálem ve výši přibližně 60 milionů EUR je pouze poloviční ve srovnání s průměrnou velikostí fondu v USA a 90 % investic rizikového kapitálu v EU je soustředěno do pouhých osmi členských států EU (Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Nizozemsko, Španělsko, Švédsko a Spojené království) ⁽²⁷⁾. Firmy poskytující rizikový kapitál čelí při získávání finančních prostředků v rámci Evropy kvůli rozmanitosti pravidel v členských státech vysokým nákladům. Výsledkem je, že tyto firmy jsou malé a mají méně kapitálu na podporu rostoucích podniků. Pokud by evropské trhy s rizikovým kapitálem byly tak rozsáhlé jako v USA, bylo by od roku 2008 do roku 2013 pro financování podniků k dispozici navíc až 90 miliard EUR finančních prostředků ⁽²⁸⁾.

3.4.1.4. Problematické je také nedostatečné zapojení soukromých investorů. Evropský sektor rizikového kapitálu se během uplynulého desetiletí stal stále závislejší na institucích veřejného sektoru, jež v roce 2015 přispěly 31 % ⁽²⁹⁾ celkových investic, což je nárůst z pouhých 15 % ⁽³⁰⁾ v roce 2007. Cílem by nemělo být méně veřejných peněz, ale více soukromých zdrojů. Má-li se toto odvětví stát v dlouhodobém horizontu soběstačné, je třeba rozšířit a diverzifikovat investorskou základnu.

⁽²³⁾ Úpadek a druhá šance pro poctivé podnikatele, kteří neuspěli – politika Evropské komise.

⁽²⁴⁾ Výzkum provedený profesorkou Kathryn Shaw ze Stanford Graduate School of Business.

⁽²⁵⁾ *Supporting investors and growth firms (Podpora investorů a rostoucích podniků)* – T. Aubrey, R. Thillaye a A. Reed, 2015, s. 40.

⁽²⁶⁾ <http://eref.knowledge-economy.net/uploads/documents/Born%20to%20Grow.pdf>.

⁽²⁷⁾ Evropská komise, zelená kniha Vytváření unie kapitálových trhů, op. cit.

⁽²⁸⁾ Tamtéž.

⁽²⁹⁾ <http://www.investeurope.eu/media/476271/2015-european-private-equity-activity.pdf>.

⁽³⁰⁾ http://www.investeurope.eu/media/340371/141109_EVCA_FOF_scheme.pdf.

3.4.1.5. Ke stimulaci partnerství veřejného a soukromého sektoru by bylo možné uvažovat o asymetrických fondech. Jedná se o fondy rizikového kapitálu, kde investoři získávají různé podmínky a návratnost na základě jejich investičních cílů. Uznávají se tak různé zájmy partnerů v rozdílných druzích spolupráce. Takové fondy již existují ve Finsku, Řecku, Spojeném království a Nizozemsku.

3.4.2. Mělo by se také zvážit vytvoření dílčích trhů, aby evropské malé a střední podniky měly snadnější přístup k trhům. Měly by umožnit nízké náklady kótování a pružný individuální přístup k potřebám menších dynamických společností. Dobrými příklady jsou *Alternative Investment Market* (AIM) v Londýně, *Nouveau Marché* v Paříži a *Mercado Alternativo Bursatil* (MAB) v Madridu. Tento pružný systém regulace může být dvousečnou zbraní. Malé společnosti mohou získat snadnější přístup k burze, aby uvedly své akcie do oběhu, na druhou stranu by ale nezkušení investoři mohli čelit potížím při posuzování přesného rizikového profilu firmy.

3.4.3. Specifická odvětvová regulace občas brání schopnosti podniků v EU, v porovnání s jejich protějšky v USA, investovat do rozvoje technologií. Mezi evropskými, americkými a švýcarskými finančními subjekty například existuje regulační asymetrie, pokud jde o potřebné investice do softwaru a dalších nehmotných aktiv, jež jsou rozhodující pro digitální rozvoj.

3.4.3.1. Bankovní sektor je zdaleka největší sektor informačních technologií ve světě; na inovace v oblasti IT se vydává 700 miliard USD, přičemž ve finančním sektoru se utratí jedno euro z pěti a investice jsou ve výši 5–10 %⁽³¹⁾. V důsledku toho jsou banky jak významným subjektem v procesu digitální transformace, tak hlavním finančníkem digitální ekonomiky.

3.4.3.2. Regulační rámec však jejich velmi potřebné investice do IT penalizuje. Finanční regulace by měla software považovat za běžné aktivum a neměla by banky v EU nutit, aby tuto investici odečítaly pro účely kapitálových požadavků.

3.5. Rozdílné daňové zacházení v jednotlivých členských státech a mezi různými typy financování představují překážku pro rozvoj celoevropských kapitálových trhů, což má dopad jak na investory, tak na emitenty.

3.5.1. Většina systémů daně z příjmů právnických osob v Evropě zvýhodňuje financování dluhem oproti vlastnímu kapitálu tím, že umožňuje odpočet nákladů na úroky. Pro výplatu dividend nejsou v případě vlastního kapitálu odpočty zavedeny. Toto zvýhodnění dluhu lze řešit prostřednictvím odpočtů z daně jak u kapitálového, tak u dluhového financování⁽³²⁾.

3.5.1.1. Významnou úlohu v poskytování financí rychle rostoucím podnikům v rané fázi rozvoje hrají daňové pobídky a některé vlády po celém světě umožňují odpočet daní jednotlivcům i společností zapojeným do technologicky vyspělých začínajících podniků nebo způsobilých fondů rizikového kapitálu⁽³³⁾.

3.5.1.2. Tradičně atraktivní výhodou pro zaměstnance a začínající podnikatele je zavedení programů akciových opcí, protože mnoho z nich by se vzdalo mzdového odměňování. Daňové zacházení s akciovými opcemi má ve většině členských států velmi sankční charakter, protože jsou považovány za obvyklý příjem a jsou zdaňovány mezní sazbou. Mělo by být podpořeno zvýhodněné daňové zacházení s akciovými opcemi způsobem podobným úpravě *Incentive Stock Options* (ISOs)⁽³⁴⁾ v USA.

3.5.2. Pro podniky je nákladné dodržovat povinnosti v oblasti DPH, zejména pokud společnost prodává zboží nebo služby do zahraničí. EHSV těší, že Komise v rámci své strategie pro jednotný digitální trh oznámila, že do konce roku 2016 předloží legislativní návrhy na snížení administrativní zátěže pro podniky způsobené různými systémy DPH. V rámci těchto opatření Komise navrhuje zavést prahovou hodnotu osvobození od DPH na pomoc začínajícím podnikům a mikropodnikům⁽³⁵⁾.

⁽³¹⁾ Evropská bankovní federace, 16. září 2016.

⁽³²⁾ Serena Fatica, Thomas Hemmelgarn a Gaëtan Nicodème, „The Debt-Equity Tax Bias: Consequences and Solutions“ (Zvýhodňování dluhu oproti vlastnímu kapitálu v daňových systémech: důsledky a řešení), studie Evropské komise o daních/pracovní dokument 33-2012, http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_papers/taxation_paper_33_en.pdf.

⁽³³⁾ Např. odstavec 4.3.

⁽³⁴⁾ <https://www.law.cornell.edu/cfr/text/26/1.422-2>.

⁽³⁵⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-1024_en.htm.

3.6. K tomu, aby začínající podniky mohly v počáteční fázi nabízet své služby a produkty po celé EU a také rychle růst a být tak konkurenceschopné na světových trzích, je nezbytné uvolnit plný potenciál jednotného trhu.

3.6.1. Prioritou strategie pro jednotný digitální trh je zavedení jednoduchých a účinných pravidel týkajících se přeshraničních smluv pro spotřebitele a podniky. Tato pravidla by díky odstranění právní roztržitosti v oblasti spotřebitelského smluvního práva podpořila přeshraniční elektronický obchod v EU. Odstraněním překážek, které plynou z rozdílů ve smluvním právu, by spotřeba vzrostla o 18 miliard EUR a hrubý domácí produkt by se zvýšil o 4 miliardy EUR oproti současnému stavu⁽³⁶⁾.

3.7. Příčinou dodatečných nákladů a neúčinného hospodaření s časem je pro podnikatele také zbytečná administrativní zátěž.

3.7.1. V letech 2013–2015 dosahovaly náklady na založení podniku v EU 4,1 % HDP na obyvatele, zatímco v USA to bylo 1,17 %⁽³⁷⁾.

3.7.2. Pokud jde o čas potřebný na založení podniku v EU, registrace byla průměrně dokončena za 11,6 dne. V USA je k založení podniku zapotřebí pouze 6 dnů.

3.8. Dalším z důvodů, proč Evropa nevytváří dostatečný počet rychle rostoucích podniků, je informační asymetrie. Investoři postrádají úplný přehled všech investičních příležitostí. Neevropští investoři navíc čelí dalším omezením, když se snaží porozumět specifickým různým vnitrostátním trhům. Se zajištěním viditelnosti projektů s vysokým potenciálem růstu a snížením informační asymetrie by pomohl specializovaný portál propojený s Evropským centrem pro investiční poradenství (EIAH) a Evropským portálem investičních projektů (EIPP)⁽³⁸⁾.

4. Několik příkladů z mnoha současných osvědčených postupů

4.1. Řada zemí vytvořila osvědčené postupy pro podporu začínajících a expandujících podniků. EHSV doporučuje, aby Komise pečlivě prostudovala možnosti jejich zavedení na evropské úrovni.

4.1.1. Německo požaduje, aby se podniky připojily k německé obchodní komoře (IHK), která jim na oplátku poskytuje podporu a poradenství⁽³⁹⁾.

4.1.2. Je třeba prozkoumat vládní programy úvěrových záruk, které jsou poskytovány například v Itálii, Spojeném království, Polsku a Francii, i spolufinancování ze strany státu, např. v Německu a Švédsku⁽⁴⁰⁾.

4.1.3. Spojené království nabízí režimy daňových pobídek na zvýšení toku finančních prostředků do rizikovějších aktiv prostřednictvím systémů EIS, SEIS a VCT⁽⁴¹⁾.

4.1.4. Region Piemont v Itálii vytvořil síť 12 průmyslových klastrů, které sdružují firmy, univerzity a místní samosprávy⁽⁴²⁾.

4.1.5. Ve španělském Baskicku podporuje družstevní společnost Elkar-Lan zakládání dalších družstevních společností prostřednictvím úplné analýzy životaschopnosti projektu, školení a přístupu k dotacím a finanční pomoci⁽⁴³⁾.

⁽³⁶⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6264_cs.htm.

⁽³⁷⁾ www.theglobaleconomy.com/USA/Cost_of_starting_business.

⁽³⁸⁾ Viz poznámka pod čarou 4.

⁽³⁹⁾ <http://www.dihk.de/en>.

⁽⁴⁰⁾ *Supporting investors and growth firms (Podpora investorů a rostoucích podniků)* – T. Aubrey, R. Thillaye a A. Reed, 2015, s. 36.

⁽⁴¹⁾ Enterprise Investment Scheme (EIS), Seed Enterprise Investment Scheme (SEIS) a Venture Capital Trust (VCT).

⁽⁴²⁾ cordis.europa.eu/piedmont/infra-science_technology_en.html.

⁽⁴³⁾ www.elkarlan.coop.

4.1.6. Jak dokazuje příklad Estonska, digitalizace veřejné správy by mohla přinést zlom, pokud jde o usnadnění růstu technicky vyspělých inovativních společností. Rozvoj elektronické veřejné správy by měl v celoevropském měřítku obrovský dopad.

4.1.7. V době ekonomiky založené na datech může být konkurenční výhoda závislá na nehmotných aktivech, jež je za využití tradičních finančních mechanismů obtížné ocenit a ohodnotit. Úřad Spojeného království pro duševní vlastnictví vypracoval způsoby, jak tato aktiva určit a změřit z hlediska peněžního toku⁽⁴⁴⁾.

4.1.8. Ve Spojeném království existuje v rámci Tech City UK specializovaný tým nazvaný Future Fifty, který podporuje nejlepších 50 digitálních společností ve fázi růstu. Tento program poskytuje přístup k odborným znalostem v rámci vlády a soukromého sektoru, buduje vazby na základnu institucionálních investorů ve Spojeném království a nabízí individuálně zaměřenou podporu s cílem pomoci podnikům rychle růst a vybudovat základy pro připravenost na primární veřejnou nabídku akcií⁽⁴⁵⁾, fúze a akvizice a celosvětovou expanzi⁽⁴⁶⁾.

4.1.9. Federální vláda USA v roce 2015 zavedla systém STEM, jehož cílem je motivovat děti, aby studovaly přírodní vědy, technologie, inženýrství a matematiku. Klíčový pilř je věnovaný přípravě studentů na budoucí potřeby trhu práce⁽⁴⁷⁾. Stále větší pozornost se zaměřuje na přenositelné dovednosti a STEAM, v němž „A“ znamená umění (Arts).

5. Iniciativy Evropské komise na podporu zakládání a růstu začínajících podniků

5.1. Evropská unie vyvinula značné úsilí na podporu podnikatelů tím, že v posledních letech zahájila řadu iniciativ vedených mnoha různými generálními ředitelstvími, konkrétně GR CNECT⁽⁴⁸⁾, GR EAC⁽⁴⁹⁾, GR GROW⁽⁵⁰⁾, GR RTD⁽⁵¹⁾ a GR FISMA⁽⁵²⁾.

5.2. Mnoho těchto iniciativ je nových a na posouzení jejich dopadů je ještě brzy. EHSV se však domnívá, že Komise je na správné cestě, a vybízí ji, aby v této své činnosti nadále pokračovala a vždy konzultovala příslušné evropské a národní zainteresované strany.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽⁴⁴⁾ <https://www.gov.uk/government/publications/banking-on-ip>.

⁽⁴⁵⁾ Primární veřejná nabídka akcií nebo vstup na burzovní trh.

⁽⁴⁶⁾ <http://futurefifty.com/>.

⁽⁴⁷⁾ <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/03/23/fact-sheet-president-obama-announces-over-240-million-new-stem-commitmen>.

⁽⁴⁸⁾ Akční plán podnikání 2020.

⁽⁴⁹⁾ Program Erasmus.

⁽⁵⁰⁾ Strategie pro jednotný trh.

⁽⁵¹⁾ Program pro výzkum a inovace Horizont 2020.

⁽⁵²⁾ Unie kapitálových trhů.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Vhodný rámec pro transparentnost podniků**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2017/C 075/03)

zpravodajka: **Vladimíra DRBALOVÁ**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	21/01/2016
Právní základ:	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu
Odpovědná specializovaná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato ve specializované sekci	29/11/2016
Přijato na plenárním zasedání	14/12/2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování	219/3/14
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. Výbor považuje za zásadní, aby podniky byly transparentní, a podporuje všechny iniciativy směřující k dlouhodobé udržitelnosti a předvídatelnosti podnikání. Transparentnost je důležitá jak pro všechny zainteresované strany, tak pro samotné podniky, zlepšení jejich image a posílení důvěry zaměstnanců, spotřebitelů a investorů.

1.2. Výbor uznává, že většina podniků působících v EU je transparentní, nicméně řada skandálů z poslední doby ukazuje, že je třeba transparentnost zlepšit tak, aby se obecně stala součástí udržitelné strategie podniků. Investoři a akcionáři stále častěji věnují pozornost nejen ukazatelům ziskovosti podniků, ale také kvalitativním ukazatelům sociální odpovědnosti podniků⁽¹⁾, které přispívají ke snížení sociálních rizik a zajištění udržitelného rozvoje podniku. Aby byly splněny potřeby podniků a dalších zúčastněných stran, mělo by se jednat o informace podstatné a jejich získávání by nemělo být finančně nákladné.

1.3. Výbor konstatuje, že vlády členských států by měly podniky motivovat a podněcovat k tomu, aby učinily z transparentnosti výhodu, neboť je dobrou příležitostí také pro podnikání, a podporovat je v plnění těchto požadavků.

1.4. Výbor se domnívá, že je třeba se zaměřit jak na účelnost a rozsah podávaných informací, tak současně i na jejich kvalitu a pravdivost. Zlepšování transparentnosti by mělo být orientováno jak na dosažené výsledky, tak na proces podávání zpráv a zveřejňování informací. Podávání zpráv by mělo být kromě poskytování informací o dosavadní výkonnosti zaměřeno i na budoucnost.

1.5. Výbor doporučuje Komisi, aby stanovila další kroky, jež by podnikům umožnily plnit povinnosti týkající se transparentnosti a zároveň zachovat konkurenceschopnost v celosvětovém měřítku.

1.6. EHSV obecně chápe, že malé a střední podniky fungují za odlišných podmínek. Proto by pro ně měla být pravidla zjednodušena, aby jim umožňovala podávat zprávy vhodnějším způsobem, a byla tak zajištěna naprostá transparentnost. EHSV vítá projekt budování kapacit, jež má malým a středním podnikům pomoci zvládat tyto výzvy.

⁽¹⁾ COM(2011) 681 final.

1.7. Výbor se domnívá, že každá další iniciativa v oblasti zveřejňování informací by se měla zaměřit na skutečné informační potřeby zainteresovaných stran. Jejich součástí by měl být společný soubor ukazatelů a zároveň by měla být zohledněna povaha dotčeného podniku a odvětví, v němž působí.

1.8. Výbor zdůrazňuje, že sociální odpovědnost podniků a politika transparentnosti jsou v rámci podniku neúčinné, nejsou-li do nich zapojeni zaměstnanci, a měly by proto být součástí konzultací mezi sociálními partnery.

1.9. Cílová skupina podnikového výkaznictví roste a o aspekty podnikových záležitostí má zájem stále více zúčastněných stran. Výbor proto považuje za důležité vyhodnotit stávající systém podávání zpráv a přizpůsobit jej danému účelu.

2. Obecné souvislosti

2.1. V roce 2010 zveřejnila Komise **sdělení, které přicházelo s 50 návrhy, jak zlepšit vnitřní trh**. Ke společnému úsilí musí přispět i podniky tím, že prokážou svoji odpovědnost a transparentnost, a to jak vůči svým zaměstnancům a akcionářům, tak vůči společnosti celkově. Komise zdůraznila, že řízení společností je možné ještě zkvalitnit, zejména pokud jde o složení a diverzitu představenstev včetně zastoupení žen, s cílem zlepšit zaměstnanost, podnikání a obchodování ⁽²⁾. Podnikatelské etice a hodnotám se dostalo uznání coby příspěvku k ekonomickému oživení.

2.2. V roce 2011 zveřejnila Komise sdělení **Obnovená strategie EU pro sociální odpovědnost podniků na období 2011–2014** ⁽³⁾, v němž nově definuje sociální odpovědnost podniků jakožto „odpovědnost podniků za dopad jejich činnosti na společnost“. Jedním ze stavebních kamenů této strategie byl akční plán usilující o integraci podávání finančních zpráv a zpráv o sociálních dopadech.

2.3. V roce 2012 přijal Výbor stanovisko k obnovené strategii EU pro sociální odpovědnost podniků ⁽⁴⁾, v němž zdůraznil, že za složité hospodářské a politické situace skýtá iniciativa týkající se sociální odpovědnosti podniků příležitost pro pozitivní spolupráci s podnikatelskou sférou. Je důležité si uvědomit, že sociálně odpovědné jednání podniků má různé důvody. Ve sdělení jsou popsány různé výhody, které by měly být spolu s osvědčenými postupy více propagovány, aby byly podniky informovány a pobízeny k větší sociální odpovědnosti.

2.4. V několika posledních letech vypracoval Výbor řadu stanovisek, na něž se v tomto stanovisku odkazuje. Tato stanoviska zdůrazňují význam sociální odpovědnosti podniků, jejich transparentnosti, zveřejňování nefinančních informací a zapojení příslušných zainteresovaných stran – investorů, spotřebitelů, zaměstnanců a jejich zástupců v odborových organizacích, nevládních organizacích – do tohoto procesu. V tomto stanovisku by se chtěl Výbor zaměřit na vhodný rámec celého procesu.

3. Za sociálně odpovědné a transparentní podniky

3.1. Hospodářská krize z roku 2008 a její sociální dopad do určité míry negativně ovlivnily důvěru občanů v podnikání. Pozornost veřejnosti a investorů se zaměřila na společenské a etické chování podniků. Více skupin zainteresovaných stran se dnes zajímá o více aspektů podnikových záležitostí.

3.2. Investoři chtějí transparentnost a kontrolu svých investic a chtějí vědět, jak jejich peníze v negativním či pozitivním směru ovlivňují životní prostředí a společnost. Nejdůležitějšími zdroji nefinančních informací pro investory jsou zprávy o udržitelnosti/sociální odpovědnosti podniků a výroční zprávy. Kvalitativní prohlášení o politice jsou sice pro posouzení finančních odměn důležitá, ale za zásadní jsou považovány kvantitativní klíčové ukazatele výkonnosti.

⁽²⁾ COM(2010) 608 final.

⁽³⁾ COM(2011) 681 final.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 77.

3.3. Prvními oběťmi společností, které nevěnují potřebnou pozornost právním předpisům a jimž se nedostává transparentnosti, jsou zaměstnanci. Nicméně právě zaměstnanci hrají klíčovou úlohu při rozvoji podniků: závisí na tom zabezpečení jejich pracovních míst, jejich platy, zdraví i pracovní podmínky. Jsou proto oprávněni vyžadovat transparentnost a být informováni a zapojeni do rozhodování týkajícího se finanční situace a sociální, environmentální a hospodářské politiky ve svých podnicích.

3.4. Spotřebitelé požadují transparentnost a očekávají ji v konkrétních oblastech, které jsou pro ně důležité. Je nepochybně v zájmu podniků, pokud jde o jejich vztahy s jinými subjekty (pracovníky, občany a spotřebiteli), aby usilovaly o politiku transparentnosti. To často jednoduše znamená poskytovat zákazníkům fakta a pomáhat jim činit informovaná nákupní rozhodnutí. V konečném důsledku jsou to právě tyto podniky, jež získají loajalitu informovanějších zákazníků⁽⁵⁾. Vysoce citlivou oblastí je v tomto ohledu potravinářský průmysl. Nejnovější výzkum Střediska pro integritu potravin (Centre for Food Integrity, CFI)⁽⁶⁾ ukazuje, že vyšší transparentnost vede ke zvýšení důvěry spotřebitelů v potraviny a ukazuje jasnou cestu k jejímu dosažení.

3.5. V důsledku globalizace má velký počet obchodních partnerů a zainteresovaných stran zájem o více informací týkajících se širšího spektra podnikových záležitostí z většího počtu zemí.

3.6. Transparentnost vytváří důvěru a podniky důvěru společnosti potřebují. Nicméně očekávání občanů se často liší od toho, jak skutečně jednání podniků vnímají. Tento rozdíl způsobují na jedné straně případy nezodpovědného jednání některých podniků, a na straně druhé případy podniků, které zveličují své zásluhy v sociální oblasti nebo na poli životního prostředí. K tomuto nepoměru přispívá i nedostatečná informovanost části občanů o úspěších podniků a obtížích, s nimiž se při své činnosti potýkají.

3.7. **Z tohoto důvodu zahájila Evropská komise v roce 2009 sérii workshopů zaměřených na transparentnost podniků.** Evropské podniky to vnímaly pozitivně jako dobře načasovanou iniciativu právě v době krize, kdy transparentnost a sociální odpovědnost podniků (CSR) obecně mohly pomoci obnovit důvěru veřejnosti v podnikání, která byla také do určité míry probíhající ekonomickou krizí poškozena. Iniciativa byla cílena na jednotlivé skupiny zainteresovaných stran (zaměstnavatele, odbory, nevládní organizace, média). Průzkum měl sloužit Komisi jako vodítko pro další kroky.

3.7.1. Ponaučení plynoucí z této iniciativy:

- Řada podniků již v oblasti transparentnosti dosáhla pozitivních výsledků. Součástí obchodní strategie podniků je nyní CSR.
- Přístup k informacím je důležitý pro různé zainteresované strany, nicméně tyto vyžadují různé informace a za různým účelem. V různých sektorech existují různé podmínky a potřeby.
- Názory se zejména liší, pokud jde o klíčové ukazatele výkonnosti. Většina ostatních zájmových skupin v členských státech upřednostňuje srozumitelné hlavní ukazatele, a to i v oblasti základních pracovních a environmentálních otázek. Dle názoru podniků je potřebná flexibilita, a jeden model pro všechny není pravým řešením.
- Pro malé a střední podniky je zásadní otázkou kapacita pro poskytování informací. V případě širokého spektra zainteresovaných subjektů, každého s nároky na rozdílné informace a s rozdílnými očekáváními, může být administrativní zatížení podniků vysoké.
- Proces transparentnosti by měl být zaměřen jak na výsledky, tak na samotný proces vypracovávání zpráv a zveřejňování informací. CSR by měla být zakomponována do podnikových strategií a integrované podávání zpráv je jedním ze způsobů, jak toho dosáhnout.

⁽⁵⁾ <https://www.visioncritical.com/5-brands-employed-transparency-marketing-and-won/>

⁽⁶⁾ Jasná vize transparentnosti a její příspěvek k budování důvěry spotřebitelů (A clear view of transparency and how it builds consumer trust), výzkum sdružení spotřebitelů z roku 2015, The Centre for Food Integrity.

- Transparentnost a praxe zveřejňování zpráv o sociální odpovědnosti podniků představuje přidanou hodnotu pro podniky i jejich zaměstnance, pro příjemce jejich výrobků a služeb – tedy pro spotřebitele a občany – i pro investory.

4. Komise zvyšuje požadavky na transparentnost a zveřejňování nefinančních zpráv

4.1. Komise ve Strategii EU k CSR říká, že zveřejňování sociálních a environmentálních informací, včetně informací týkajících se klimatu, může usnadnit komunikaci se zúčastněnými stranami a identifikaci významných rizik týkajících se udržitelnosti. Jde o důležitý prvek odpovědnosti, který může přispět k budování důvěry veřejnosti v podniky. Aby byly naplněny potřeby podniků a dalších zúčastněných stran, mělo by se jednat o informace významné.

4.1.1. Komise také uznává, že sociální a environmentální informace zveřejňuje stále více společností. Malé a střední podniky tyto informace často sdělují neformálně a na dobrovolném základě. Z odhadů jednoho zdroje vyplývá, že přibližně 2 500 evropských společností zveřejňuje zprávy o sociální odpovědnosti nebo o udržitelnosti, což v celosvětovém měřítku staví EU do vedoucí pozice ⁽⁷⁾.

4.2. V roce 2013 přišla Komise z iniciativy Evropského parlamentu s legislativním návrhem týkajícím se **transparentnosti sociálních a environmentálních informací poskytovaných společnostmi ze všech odvětví** ⁽⁸⁾. Cílem novely tzv. „účetních směrnic“ bylo stanovit některým velkým společnostem (v současnosti se jedná o přibližně 6 000 společností a subjektů v EU) požadavek zveřejňovat relevantní nefinanční informace a informace týkající se rozmanitosti ve výroční zprávě.

4.2.1. Směrnice je v některých zemích provedena do vnitrostátních právních předpisů na základě konzultací s podniky, takže její provedení využívá flexibility směrnice, nejde nad její rámec, přináší podnikům právní jistotu a odpovídá reálným požadavkům podniků. EHSV vypracoval v této souvislosti stanovisko ⁽⁹⁾, ve kterém zdůrazňuje právo využít tohoto flexibilního a vhodného mechanismu ke zlepšení komunikace s akcionáři, investory, zaměstnanci a dalšími zainteresovanými stranami, a vítá, že se tento návrh týká výhradně velkých společností, a nezvyšuje tak administrativní zátěž malých podniků.

4.2.2. Komise právě připravuje nezávazné pokyny k podávání nefinančních zpráv vycházející z výsledků veřejné konzultace. V zájmu usnadnění následné konzultace se zainteresovanými stranami ⁽¹⁰⁾ připravila Komise názorný podkladový dokument mapující hlavní zásady týkající se zveřejňování nefinančních informací. Vykazované nefinanční informace by měly být významné, spolehlivé, vyvážené a srozumitelné, úplné a přesné, strategické a zaměřené na budoucnost, orientované na zainteresované strany, zaměřené na konkrétní podnik a odvětví, kvalitativní i kvantitativní a systematické.

4.3. V souladu se strategií Evropa 2020 vyzývající ke zlepšení podnikatelského prostředí v Evropě zveřejnila Komise v roce 2014 **návrh směrnice, jejímž cílem je podpořit vytváření moderního a účinného rámce správy a řízení společností pro evropské podniky, investory a zaměstnance** ⁽¹¹⁾, který by odpovídal potřebám dnešní společnosti a měnícímu se hospodářskému prostředí.

4.3.1. Návrh by měl přispět k dlouhodobé udržitelnosti společností v EU a k dlouhodobější perspektivě akcionářů, která zajišťuje lepší podmínky fungování pro společnosti, jejichž akcie jsou obchodovány na regulovaných trzích v EU. Výbor ve svém stanovisku ⁽¹²⁾ zdůraznil, že návrh povede ke stabilnějšímu, udržitelnému prostředí řízení podniků a investic v Evropě, a vzal rovněž na vědomí, že Komise ve svém posouzení dopadů tvrdí, že její návrhy povedou pouze k nepatrnému zvýšení administrativní zátěže kotovaných společností. Během hodnocení směrnice bude nezbytné tuto rovnováhu vyhodnotit.

4.4. V říjnu 2015 zveřejnila Komise svoji novou strategii „Obchod pro všechny: Směrem k odpovědnější obchodní a investiční strategii pro EU“, která přináší vizi o směřování politiky EU odrážející potřebu odpovědnější a transparentnější obchodní politiky.

⁽⁷⁾ CorporateRegister.com.

⁽⁸⁾ COM(2013) 207 final.

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 327, 12.11.2013, s. 47.

⁽¹⁰⁾ Pracovní seminář se zúčastněnými stranami týkající se nezávazných pokynů ke zveřejňování nefinančních informací pořádaný v Bruselu dne 27. září 2016 Evropskou komisí/GR FISMA.

⁽¹¹⁾ COM(2014) 213 final.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 451, 16.12.2014, s. 87.

4.4.1. V kapitole o obchodní a investiční politice založené na hodnotách deklaruje Komise posílení práv spotřebitelů rozvojem iniciativ v oblasti společenské odpovědnosti podniků a náležité péče (due diligence) ve výrobních řetězcích s důrazem na dodržování lidských práv – včetně pracovních práv – a environmentální aspekty hodnotových řetězců. Komise chce jít cestou posílení dimenze udržitelného rozvoje v dohodách o volném obchodu.

4.4.2. Výbor ve svém stanovisku ⁽¹³⁾ k tématu Důstojná práce v rámci globálních dodavatelských řetězců uvádí: „EHSV má rozsáhlé zkušenosti v oblasti udržitelnosti s účastí na provádění a sledování specializovaných kapitol v dohodách o volném obchodu, s účastí v širokém spektru výborů občanské společnosti, které mu umožňují předkládat návrhy vyznačující se správnou rovnováhou mezi nezbytnými požadavky právních předpisů v oblasti lidských a pracovních práv, transparentnosti, boje proti korupci a flexibilitou pro nadnárodní společnosti, kterou vyžaduje účinný rozvoj globálních dodavatelských řetězců vhodně přizpůsobený místním poměrům.“

4.4.3. Vyšší standardy pro zveřejňování zpráv o nefinančních záležitostech by mohlo být důležité téma v rámci obchodní politiky. Regulace na celosvětové úrovni, včetně obchodních dohod, by měla zvýšit transparentnost týkající se zveřejňování nefinančních informací v takových zemích, jako jsou např. USA a Čína, s cílem zajistit rovné podmínky pro evropské podniky.

4.4.4. Evropská komise chystá – zejména pro nadnárodní společnosti – posílení pobídek pro podávání informací o náležité péči, **ambicióznější přístup k těžbě nerostů v oblastech konfliktů** ⁽¹⁴⁾, vyhledávání nových oblastí pro posílené partnerství pro odpovědné hodnotové řetězce a zveřejňování přehledu zpráv podniků o odpovědném hodnotovém řetězci.

4.4.5. Nové požadavky na podniky lze očekávat, i pokud jde o požadavky Komise na etický obchod a podporu a ochranu lidských práv, a to cestou provádění Akčního plánu Komise v oblasti lidských práv 2015–2018 ⁽¹⁵⁾. Rada pro zahraniční věci (červen 2016) ve svých závěrech zdůraznila zásadní úlohu transparentnosti podnikání pro schopnost trhů uznat, stimulovat a respektovat lidská práva.

4.5. V lednu 2016 předložila Komise svůj **balíček proti vyhýbání se daňovým povinnostem**, jehož cílem je zajistit účinné zdaňování a zvyšování transparentnosti daní.

4.5.1. Jednou ze sledovaných oblastí, která se dotkne nadnárodních podniků a skupin, je tzv. **podávání zpráv podle jednotlivých zemí** (povinnost zpracovat a daňové správě předat výkaz transakcí ve skupině s údaji o výnosech, ziscích, zaplacených daních z příjmů apod.). Balíček v této fázi pokrývá sdílení informací mezi jednotlivými daňovými správami členských států.

4.6. Počátkem dubna 2016 Komise navrhla ⁽¹⁶⁾, aby nadnárodní podniky zveřejňovaly zvláštní zprávu o dani z příjmů, kterou platí, společně s dalšími informacemi týkajícími se daní. Nadnárodní podniky, ať už je jejich sídlo v EU nebo mimo ni, s konsolidovaným čistým obratem vyšším než 750 milionů EUR budou muset splnit tyto další požadavky na transparentnost. Tato povinnost platí rovněž pro jejich pobočky a dceřiné společnosti. V této souvislosti Výbor nedávno přijal stanovisko k boji proti daňovým únikům ⁽¹⁷⁾, v němž vyzývá Komisi, aby byla ambicióznější při vyžadování fiskální transparentnosti od společností snížením limitu pro obrat ve výši 750 milionů EUR nebo navržením časového plánu, jenž by předpokládal postupné snižování tohoto limitu.

4.6.1. Komise by nicméně měla vzít v úvahu zásady vnitřního trhu EU a konkurenceschopnost EU. Jednostranné požadavky v rámci EU by mohly vést k nezamýšleným dopadům, pokud by podniky mimo EU byly této povinnosti zproštěny. Proto by se tato povinnost měla vztahovat i na podniky mimo EU prostřednictvím vyjednání dohod o mezinárodním obchodu.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 303, 19.8.2016, s. 17.

⁽¹⁴⁾ JOIN(2014) 8 final.

⁽¹⁵⁾ SWD(2015) 144 final.

⁽¹⁶⁾ COM(2016) 198 final.

⁽¹⁷⁾ Úř. věst. C 487, 28.12.2016, s. 62.

4.7. Evropská komise spolupracuje s ostatními mezinárodními organizacemi, jako jsou například Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Mezinárodní organizace práce (ILO), Světová zdravotnická organizace (WHO) a Světová banka, a posiluje synergie s jejich nástroji zaměřenými na řádnou správu a řízení společností, transparentnost a odpovědnost podniků⁽¹⁸⁾. Tyto nástroje jsou pravidelně revidovány a zakládají požadavky na odpovědnost a transparentnost podniků v oblasti jejich sociální a environmentální politiky a opatření v oblasti lidských práv. Rovněž podněcují k prevenci a analýze rizik a stanoví opatření pro náležitou péči. Tyto nástroje jsou primárně určeny nadnárodním společnostem, ale mají sloužit i jako vodítko pro společnosti na národních úrovních. Veškerý přezkum těchto nástrojů by se měl zaměřit zejména na jejich lepší provádění.

4.8. Stupňující se globální a evropské požadavky na transparentnost podniků se přenášejí na podniky působící v jednotlivých členských státech. Úkolem Komise by mělo být směřovat a koordinovat politiky členských států EU, a snížit tím riziko odlišných přístupů⁽¹⁹⁾.

4.8.1. Strategie Evropské komise v oblasti odpovědného podnikání a doporučení směřovaná členskými státy vedou často na vnitrostátní úrovni k domněnce, že odpovědné podnikání a transparentnost mají být řízeny a dozorovány výhradně státem.

4.8.2. Samy podniky se považují za hybatele transparentního a odpovědného podnikání. To uznala i Komise ve svém sdělení „Provádění partnerství pro růst a zaměstnanost: učinit z Evropy centrum excelence v oblasti sociální odpovědnosti podniků“⁽²⁰⁾.

4.8.3. Primární odpovědností každého podniku je vytvářet hodnotu, a to nejen pro své akcionáře, ale rovněž pro své zaměstnance, pro své prostředí a pro své společenství, a vytvářet a udržet pracovní místa. Členské státy by jim pro to měly vytvářet podmínky a podporovat je v jejich snaze být odpovědný a transparentní.

5. Hledání vhodného rámce pro podávání zpráv ze strany podniků

5.1. Výbor uznává, že podávání nefinančních zpráv je velmi důležitou součástí podnikového výkaznictví, neboť pomáhá vytvořit úplný obraz o podnikových záležitostech.

5.2. Pro podniky je právní prostředí pro podnikání stále složitější. V zájmu lepšího řešení potřeb zainteresovaných stran by měl být vytvořen vhodný rámec pro podávání zpráv ze strany podniků a zároveň by se mělo předejít zbytečné administrativní a finanční zátěži. CSR a transparentnost by měly být podporovány a využity jako příležitost pro podniky, jak se vyhnout sociálním rizikům a zajistit si udržitelný rozvoj.

5.3. Pozornost věnovaná různým aspektům nefinančních informací během posledních deseti let roste. Pro zveřejňování sociálních a environmentálních informací existuje řada mezinárodních rámců včetně iniciativy pro podávání zpráv (GRI – Global Reporting Initiative).

5.4. Otázkou je, *zda může pro všechny tyto zainteresované strany sloužit stejná zpráva, nebo soubor zpráv*. Měl by existovat soubor zpráv, nebo model jediné souhrnné zprávy, jako je např. model CORE&MORE⁽²¹⁾ navržený v roce 2015 Federací evropských účetních (FEE)?

5.5. Debata o budoucím podnikovém výkaznictví musí zohlednit rozdíly v informačních potřebách různých skupin zainteresovaných stran v závislosti na velikosti a povaze subjektu podávajícího informace.

⁽¹⁸⁾ Směrnice OECD pro nadnárodní společnosti, Deklarace ILO pro nadnárodní společnosti a politiku zaměstnanosti.

⁽¹⁹⁾ COM(2011) 681 final.

⁽²⁰⁾ COM(2006) 136 final.

⁽²¹⁾ Budoucnost podnikového výkaznictví – vytvoření dynamiky pro změnu (The future for corporate reporting – creating the dynamic for change), FEE, říjen 2015.

5.6. Jak je zdůrazněno ve stanovisku Zveřejňování nefinančních informací, Evropský hospodářský a sociální výbor vyzývá Komisi k „zahájení či usnadnění procesu, jenž zapojí ‚větší počet zainteresovaných stran‘⁽²²⁾, aby bylo možné lépe definovat hlavní zásady a referenční normy, které usnadní srovnávání a z dlouhodobějšího hlediska také harmonizaci.“

5.6.1. Výbor již v této souvislosti zdůraznil potřebu provedení nápravných opatření proti narušování podnikových hodnot způsobenému myšlením v krátkodobém horizontu. Ve svém stanovisku k účasti a zapojení zaměstnanců⁽²³⁾ rovněž naléhavě upozornil, že je nutné ukázat cesty, kterými může evropská politika překonat v současné době převládající přístup jednostranné transparentnosti podniků vůči akcionářům prostřednictvím širšího chápání podniku jako „udržitelné společnosti“ v zájmu jeho dlouhodobého rozvoje.

5.7. I když bude budoucnost udržitelného podnikání silně propojena se společenským prostředím a respektem ke spotřebiteli, měla by se každá další iniciativa v oblasti zveřejňování informací zaměřit na skutečné potřeby zainteresovaných stran.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽²²⁾ Úř. věst. C 327, 12.11.2013, s. 47.

⁽²³⁾ Úř. věst. C 161, 6.6.2013, s. 35.

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Nejdůležitější faktory
ovlivňující společnou zemědělskou politiku po roce 2020**

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2017/C 075/04)

Zpravodaj: **Simo TIAINEN**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	21. 1. 2016
Právní základ	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná specializovaná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato ve specializované sekci	24. 11. 2016
Přijato na plenárním zasedání	15. 12. 2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování	188/2/8
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. Již půl století pomáhá společná zemědělská politika (SZP) utvářet Evropskou unii. V současné době by se návrat ke kořenům měl stát příležitostí dát SZP novou dlouhodobou vizi, která by sloužila jako jasné a konkrétní vodítko nejen pro zemědělce, ale i pro miliony občanů. Jak Výbor neustále tvrdí, budoucí SZP by měla hájit evropský zemědělský model založený na zásadách potravinové soběstačnosti, udržitelnosti a schopnosti reagovat na skutečné potřeby evropských občanů, ať už jde o zemědělce, pracovníky v zemědělství či spotřebitele.

1.2. EHSV vítá zahájení diskusí a úvah o budoucnosti SZP po roce 2020. Ačkoli cíle SZP stanovené ve Smlouvě a nezměněné od roku 1957 a nové výzvy, s nimiž se SZP musí vypořádat, nikdy nebyly případnější, je nanejvýš důležité provést hloubkovou analýzu stávající SZP a výsledků předchozí reformy. Účelem tohoto stanoviska je předložit několik návrhů a zapojit se do debaty o budoucnosti SZP.

1.3. Vzhledem ke složitosti SZP a obtížím při provádění poslední reformy potřebují zemědělci v první řadě politickou stabilitu a dlouhodobou vizi zemědělské politiky. Obzvláště v rámci Lisabonské smlouvy budou úvahy, sdílení cílů, diskuse o výzvách a hledání řešení nevyhnutelně vyžadovat řadu let. Evropské orgány by se proto měly urychleně dohodnout na prodloužení trvání stávající SZP nejméně o dva roky.

1.4. Zahajování činnosti mladých a nových zemědělců, a to mužů i žen, by mělo být v rámci SZP posíleno nejen pomocí konkrétních nástrojů, ale i skutečnou stabilitou politiky. Zemědělci totiž skutečně potřebují větší stabilitu, aby mohli investovat na dlouhá desetiletí a dokázali se vyrovnat s generační obměnou.

1.5. Budoucí SZP by měla brát v potaz na jedné straně rozmanitost zemědělských modelů a regionální specifika a na straně druhé rozmanitost svých cílů – hospodářských, sociálních i environmentálních. Produkce vlastních potravin a vlastní zemědělství jsou důležité a tvoří součást kultury každého národa na světě. Evropská potravinová politika by měla být založena na zdravých a kvalitních potravinách a měla by vytvářet synergie se SZP. Jedním z hlavních cílů SZP by mělo být udržení zemědělství při životě a zachování jeho udržitelnosti ve všech regionech EU.

1.6. Tou nejdůležitější prioritou příští reformy SZP by mělo být zjednodušování. Provádění SZP musí být plynulejší a je třeba vypracovat rozumnější systémy kontrol a sankcí. Nanejvýš důležité je zajistit včasné platby zemědělcům.

1.7. Vzhledem k tomu, že SZP je politikou zahrnující přímé intervence na evropské úrovni a neupřednostňování unijní produkce vede k poklesu výkupních cen, musí být budoucí SZP schopna reagovat na všechny výzvy, jimž čelí, včetně otřesů na trzích. Je proto zapotřebí nově nastavit rámec politiky, aby bylo možné řešit všechny tyto nové výzvy a poskytovat odpovídající nástroje na evropské úrovni.

1.8. Evropská komise bude v roce 2017 pokračovat v práci na zjednodušování a modernizaci SZP a v rozsáhlých konzultacích na toto téma. Je důležité, aby evropská občanská společnost v tomto procesu zastávala aktivní úlohu. EHSV by měl ustavit studijní skupinu, která by tento proces sledovala a přispívala k němu.

2. Úvod

2.1. Zemědělství je ústředním bodem strategických, hospodářských, environmentálních i sociálních výzev zítřka. SZP představuje evropský úspěch hlavně proto, že evropským spotřebitelům posledních několik desetiletí přináší bezpečnější potraviny za snižující se ceny. V některých oblastech však stojíme před problémy týkajícími se biologické rozmanitosti, životního prostředí a krajiny, jimiž je třeba se zabývat. Produkce vysoce kvalitních potravin prostřednictvím udržitelného zemědělství je hlavním předmětem zájmu občanů i spotřebitelů. Aby bylo možné tato očekávání splnit, je zapotřebí společná zemědělská politika zaručující zdravé a bezpečné potraviny, vysokou kvalitu za spravedlivé ceny, ochranu životního prostředí a krajiny a dynamické hospodářství ve venkovských oblastech.

2.2. Když zemědělci v naší tržně orientované společnosti produkují potraviny a zajišťují tak potravinové zabezpečení, ovlivňují rovněž dostupnost vody a její kvalitu, stejně jako kvalitu ovzduší a půdy, tedy přírodní prostředí jako celek, a současně ve venkovských oblastech zajišťují pracovní místa a udržují krajinu venkova. Mnoho z těchto vedlejších dopadů by mělo být pokládáno za veřejný statek.

2.3. Zemědělství a lesnictví jsou úzce provázány, neboť tvoří výraznou část využívání půdy v EU. Lesnictví se proto často podílí na poskytování veřejných statků.

2.4. Mezi faktory ovlivňující SZP po roce 2020 patří v první řadě výzvy, jimž zemědělství čelí, ale i skutečnost, že se jedná o evropské téma zahrnující zvláštní reformní proces a dostupnost rozpočtových prostředků a především jasnou vizi pro nadcházející desetiletí.

2.5. Společná zemědělská politika byla vždy jednou z klíčových politik EU. SZP je všeobecně v zájmu evropské občanské společnosti. Je proto důležité, aby byl EHSV aktivně zapojen do příprav příští reformy SZP týkající se období po roce 2020.

3. Zemědělství čelí důležitým výzvám

Výzva spočívající v potravinovém zabezpečení

3.1. S ohledem na předpokládaný celosvětový demografický vývoj bude v roce 2050 zapotřebí uživit na 9 miliard lidí. Spolu se zlepšováním životní úrovně v řadě světových regionů sledujeme rostoucí poptávku po potravinách a přechod ke způsobům stravování, které zahrnují větší podíl živočišných produktů. Tento vývoj podle očekávání povede ke zdvojnásobení poptávky po potravinách do roku 2050. EU na sebe musí převzít odpovědnost za potravinové zabezpečení ve světě, avšak vývoz evropských zemědělských produktů nevyřeší problém hladu ve světě. Stojí za zmínku, že potravinové zabezpečení by mělo být založeno na udržitelných místních potravinových systémech. Každá země musí nést odpovědnost za vlastní potravinové zabezpečení, což doporučuje i FAO. EHSV považuje za nezbytné, aby se EU zaměřila také na předávání znalostí a výměnu zkušeností ohledně toho, jak lze jinde ve světě na místní úrovni udržitelně vyrábět více lepších potravin.

3.2. Zároveň se předpokládá, že poptávka po potravinách v Evropě zůstane poměrně stálá, bude však rozmanitá co se týče kvality, zdravotních a etických aspektů, původu atd.

Výzvy týkající se životního prostředí

3.3. Ve všech regionech jsou zemědělství a životní prostředí mnoha způsoby velmi úzce propojeny. Zemědělství a lesnictví mají zásadní význam pro ochranu přírody a biologické rozmanitosti, kvalitu vody a půdy a snižování znečištění.

Výzva týkající se energetiky

3.4. Rámec EU v oblasti klimatu a energetiky stanovuje cíl zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie do roku 2030 na alespoň 27 % spotřeby energie. Tento podíl se má do budoucna dále zvyšovat. Zemědělství a lesnictví mohou poskytovat biomasu, díky níž bude možné tohoto cíle dosáhnout v rámci hospodářství založeného na zeleném růstu. Tato odvětví musí rovněž zlepšit vlastní energetickou účinnost.

Přizpůsobování se změně klimatu a její zmírňování

3.5. Dne 20. července 2016 Komise představila balíček legislativních návrhů, které stanoví podrobná pravidla pro rámec politiky EU v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030. Bude se jednat o odpověď EU, jejímž cílem je dosáhnout zmírnění změny klimatu, jak bylo dohodnuto v úmluvě COP 21 v prosinci 2015. Zemědělství a lesnictví tvoří součást řešení otázky, jak snížit emise a ukládat uhlík v půdě či dřevu. K tomu, aby bylo možné reagovat na výzvu spočívající v potravinovém zabezpečení a současně zmírnit změnu klimatu, bude nezbytný zelený růst, agroekologický přístup a udržitelné zintenzivnění v rámci účinné zemědělské produkce. Pro zemědělství do budoucna bude navíc zásadní i přizpůsobení se změně klimatu.

Vyvážený rozvoj venkova

3.6. Zemědělství a lesnictví, stejně jako všechny druhy biohospodářství, které s nimi souvisejí, mají zásadní význam pro zachování dynamiky venkova a pro posílení jeho vyváženého rozvoje. Jsou důležité z hlediska zaměstnanosti, kultury, územní soudržnosti a cestovního ruchu ve venkovských oblastech napříč EU. Převažujícím demografickým trendem v mnoha vzdálených oblastech, horských regionech či znevýhodněných oblastech zůstává vyliďňování a stárnutí populace. Veřejné politiky, obzvláště SZP, by měly usilovat o zachování zemědělství a podpořit producenty v celé EU, regiony se zvláštními problémy nevyjímaje. Pro rozvoj venkova jsou zásadní platby zemědělcům ve venkovských oblastech s přírodním znevýhodněním. Zemědělství by v těchto oblastech jinak nebylo životaschopné.

3.7. Součinnost mezi oběma pilíři SZP je důležitá a měla by být posilována. Nejnovější reforma posiluje vazbu a soudržnost mezi všemi ESI fondy a je třeba v tom pokračovat.

3.8. EHSV podporuje větší a povinné využití metody komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD – *Community Led Local Development*) v rámci všech ESI fondů pro vyvážený rozvoj venkova. Využití místních akčních skupin (LAG) jako místních partnerství, za účasti zemědělců, pro vyhledávání a financování místních projektů, ovlivňuje pozitivně kvalitu života obyvatel. Tím by se mohlo účinně bránit vyliďňování a stárnutí populace ve venkovských oblastech EU.

3.9. Pro zachování zemědělství je klíčovou otázkou generační obměna a zahajování činnosti mladých či nových zemědělců, a to mužů i žen, by mělo být podporováno pomocí všech dostupných nástrojů. Vázané platby jsou rovněž nezbytností pro ta odvětví nebo ty regiony, kde jsou z hospodářských, sociálních či environmentálních důvodů obzvláště důležité konkrétní druhy zemědělství či konkrétní zemědělská odvětví. SZP by rovněž měla být jasně zaměřena na podporu aktivních zemědělců a výroby.

Kolísání cen a příjmů

3.10. Zemědělství je zvláštní hospodářskou činností, která se neřídí běžnými ekonomickými zákonitostmi. V tržním hospodářství je kolísání cen a příjmů důsledkem změn v nabídce a poptávce. Povaha potravin jakožto základní potřeby však ze své podstaty znamená, že jejich cena není pružná. Nabídka potravin stejně tak nedokáže rychle reagovat na změny cen. Neočekávané změny v objemech produkce proto často vyžadují delší časové období a rozsáhlé změny cen, aby byla rovnováha na trhu obnovena. Z uvedených důvodů jsou zemědělské trhy považovány za vysoce volatilní. Mohly by být vyzkoušeny také jiné inovativní tržní mechanismy.

Spotřebitelská poptávka

3.11. Spotřebitelé požadují bezpečné, udržitelné, výživově hodnotné a vysoce kvalitní potraviny. Chtějí také potraviny za dostupné ceny a hospodářská krize tento požadavek posílila. Mnozí spotřebitelé oceňují vysledovatelnost původu a potraviny z místní produkce. Zvláštní průzkum Eurobarometru č. 410 ukázal, že znalost původu masa považuje velká většina respondentů ve všech členských státech za nezbytnou. Je povinností všech zúčastněných stran v potravinovém řetězci na tuto výzvu reagovat.

Udržitelný rozvoj

3.12. Příští SZP by podobně jako ostatní politiky EU měla být v souladu s cíli udržitelného rozvoje. SZP souvisí s řadou cílů, nejrelevantnějším je však cíl č. 2 – vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství.

Nejistota v mezinárodním obchodě

3.13. Úloha mezinárodního obchodu bude v budoucnosti nevyhnutelně posilovat. Nedávný ruský zákaz potravin pocházejících z Evropské unie však z hlediska mezinárodního obchodu přinesl značnou nejistotu. Kvůli ruskému embargu se zemědělské trhy EU, zejména v některých členských státech, dostaly pod obrovský tlak. Řešení problémů spojených s nejistotou v mezinárodním obchodě bude mít pro budoucnost zemědělství klíčový význam.

Posun ve vyjednávací síle v rámci potravinových řetězců

3.14. V posledních letech došlo v potravinovém řetězci k posunu ve vyjednávací síle, převážně ve prospěch odvětví maloobchodu a některých nadnárodních společností a na úkor dodavatelů, zejména zemědělců. Vyjednávací síla zemědělců by v rámci budoucí SZP měla být posílena.

4. V EU je zemědělství evropským tématem

4.1. Zemědělství je pro EU klíčovým tématem. Cíle společné zemědělské politiky byly stanoveny v původní Římské smlouvě z roku 1957. Tyto cíle stále platí. Objevily se také nové výzvy, například pokud jde o otázky životního prostředí, rozvoje venkova, kvality a zdraví a hladu ve světě, a Smlouvy dosud nebyly upraveny tak, aby je zohlednily.

4.2. SZP je zásadní evropskou a integrovanou politikou, stále více provázanou s politikami v dalších oblastech, mezi něž patří zaměstnanost, životní prostředí, klima, hospodářská soutěž, rozpočet, obchod a výzkum se zvláštní evropskou přidanou hodnotou.

4.3. SZP je nezbytným předpokladem pro dosažení jednotného trhu v potravinovém odvětví v EU. Evropský potravinářský průmysl je největším průmyslovým odvětvím v EU, které zajišťuje více než pět milionů pracovních míst.

Příprava na příští reformu SZP

4.4. Klíčovými slovy pro přizpůsobení se ve všech odvětvích a územích jsou komplexnost a subsidiarita. Poslední reforma tyto charakteristiky posílila. Přípravy a vyjednávání společných pravidel v souladu s Lisabonskou smlouvou a za účasti 28 členských států i Evropského parlamentu jsou obzvláště složitým úkolem.

4.5. Posouzení stávajících politických opatření dosud nebylo provedeno. Posuzování provádění prvního ročníku ekologizačních závazků ještě probíhá. Totéž platí pro plochy využívané v ekologickém zájmu. Je důležité další reformu SZP neuspěchat bez jasného a důkladného posouzení politiky stávající, které umožní určit, do jaké míry dosáhla politická opatření svých cílů. To vyžaduje důkladné posouzení, zejména u opatření jako jsou ekologizační závazky, u nichž je k tomu, aby se výsledky projevíly, zapotřebí více času.

4.6. Poslední reforma byla zahájena v roce 2010 a její provádění začalo v roce 2015, dokončení reformy tedy trvalo pět let. Během stávajícího mandátu Komise a Parlamentu nebude čas nadcházející reformu SZP dokončit, tak aby mohla být provedena v roce 2021. Je tudíž zapotřebí přechodné období, v němž bude možné pokračovat ve stávající SZP dostatečně dlouho po roce 2020.

Subsidiarita a evropská přidaná hodnota

4.7. SZP již od roku 1962 vychází ze tří hlavních zásad: jednoty trhu, upřednostňování unijní produkce a finanční solidarity. Jednotný trh je dnes skutečností, avšak upřednostňování unijní produkce a finanční solidaritu je třeba na politické úrovni opětovně potvrdit.

4.8. Za postupující globalizace využívají USA k prosazování své zemědělské produkce mezi spotřebiteli finanční podporu, a to prostřednictvím programu potravinových známek a zákona o nakupování produktů amerického původu (*Buy American Act*). Evropská unie by měla zavést reciproční opatření a mohla by také podtrhnout strategický význam upřednostňování evropské produkce obdobným právním předpisem – „*Buy European Act*“.

5. Obecné připomínky

Brexit

5.1. Brexit bude mít na EU významný dopad, obzvláště na jednotný trh a mezinárodní obchod, a tím pádem i na budoucnost SZP. Pokud Spojené království opustí celní unii EU, měly by být jako klíčové kritérium pro rozdělení kvóty WTO pro EU-28 mezi Spojené království a novou EU během jednání o brexitu použity stávající obchodní toky.

Konkurenceschopnost, produktivita a udržitelnost

5.2. Od zavedení přímých plateb v rámci reformy v roce 1992 je konkurenceschopnost hlavní prioritou SZP. Aby však bylo možné konkurenceschopnost, produktivitu a udržitelnost dále posilovat, jsou zapotřebí nové pobídky zaměřené na podporu inovací (vývoj, šíření a zavádění nových technologií).

5.3. Odvětví zemědělství potřebuje rozsáhlé investice, jichž lze dosáhnout, pokud budou očekávané příjmy dostatečné a hospodářská rizika zvládnutelná. Podpora příjmů zemědělců prostřednictvím přímých plateb je za současné situace nezbytností.

Řízení rizik a krize v zemědělství

5.4. Producenti v EU již nejsou izolováni od celosvětového trhu ani od tamějšího většího kolísání cen. Kromě toho mají na zemědělství dopad extrémní přírodní události a větší množství zdravotních problémů způsobených zvýšenou mobilitou zboží i osob (pandemie), které vedou ke značným ztrátám produkce. SZP by měla odvětví zemědělství poskytnout konkrétní nástroje umožňující tato rizika omezovat a zvládat.

5.5. Stávající SZP nabízí určité nástroje pro řízení rizik. Intervenční ceny, soukromé skladování, propagace trhů s futures a nástroje poskytované jednotnou společnou organizací trhů by měly být zachovány či dále rozvíjeny.

5.6. Existuje však zjevná potřeba vypracovat nové nástroje:

- Je nutné dále rozvinout **mechanismy sledování trhu**. Evropská komise by měla vymezit různé úrovně krize, aby jim bylo možné účinněji předcházet. Pro řádné fungování dodavatelského řetězce je zásadní větší transparentnost trhu, pokud jde o objemy produkce a ceny.
- Mělo by se experimentovat se systémy vzájemných fondů nebo **režimy pojištění** (plodin, obratu či příjmů) s cílem prozkoumat, zda jsou pojišťovny či jiné orgány schopné poskytovat účinné alternativy. Podotýkáme, že poslední zemědělský zákon USA zavedl možnost používat režimy pojištění, ale žádný z našich obchodních partnerů nepoužívá k oznamování těchto nástrojů pojištění WTO tzv. zelenou kategorii. V žádném případě by posun tímto směrem neměl zhoršit narušení hospodářské soutěže mezi producenty. Je třeba rovněž stanovit náklady na tento mechanismus.

Environmentální rozměr SZP

5.7. Ohled na životní prostředí je v zemědělství jasnou prioritou. Poslední reforma proto zavedla tzv. ekologizaci. Tvůrci politik tuto zásadní proměnu SZP opakovaně vyzdvihují. Environmentální rozměr SZP je jednak globální, jednak komplexní, neboť zemědělství ovlivňuje půdu, vodu, biologickou rozmanitost, lesnictví i emise CO₂. Účinnější politika by pro zemědělce měla být srozumitelnější, schůdnější a jednodušší.

5.8. Jsou zapotřebí platby, které zemědělcům nahradí zajišťování veřejných statků (zejména ekosystémových služeb).

Společná politika v oblasti potravin

5.9. Myšlenku společné politiky v oblasti potravin podporovalo zejména nizozemské předsednictví EU. EU v souvislosti s novou SZP uznává, že evropské zemědělství potřebuje docílit vyšší úrovně udržitelné produkce bezpečných a kvalitních potravin. SZP podporuje projekty distribuce mléka a ovoce žákům ve školách, jejichž cílem je povzbudit správné stravovací návyky již v raném věku. Podporuje také ekologickou produkci zajištěním informovaného rozhodování díky pravidlům pro jasné označování a zvláštním režimům podpory v rámci politiky rozvoje venkova.

5.10. Podpora veřejného zdraví, zdravého stravování a zdravého životního stylu spadá momentálně do pravomoci jednotlivých zemí. EU však musí prostřednictvím udržitelných potravinových systémů zajistit přístup ke zdravé a kvalitní stravě pro všechny obyvatele EU. Zatímco evropská opatření doplňují a koordinují vnitrostátní úsilí, je třeba mezi SZP a budoucí evropskou politikou v oblasti potravin vytvořit větší součinnost.

5.11. Vzhledem k očekáváním veřejnosti a poptávce spotřebitelů je zvláště nutné usilovat o rozvíjení místních potravinových systémů, a tedy krátkých dodavatelských řetězců, zejména co se týče veřejného stravování.

SZP a politika v oblasti klimatu

5.12. Od roku 1990 se ekologická stopa zemědělství zmenšuje. Do roku 2030 je však třeba dále snížit emise ze zemědělství. Toho je nutné dosáhnout v souladu s evropským zemědělským modelem a pomocí nákladově efektivní politiky snižování emisí. Existuje potenciál pro zvýšení obsahu uhlíku v půdě a nahrazení fosilní energie a petrochemických výrobků produkty pocházejícími ze zemědělství a lesnictví.

5.13. Měly by být uznány četné cíle odvětví zemědělství a využívání půdy s nižším potenciálem pro zmírňování změny klimatu⁽¹⁾, jakož i nutnost zajistit soudržnost cílů EU v oblastech potravinového zabezpečení a politiky v oblasti změny klimatu⁽¹⁾.

Výzkum, inovace a poradenské systémy

5.14. Na úrovni zemědělských podniků, v experimentálních stanicích a v laboratořích jsou neustále objevovány důležité inovace. Úsilí v oblasti výzkumu a vývoje by se mělo zintenzivnit, aby doplňovalo vývoj zemědělství směrem k udržitelnějším systémům. Je rovněž důležité s inovacemi seznámit také ostatní zúčastněné strany. Měly by být podporovány školicí služby, spolupráce mezi zúčastněnými stranami a další způsoby šíření inovací a sdílení osvědčených postupů.

5.15. V nadcházejícím programovém období je zapotřebí posílit výzkumný program EU v oblasti zemědělství, aby zohledňoval výzvy a geostrategický význam potravin ve 21. století. Příští „zemědělskou revolucí“ by se po ekologické revoluci ve 20. století mohla stát digitální ekonomika.

Fungování dodavatelského řetězce

5.16. Existují jasné důkazy o špatném fungování dodavatelského řetězce v téměř všech členských státech způsobeném vysokou koncentrací směrem dále v tomto řetězci. Rozdělení přidané hodnoty mezi zúčastněnými stranami v potravinovém dodavatelském řetězci je nespravedlivé.

5.17. Vzhledem k pravomocem EU v oblasti hospodářské soutěže a v otázkách jednotného trhu by měl být tento problém řešen na evropské úrovni. Evropská komise by měla navrhnout evropské regulační rámce, které by upravovaly smluvní vztahy v rámci řetězce a zákonné možnosti pořádání společných akcí zemědělci. Organizace producentů jsou totiž v potravinovém dodavatelském řetězci skutečně významnými hráči a přispívají k posilování postavení producentů. Příští SZP by měla posílit vyjednávací sílu organizací producentů. Zohlednit by se měly výsledky činnosti pracovní skupiny pro zemědělské trhy (AMTF).

5.18. SZP se musí přizpůsobit realitě a rychlosti hospodářských změn. Co se týče SZP, je nutné rozpracovat články 219 až 222 nařízení (EU) č. 1308/2013, aby byly pro Evropskou komisi i producenty funkční a dosažitelné.

⁽¹⁾ Bod 2.14, závěry Rady, 23.–24. října 2014.

Mezinárodní obchod

5.19. Světový obchod a otevřené trhy posilují konkurenceschopnost a mohly by snížit ceny potravin. Pro EU má nicméně zásadní význam spravedlivý obchod, aby mohla za pomoci stejných výrobních metod a podle stejných pravidel konkurovat třetím zemím. Mezinárodní rozvoj mohou ohrozit necelní překážky. Mezi různými a početnými řešeními, jak dosáhnout celosvětového potravinového zabezpečení, má svoji roli obchod, pokud jde o zvýšení vývozu zemědělských produktů.

5.20. SZP a obchodní politika by však měly evropským producentům umožňovat konkurovat dováženým produktům za rovných podmínek. EU by proto měla vyžadovat, aby dovážené produkty splňovaly stejné normy.

Evropský rozpočet

5.21. SZP byla v minulosti financována na evropské úrovni. SZP představuje významný podíl rozpočtu EU (v roce 2015 to bylo 38 %), avšak pouze přibližně 0,4 % evropských veřejných výdajů. Rozpočet SZP je nižší než rozpočet jejich amerických nebo čínských protějšků. Kromě toho již několik let navzdory rozšíření EU zůstává stejný nebo se snižuje. SZP musí reagovat na četné důležité výzvy, kterým bude v budoucnu čelit. Je proto zapotřebí navýšit rozpočet na zemědělskou politiku na evropské úrovni.

5.22. Zvláštnosti evropského rozpočtu, jako je roční plánování, představují pro podobu SZP obrovskou překážku. Tato překážka omezuje podílové fondy či krizová opatření. Kromě toho bývá rozdělování rozpočtu zdrojem politického napětí a může vést k neefektivnímu využívání.

Zjednodušování

5.23. Zjednodušování bylo v SZP prioritou po mnoho let, zejména v prvních letech provádění reformy SZP z roku 2013. Zjednodušování by nicméně mělo být tou nejdůležitější prioritou příští reformy. Zejména je třeba zlepšit systémy dostatečných kontrol a přiměřených sankcí. Snížení plateb za ekologizaci a opatření v rámci podmíněnosti mohou být nyní bezdůvodná a nepřiměřená. Nanejvýš důležité je zajistit včasné vyplácení přímých podpor.

Struktura SZP

5.24. V minulých desetiletích byla struktura SZP založena na dvou pilířích. Zatímco pilíř I je plně financován EU, pilíř II spolufinancují členské státy a tento pilíř se prostřednictvím víceletých programů přizpůsobuje jejich potřebám. Rozmanitost členských států a regionů a jejich rozdílné potřeby vyžadují, aby byla dvoupilířová struktura zachována i v budoucí SZP.

Příprava na SZP po roce 2020

5.25. Komise v pracovním programu na rok 2017, který byl zveřejněn 25. října 2016, uvádí, že bude pracovat na zjednodušování a modernizaci společné zemědělské politiky a bude provádět rozsáhlé konzultace na toto téma, aby byl její přínos k deseti prioritám Komise a k cílům udržitelného rozvoje co možná největší. Je důležité, aby do tohoto procesu byla aktivně zapojena evropská občanská společnost.

V Bruselu dne 15. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Směrem k uplatňování nepřímých pobídek v evropských politikách**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2017/C 075/05)

Zpravodaj: **Thierry LIBAERT**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	21/01/2016
Právní základ	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná specializovaná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato ve specializované sekci	24/11/2016
Přijato na plenárním zasedání	15/12/2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování	162/3/3
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. Nepřímé pobídky („nudge“) jsou nástrojem veřejné politiky, který doplňuje nástroje již využívané evropskými veřejnými orgány (informování a zvyšování povědomí, finanční pobídky, právní předpisy a příkladnost). Zdá se však, že jejich využití je zajímavé především při řešení některých sociálních, ekologických a ekonomických problémů.

1.2. **Je třeba se zasadit o to, aby byly nepřímé pobídky ve veřejné politice** využívány společně s tradičními nástroji, a zejména aby přinesly změnu přístupu ve vztahu k chování jedinců. Nepřímé pobídky by tedy mohly být začleněny do rámce globálních veřejných politik a s minimálními náklady urychlit jejich provádění. Jsou flexibilní a jednoduché, a tudíž je lze využít v různých prostředích a mohou je používat různé skupiny subjektů současně: mezivládní subjekty; interní oddělení jednotlivých ministerstev; místní orgány; nevládní organizace; soukromé subjekty atd.

1.3. **Je třeba dát přednost především těm nepřímým pobídkám, které sledují ekologické, sociální a další cíle** (transformace energetiky a ekologická transformace, boj proti plýtvání zdroji, příznivé sociální podmínky, zlepšení zdravotního stavu obyvatelstva atd.). Dále je lze využít v rámci opatření, která sice sledují předem dané společné cíle, ale pro něž jsou tradiční nástroje veřejné politiky neúčinné nebo příliš nákladné.

1.4. Všechny skupiny potenciálně dotčených subjektů na evropské úrovni (veřejné orgány, místní orgány, podniky, sdružení, nevládní organizace atd.) **je třeba podněcovat k výměně informací a osvědčených postupů v oblasti nepřímých pobídek**. Dále lze zvážit vytvoření platformy, která by shromažďovala iniciativy, nebo specificky zaměřeného střediska pro sledování.

1.5. **Je třeba podrobněji prostudovat různé dopady nepřímých pobídek, a to v závislosti na kultuře, socioekonomických profilech, území atd.** Díky tomu by bylo možné lépe porozumět tomu, s jakými výhodami a omezeními by se šíření a provádění nepřímých pobídek setkalo v jednotlivých zemích, odvětvích atd. Především by bylo vhodné se podrobněji zabývat otázkou toho, jak dlouhodobý by byl dopad nepřímých pobídek na chování jedinců.

1.6. **Pro nepřímé pobídky je třeba vymezit všeobecné podmínky používání**, které umožní omezit jejich negativní dopady a zajistí jejich etickou přijatelnost. Z těchto podmínek by bylo možné ve spolupráci s různými zúčastněnými stranami vytvořit seznam osvědčených postupů, který by byl přijat na úrovni EU a následně uzpůsoben pro jednotlivé členské státy. Dále by bylo možné zveřejnit příručku pro uživatele a předat ji dotčeným subjektům.

1.7. **Je třeba zavést postupy, které zajistí předávání informací** o využívání různých druhů nepřímých pobídek a zaručí transparentnost osobám, kterým jsou určeny. Mají-li být nepřímé pobídky co nejlépe přijaty, je nutné jim porozumět, diskutovat o nich a sdílet je. Tím se při jejich využívání předejde zneužívání a rizikům manipulace.

1.8. **Je třeba zajistit skutečnou profesní etiku nepřímých pobídek**, a zabránit tak tomu, aby sloužily nezodpovědným cílům. Provádění nepřímých pobídek musí probíhat v souladu se čtyřmi podmínkami: transparentnost celého procesu, flexibilita ve vztahu k dotčeným osobám, které vždy musí mít možnost se rozhodnout, jak budou jednat, spolehlivost předávaných informací a neobviňování jednotlivců.

1.9. **Je třeba vyvinout systémy kontroly a hodnocení nepřímých pobídek**, které budou uspořádány podle různých kritérií (sociálních, ekologických, ekonomických). K tomu účelu může být nutné projít počáteční zkušební fázi, která odhalí přesné dopady nepřímých pobídek z hlediska jejich povahy, cílové skupiny, prostředí atd. Díky ní bude možné pohotově upravit využívání nepřímé pobídky, nepřinese-li uspokojivé výsledky, nebo ji dokonce úplně zastavit, ukáže-li se jako zcela neúčinná.

1.10. **V rámci vzdělávacích systémů** (základního i následného vzdělávání) je **třeba podporovat obory** související s behaviorální ekonomikou. Tím by se zlepšily znalosti o tomto nástroji a různé skupiny (úředníci ve veřejných službách, zaměstnanci společností, volení zástupci atd.) by měly motivaci k jeho uváženému a kritickému používání. K tomu bude také nutné propojit různé akademické disciplíny, jelikož nepřímé pobídky jsou založeny na průřezovém přístupu.

1.11. **Při využívání nepřímých pobídek je třeba zajistit určitou flexibilitu**, aby se co nejlépe využil jejich potenciál. Nepřímé pobídky totiž nejsou zázračné ani úplně nové, stejně jako ostatní nástroje, které mají veřejné orgány k dispozici, ale mohou být užitečným doplňkem, který vede ke změnám určitého chování. Jejich hlavním cílem je podnítit k tomu, aby se při přípravě veřejných politik zohledňoval také psychologický rozměr chování, nikoli pouze „ekonomická racionalita“.

1.12. **Je třeba, aby EHSV zorganizoval první evropské konference o nepřímých pobídkách**, které by byly jedinečnou příležitostí k výměně zkušeností mezi subjekty, jichž se tento nástroj v EU týká.

1.13. **Je třeba v EHSV vytvořit nový stálý útvar průřezové povahy, který by byl pověřen analýzou tohoto vývoje** včetně nepřímých pobídek a dalších souvisejících témat, jako je oběhové hospodářství, ekonomika sdílení a funkční ekonomika, a umožnil by čelit radikálnímu přechodu na nový ekonomický model, který bude mít značné systémové důsledky v celé řadě oblastí.

2. Pátý nástroj pro veřejné orgány

2.1. Chtějí-li veřejné orgány u jednotlivců docílit změny chování, mohou k tomu využít čtyři druhy tradičních nástrojů: informování a zvyšování povědomí, finanční pobídky, právní předpisy (zákazy či povinnosti) a příkladnost. Nicméně se ukázalo, že tyto čtyři nástroje mají své hranice, zejména co se týče odpovědného chování a odpovědné spotřeby, tedy spotřeby, která využívá méně přírodních zdrojů. Ve skutečnosti často zůstává rozdíl mezi tím, čeho si je jedinec vědom a jak každý den jedná.

2.2. Příčinami tohoto rozdílu mezi úmyslem a činností se zabývá ekonomie a behaviorální vědy, tj. disciplína specializující se na chápání faktorů, které ovlivňují chování jedinců. Podle odborníků na tuto oblast jsou jednotlivé činy určeny mnoha faktory. Jsme složité bytosti, náš rozum má své hranice, jsme do značné míry emocionální a ovlivňují nás ostatní lidé a naše sociální interakce, ale také souvislosti a prostředí, v němž se rozhodujeme.

2.3. Naše rozhodnutí a naše chování vycházejí koncem konců převážně z toho, co Daniel KAHNEMAN, držitel Nobelovy ceny za ekonomii, nazývá „systém 1“: způsob myšlení, který je do značné míry nevědomý, automatický a velmi rychlý a umožňuje nám činit řadu každodenních rozhodnutí s minimem úsilí a pozornosti, ale který je založen na stereotypch a asociacích a často nám znemožňuje uvažovat matematicky racionálně.

3. Zohlednit chování za účelem zaměření jednotlivých rozhodnutí určitým směrem

3.1. Behaviorální ekonomie (*Behavioral Economics*) se tedy domnívá, že tradiční nástroje veřejných politik se mohou ukázat jako nedostatečné, mají-li působit změnu chování, neboť neberou v potaz, jaké různé rozměry mohou ovlivnit rozhodování. Z tohoto konstatování vyšli dva američtí profesori, Richard THALER (profesor ekonomie v Chicagu a jeden

z hlavních představitelů behaviorální ekonomie) a Cass SUNSTEIN (profesor práva na Harvardu), a v roce 2008 vydali první knihu o nepřímých pobídkách⁽¹⁾, která vychází z myšlenky, že změny chování musí vycházet z jemných pobídek. Autoři definují nepřímé pobídky jako „všechny aspekty systému rozhodování, které předvídatelným způsobem mění chování lidí, aniž by některou možnost zakazovaly nebo zásadně měnily finanční pobídky“. Má-li být nějaký čin považován za jednoduchou přímou pobídku, je třeba, aby bylo možné se mu snadno vyhnout, protože nepřímé pobídky nemají závazný charakter.

3.2. Cílem nepřímých pobídek je vytvořit „strukturu výběru“ tak, aby byla upřednostněna rozhodnutí považovaná za prospěšná jednotlivci nebo společnosti, aniž by se změnil počet nebo povaha předložených možností. Jedná se o to, aby spotřebitel nebo uživatel byl přiveden k rozhodnutí, které je považováno za lepší. Mají tři vlastnosti: naprostá svoboda volby jednotlivců, snadné provedení, nevelké náklady.

3.3. Nepřímé pobídky vzbuzují rostoucí zájem veřejných orgánů některých zemí, jelikož přináší dvě hlavní výhody: neomezují svobodu jednotlivce a nejsou nákladné, přestože mohou mít významný dopad. Mohou tedy být doplňkovým nástrojem v rámci veřejných politik s cílem změnit chování lidí tak, aby bylo „odpovědnější“ z hlediska zdraví, životního prostředí atd. Nepřímé pobídky zjednodušují výběr a usnadňují rozhodnutí jedinců.

4. Nepřímé pobídky: jedna koncepce, různé nástroje

4.1. Standardní volba. Tato koncepce spočívá v tom, že je standardně předkládáno jedno automatické řešení, které je daným orgánem považováno za nejvhodnější, ale také za nejsnadněji proveditelné. Tento předpoklad vychází z jisté setrvačnosti jedinců. Dokládají to například přiznání k dani z příjmu ve Francii – od roku 2005 je standardně předpokládáno, že každá domácnost je vybavena televizí. Odhadovaná míra podvodů se tím snížila z 6 % na 1 %. Standardní volbu také ve stále větší míře využívají banky, dodavatelé energie a další společnosti, které posílají faktury elektronické, nikoli tištěné, a například připravené pro oboustranný tisk atd.

4.2. Síla společenských norem, která je příznivci nepřímých pobídek považována za silný faktor předurčující chování. Lze ji tudíž použít k motivaci jedince určitým směrem. Jedná se konkrétně o to, že se vyzdvihuje většinové chování blízkého okolí (sousedů, kolegů atd.). To podněcuje jedince k tomu, aby se chovali stejně, a dostali tak společenským normám. V roce 2011 provedla americká energetická společnost Opower v USA experiment. Na základě informací o spotřebě elektřiny v 600 000 domácnostech byly rozeslány dopisy například s následující informací: „V uplynulém měsíci jste spotřebovali o 15 % více elektřiny než vaši sousedé, kteří nejvíce ušetřili.“ Informace byla doplněna grafy, na nichž bylo možné porovnat spotřebu energie v dané domácnosti se spotřebou sousedů a dalších spotřebitelů. Pokud spotřeba poklesla, byl připojen „smajlík“. Podle společnosti Opower došlo zásluhou těchto dopisů ve zkoumaných domácnostech k průměrnému snížení spotřeby elektřiny o 2 %, což přineslo úspory v celkové výši 250 milionů dolarů⁽²⁾. V řadě podobných případů se výsledky pohybovaly v rozmezí 1 až 20 % snížení spotřeby energie.

4.3. Riziko ztráty, jehož cílem je upozornit na ztráty (především finanční), které hrozí v případě, že jedinec nezmění své chování, například v oblasti spotřeby energie. Např. je mu tedy přibližně vyčísleno, o kolik přijde, pokud své postupy nezmění, nebo naopak, kolik by mohl získat změnou svého chování. Vyčíslení ztráty lze rovněž využít s jinými než finančními ukazateli (kalorie, emise CO₂ atd.).

4.4. Soupeření, které spočívá například v pořádání soutěží na podporu určitých postupů, jako je boj proti plýtvání. Francouzská nevládní organizace Prioriterre usiluje o zvýšení povědomí o úsporách energie. K tomu účelu organizuje každým rokem iniciativu s názvem „Rodiny s pozitivní energií“, v jejímž rámci v roce 2014 shromáždila 7 500 rodin, které měly snížit svou spotřebu energie o 8 %, a získat tak různé odměny⁽³⁾.

4.5. Využití her a zábavných prezentací. Jednu z nejznámějších nepřímých pobídek zavedlo letiště v Amsterdamu: dovnitř pisoárů namalovali mouchy, které povzbuzují muže k tomu, aby lépe mířili. V roce 2009 proměnila společnost Volkswagen jedny schody vedoucí k východu ve stockholmské stanici Odenplan v obří klaviaturu. Sešlápnutí každého schodu rozeznělo určitou notu⁽⁴⁾. Cílem bylo motivovat cestující k tomu, aby nevyužili eskalátory, ale šli po schodech. V Jižní Koreji jsou na zemi nápisy, které upozorňují na to, že osobám, které jezdí po eskalátorech, hrozí nadávka.

⁽¹⁾ Thaler, Richard a Sunstein, Cass, „Nudge (Šťouch). Jak postrčit lidi k lepšímu rozhodování o zdraví, majetku a štěstí“, Kniha Zlín, 2010. (Thaler Richard & Sunstein Cass. „Nudge: Improving Decisions about Health, Wealth, and Happiness“. Yale University Press, 2008.)

⁽²⁾ Opower.com.

⁽³⁾ <http://www.prioriterre.org/ong/particuliers/a2210/une-nouvelle-edition-familles-a-energie-positive.html>.

⁽⁴⁾ <http://www.youtube.com/watch?v=2lXh2n0aPyw>.

4.6. Cílem nepřímých pobídek může také být změna způsobu, jímž jsou volby předkládány, nebo vzhledu určitých produktů, která umožní vyzdvihnout tu zdravější, ekologičtější apod. variantu. Tento druh nepřímých pobídek se může v některých případech podobat principu označování. Další experimenty probíhaly také v jídelnách s cílem povzbudit klienty ke konzumaci zdravých potravin. K tomu účelu byly zdravé potraviny nabízeny na začátku pultu, což v některých případech vedlo až ke zdvojnásobení jejich spotřeby oproti případům, kdy byly uprostřed nebo na konci. V dalších jídelnách se snažili omezit množství vyhazovaných potravin tím, že zmenšili velikost talířů: talíře jsou plné, ale snížilo se množství servírovaných pokrmů (se zaručením toho, že si zákazníci mohou vždy v případě zájmu přidat) ⁽⁵⁾.

5. Nástroj stále více využívaný veřejnými orgány

5.1. Od roku 2008 se stále více zemí zajímá o možnosti nástrojů veřejné politiky, které spadají do skupiny nepřímých pobídek a nabízejí trojitý přínos – jsou pro veřejnost přijatelnější než normy nebo daně a jsou levnější a účinnější. V následujících odstavcích je uvedeno několik z mnoha příkladů.

5.2. V roce 2010 vytvořila britská vláda Davida CAMERONA tzv. „Behavioral Insights Team“ (Tým pro behaviorální poznatky), v jehož čele stanul David HALPERN a který měl uplatňovat behaviorální vědy na britskou veřejnou politiku. Tento tým například změnil webové stránky vlády tak, aby umožňovaly přislíbit dárcovství orgánů. Uvedli na nich: „Každý den se tisíce lidí, kteří navštíví tyto stránky, rozhodnou zaregistrovat“ a umístili logo národní zdravotní služby (NHS, National Health Service). Během jednoho roku se počet lidí, kteří se do programu zapsali, zvýšil z 2,3 % na 3,2 % (+ 96 000 přírůstků). Od roku 2014 tento „tým pro nepřímé pobídky“ funguje nezávisle a poskytuje poradenství zahraničním vládám, místním orgánům, společnostem atd ⁽⁶⁾.

5.3. V roce 2014 zavedla také Obamova administrativa „Skupinu pro nepřímé pobídky“ („Nudge Squad“) pod vedením Mayi SHANKAR. V září 2015 byl zveřejněn dekret, v němž prezident OBAMA „vybízeli“ vládní oddělení a agentury, aby využívaly přínosy behaviorálních věd ⁽⁷⁾. Také vlády Singapuru, Austrálie a Německa sestavily týmy odborníků v oblasti behaviorální ekonomie.

5.4. Ve Francii se od roku 2013 množí pokusy s využitím nepřímých pobídek, konkrétně ze strany Hlavního sekretariátu pro modernizaci činnosti veřejné správy (SGMAP) a francouzského daňového úřadu (DGFiP) ⁽⁸⁾.

5.5. Evropská komise vytvořila v rámci Společného výzkumného střediska oddělení „Výhledy a přínos behaviorálních věd“, jehož vedoucím je Xavier TROUSSARD. Oddělení vydalo v roce 2016 zprávu, v níž se zdůrazňuje, že veřejné politiky Evropské unie stále více využívají přínosy behaviorální ekonomie ⁽⁹⁾. Je v ní vysloven názor, že je žádoucí v této oblasti rozvíjet výměnu informací mezi politickým a akademickým prostředím. Především se v ní doporučuje, aby byly nástroje behaviorální ekonomie více využívány ve všech fázích veřejných politik s tím, že se zlepší informování o tom, jak je využívat a jaké mají dopady.

6. Rizika a omezení, která nelze opomenout

6.1. Nepřímé pobídky mají svá omezení. Je třeba je pečlivě naplánovat a provádět a vzbuzují různé technické i etické otázky. Nenahradí nutnost občanů informovat a pedagogicky na ně působit, aby jejich rozhodnutí byla informovaná, ani nenahradí tradiční opatření ze strany veřejných orgánů, jimiž jsou zákony a hospodářské pobídky. Mimo to nelze podceňovat rizika a omezení spojená s jejich využíváním:

6.2. V současnosti je k dispozici jen několik málo studií o účinnosti nepřímých pobídek, zejména ze střednědobého a dlouhodobého hlediska. Některé z nich zdůrazňují, že reakce lidí na tento nástroj se mohou různit. Například ve zmíněném experimentu společnosti Opower došlo k tomu, že v domácnostech, jejichž spotřeba elektrické energie byla původně pod průměrem, se po předání informace o této skutečnosti měla spotřeba tendenci navýšit. Na druhou stranu u občanů, kteří se dozvědí, že jejich spotřeba elektřiny značně převyšuje spotřebu jejich sousedů, může nepřímá pobídka vyvolat pocit viny nebo méněcennosti. Podle dalších studií se vnímavost k nepřímým pobídkám může rovněž měnit

⁽⁵⁾ Liebig Georg. „Nudging to Reduce Food Waste“, URL: http://www.wiwi-experimente.tu-berlin.de/fileadmin/fg210/nudging_to_reduce_food_waste_Georg_Liebig.pdf.

⁽⁶⁾ Webové stránky týmu: <http://www.behaviouralinsights.co.uk/>.

⁽⁷⁾ Dekret Executive Order – Using Behavioral Science Insights to Better Serve the American People, 15. září 2015, URL: <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/09/15/executive-order-using-behavioral-science-insights-better-serve-american>.

⁽⁸⁾ Viz například dokument s názvem „Nepřímé pobídky: nový nástroj veřejné správy“ ze dne 13. března 2014, URL: <http://www.modernisation.gouv.fr/les-services-publics-se-simplifient-et-innovent/par-des-services-numeriques-aux-usagers/le-nudge-au-service-de-l'action-publique>.

⁽⁹⁾ http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC100146/kjna27726enn_new.pdf.

v závislosti na hodnotách a přesvědčeních jednotlivců⁽¹⁰⁾, ale také na politickém a kulturním prostředí. Provedené studie obecněji zdůrazňují, že dopady nepřímých pobídek se liší v závislosti na cílové skupině, kultuře a prostředí. Je tedy nezbytné přímo nebo na základě náhodného výběru posoudit jejich účinky.

6.3. Mimo to vyvstává otázka, jak je dopad nepřímých pobídek trvalý. Ze studií vyplývá, že v oblasti spotřeby vody a elektřiny opakovaný účinek společenských norem spíše postupem času mírně klesá, ačkoli se může po dobu několika let v omezenější míře udržet⁽¹¹⁾. Dlouhodobý účinek nepřímých pobídek se odvíjí od toho, jak hluboce mohou změnit návyky. Pokud dojde ke změně standardní volby a tato změna přetrvá, není důvod předpokládat, že toto chování ustane. Problém spíše spočívá v tom, zda je možné jít ještě dále nebo něco uzpůsobit. Ve skutečnosti se zdá jednodušší postupně upravovat daně nebo normy, než měnit standardní volby.

6.4. Nepřímé pobídky mohou také vyvolat negativní dopady, které se projevují tím, že jedinec může poté, co udělal chybu, jednat lépe, a naopak. Z experimentů například vyplývá, že nákup „ekologického“ spotřebního zboží může za určitých okolností vést k nárůstu negativního chování, jako jsou podvody nebo krádeže⁽¹²⁾. Úsilí o podporu dobrého chování v určité oblasti může mít tedy negativní důsledky v jiných oblastech. Potvrdí-li se tyto opačné účinky, bude velmi obtížné posuzovat celkový dopad nepřímých pobídek. Jsou pravděpodobně velmi vzácné a nezpochybňují význam metody nepřímých pobídek. Je však nutné počítat s možností takového účinku.

6.5. Účinnost nepřímých pobídek se určuje podle žádoucího chování, což vyvolává otázku, jak definovat to, co je žádoucí, a do jaké míry to žádoucí je. Může být skutečně velmi obtížné zjistit názory občanů na to, co je činí šťastné. Nepřímé pobídky také vyvolávají otázku, kdo rozhoduje o kýženém cíli, a tedy o tom, co je pro jedince nebo pro společnost žádoucí. Jedná-li se o politického činitele, může cíl a stejně tak nepřímou pobídku zvolit oportunisticky nebo také neúmyslně, například v případě nedostatku informací.

6.6. V neposlední řadě je někdy obtížné určit hranice mezi poskytnutím informací, komunikací a manipulací. Některé z mnoha hotelů, které povzbuzují své hosty, aby opakovaně používali stejné ručníky, tak uvádějí počet hostů, kteří to tak dělají – a přitom tento počet uměle navyšují⁽¹³⁾. Účelem těchto informací není oklamat cílovou skupinu, ale vytvořit určité sebenaplňující proroctví, a tím zajistit, že se stane skutečností. Pravda je však taková, že hosté mění své chování na základě lži. Využití lži, ačkoli vedou k lepšímu chování, není z morálního hlediska přijatelné, o to více za strany politických činitelů. Mimo to může poškodit pověst tohoto činitele a nakonec snížit účinnost nepřímých pobídek, neboť ze spotřebitelů snímá odpovědnost.

V Bruselu dne 15. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁰⁾ COSTA, Dora L. a KAHN, Matthey E., „Energy conservation „nudges“ and environmentalist ideology: Evidence from a randomized residential electricity field experiment“, *Journal of European Economic Association*, 2013.

⁽¹¹⁾ Ferraro Paul J., Miranda Juan Jose a Cena Michael K., „The persistence of treatment effects with norm-based policy“, *American Economic Review*, sv. 101, č. 3, květen 2011.

⁽¹²⁾ Mazar Nina a Zhong Chen-Bo, „Do green products make us better people?“, *Psychological Science*, 2010.

⁽¹³⁾ Simon Stephanie, „The Secret to Turning Consumers Green“, *The Wall Street Journal*, 18. října 2010. URL: <http://www.wsj.com/articles/SB10001424052748704575304575296243891721972>.

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

521. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV VE DNECH 14. A 15. PROSINCE 2016

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Evropský program pro ekonomiku sdílení

[COM(2016) 356 final]

(2017/C 075/06)

Zpravodaj: **Carlos TRIAS PINTÓ**Spoluzpravodaj: **Mihai MANOLIU**

Konzultace	Evropská komise, 08/12/2016
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato ve specializované sekci	17/11/2016
Přijato na plenárním zasedání	15/12/2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování	157/1/4
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. Vznikající prostředí decentralizované digitální ekonomiky ukazuje, že významná část nových vzájemných ekonomických výměn bude úzce spojena se společenskými vztahy a zakotvena v komunitách, což povede ke změně toho, co to znamená vykonávat určitou činnost nebo zaměstnání, na základě logiky „demokratizovat způsob, jakým vyrábíme, spotřebováváme, vládeme a řešíme sociální problémy“, přičemž je třeba rozhodně zabránit tomu, aby tato změna šla ruku v ruce se zhoršením faktoru práce a s vyhýbáním se daňovým povinnostem a aby se přidaná hodnota hromadně přesouvala z průmyslových subjektů na vlastníky soukromých digitálních platforem⁽¹⁾.

1.2. S ohledem na toto nové paradigma EHSV vyzývá Komisi, aby podrobnějším a kompletnějším způsobem vypracovala konceptuální nástin ekonomiky sdílení, a zabránila tak zkrácení, které ji ztotožní s digitální ekonomikou. Ekonomika sdílení, která podobně jako sociální ekonomika přejímá demokratickou a participativní dynamiku, se tak vyznačuje těmito rysy:

- a) ne vždy se odehrává v digitálním prostředí, nýbrž také v blízkém okolí, což jí umožňuje klást důraz na mezilidské vztahy (například výměna statků);

⁽¹⁾ Úř. věst. C 389, 21.10.2016, s. 50.

- b) často postrádá snahu o zisk, v četných příležitostech se inspiruje zásadami spolupráce a solidarity (např. některé druhy skupinového financování – *crowdfunding* – jako např. dárcovství);
- c) ne vždy se provádí na globální nebo nadnárodní úrovni, často také nachází svůj ekosystém v menších a omezenějších územních oblastech (např. skupiny vyrábějící pro vlastní spotřebu);
- d) neomezuje se výhradně na ekonomickou stránku, ale zajímá se rovněž o environmentální a sociální aspekty (např. o udržitelnou mobilitu);
- e) neomezuje se na jednu novou formu poskytování služeb na vyžádání, kdy sdílený statek představují pracovní schopnosti, ale klade důraz na přístup ke službám (např. sdílené využívání statků);
- f) netýká se jen hmatatelných statků a statků s vysokou ekonomickou hodnotou, ale pracuje s jakýmkoli typem výrobků nebo služeb (např. časové banky).

1.3. Ekonomika sdílení zahrnuje různé formy, jež mají specifická pozitiva a problémy. Například „přístupová ekonomika“ (access economy) přináší na trh nedostatečně využívané vlastnictví, čímž poskytuje spotřebitelům širší nabídku, umožňuje účinnější využívání zdrojů, ale zároveň způsobuje riziko, že její zpětný účinek bude stimulovat celkovou produkci. V „ekonomice nízké poptávky“ je pracovní síla roztříštěná, což vytváří větší flexibilitu, ale zároveň zvyšuje riziko nejistých pracovních míst. A „ekonomika darování“ (gift economy), v níž se nezištně sdílejí statky a služby, umožňuje posílit komunity, pro správné orgány však často není viditelná.

1.4. Digitální platformy, zejména ty, které podporují ziskovou činnost, si zasluhují veškerou pozornost Evropské komise za účelem regulace a harmonizace jejich činnosti a zaručení rovných podmínek na základě transparentnosti, informování, neomezeného přístupu, nediskriminace a přiměřeného využívání údajů. Konkrétně je nezbytné opětovně definovat koncept právně zakotvené podřízenosti s ohledem na ekonomickou závislost pracovníků a zaručit pracovní práva nezávisle na podobě dané činnosti.

1.5. Výzva tedy spočívá ve vymezení různých forem této ekonomiky a navržení odlišných regulačních přístupů⁽²⁾, které zvýhodní digitální iniciativy, jež jsou založeny na demokratické, solidární a inkluzivní správě v duchu sociálních inovací, což vede k nutnosti informovat spotřebitele o jejich charakteristických hodnotách a způsobech organizace a řízení. EHSV v tomto ohledu doporučuje provést kvalitativní průzkum v síti vztahů, které vytvořily její subjekty ve vlastním prostředí ekonomiky sdílení.

1.6. EHSV tedy doporučuje vytvořit zvláštní metodiku pro regulaci a měření nové ekonomiky s pomocí odlišných norem. Z tohoto hlediska zaujímá ústřední místo důvěra vyplývající ze symetrie informací. Rovněž je třeba při hodnocení výrobku nebo služby posílit kritéria transparentnosti, čestného jednání a objektivitu a neomezovat se na pouhé automatické používání algoritmů.

1.7. EHSV také doporučuje zřídit nezávislou evropskou klasifikační agenturu pro digitální platformy, jejíž pravomoci budou harmonizovány ve všech členských státech, které budou moci ohodnotit její správu v oblasti konkurence, zaměstnanosti a daní.

1.8. Přístup, který sdílení zaujímá k ekonomice sdílení, se nezabývá významnými otázkami v této oblasti, jako jsou otázky související s virtuálními a sociálními měnami coby operativními nástroji této ekonomiky nebo se znalostmi, informacemi a energií coby předměty její praxe či s úlohou, kterou v ekonomice sdílení hrají mimo jiné spoluvytváření a technologické inovace.

1.9. S ohledem na složité uchopení ekonomiky sdílení v současném kontextu EHSV doporučuje dohlížet na vyváženou koexistenci modelů, které zaručí její plný rozvoj, aniž by na trhu došlo ke vzniku negativních externalit, zejména co se týče ochrany **hospodářské soutěže, daňového systému a kvalitních pracovních míst**. Za tím účelem je nezbytné připravit za pomoci zúčastněných stran (organizací zaměstnavatelů, odborových organizací, sdružení spotřebitelů atd.) návrh vhodného rámce dohledu a monitorování nových charakteristik ekonomiky sdílení.

⁽²⁾ Úř. věst. C 51, 10.2.2016, s. 28.

1.10. S cílem vyřešit přechod na **novou ekonomiku**, jež bude mít významné systémové dopady, se doporučuje, aby byla v EHSV vytvořena trvalá horizontální struktura, která by tyto nově vznikající jevy analyzovala a spojila by své úsilí s Evropskou komisí, Výborem regionů a Evropským parlamentem.

2. Úvod a souvislosti

2.1. Kultura společnosti, spotřební návyky a způsoby, jak uspokojit potřeby spotřebitelů, procházejí z inkluzivnějšího hlediska hlubokou proměnou, revizí a racionalizací spotřeby, přičemž faktor ceny se prolíná s faktorem dopadu na životní prostředí a sociální stopy výrobků a služeb a tím vším prochází narušující dopad internetu a sociálních sítí.

2.2. Vlastnictví statků pro osobní využití, silná měna a trvalé placené zaměstnání v **místě** ustoupí virtuálním výměnám, sdílenému přístupu, digitálním penězům a větší flexibilitě pracovní síly.

2.3. Během přechodu na nové formy výroby a spotřeby zasáhlo určitá odvětví hospodářské činnosti mocné tsunami vyvolané nástupem nových aktérů, z nichž někteří jsou motivováni spoluprací a závazkem vůči komunitě a jiní se jednoduše řídí obchodní příležitostí (a ne vždy respektují rovné podmínky).

2.4. Když se ozývala četná volání po novém rámci pro uspořádání ⁽³⁾ spoluspotřebitelství (který by namísto vytvoření nových centralizovaných monopolů podpořil používání digitálních technologií za účelem využití decentralizované přebývací kapacity), Evropská komise se poté, co zaznamenala, že vnitrostátní a místní subjekty Unie řešily danou situaci prostřednictvím různorodé škály odlišných regulačních opatření, rozhodla zavést „Evropský program pro ekonomiku sdílení“. To je dáno tím, že spoluspotřebitelství má různou podobu v závislosti na odvětví, o které se jedná.

2.5. Tento roztržitý přístup nových obchodních modelů vede k nejistotě (ekonomické nebo normativní, v souvislosti s pracovní silou atd.) a pochybnostem (co se týče důvěry, nových digitálních nástrojů, jako jsou *blockchains*, bezpečnostních sítí a soukromí) mezi tradičními operátory, novými poskytovateli služeb a spotřebiteli a omezuje inovace, vytváření pracovních míst a růst.

2.6. Aby Komise pomohla účastníkům trhu a veřejným orgánům z různých členských států, zveřejnila tedy tyto pokyny:

- **Požadavky na přístup na trh:** poskytovatelé služeb by měli mít povinnost získat povolení nebo licenci pouze za účelem dosažení příslušných cílů veřejného zájmu. Absolutní zákaz určité činnosti by měl představovat jen nejzazší opatření. Pokud platformy pro spolupráci jednají jen jako zprostředkovatelé mezi spotřebiteli a těmi, kteří nabízejí dotčenou službu (např. dopravu nebo ubytování), nesmí být předmětem povolení nebo licencí. Členské státy by také měly rozlišovat mezi občany, kteří nabízejí určitou službu příležitostně, a poskytovateli, kteří jednají jako profesionálové, například pomocí stanovení prahových hodnot založených na míře činnosti.
- **Režimy odpovědnosti:** platformy pro spolupráci mohou být zproštěny odpovědnosti za informace, které uchovávají jménem poskytovatelů určité služby. Neměly by však být zproštěny odpovědnosti za služby, které samy poskytují, například platební služby.
- **Ochrana uživatelů:** členské státy musí zaručit, aby spotřebitelé požívali nejvyšší možné ochrany před nekalými obchodními praktikami, aniž by ukládaly nepřiměřené požadavky na informace jednotlivcům poskytujícím služby příležitostně.
- **Zaměstnanecké vztahy (samostatná výdělečná činnost a závislá činnost):** pracovní právo je z velké části v pravomoci členských států; doplňuje jej judikatura a minimální sociální normy na úrovni Unie. Členské státy při rozhodování o tom, zda danou osobu považovat za pracovníka platformy, mohou zohlednit kritéria, jako je vztah podřízenosti vůči platformě, povaha práce nebo odměna.

⁽³⁾ Jedním z prvních, kdo ho požadoval, byl EHSV (Úř. věst. C 177, 11.6.2014, s. 1).

- **Zdanění:** poskytovatelé služeb ekonomiky sdílení musí odvádět daně. Příslušné daně zahrnují příjem fyzických osob, příjem právnických osob a daň z přidané hodnoty. Členské státy se vyzývají, aby nadále zjednodušovaly a upřesňovaly uplatňování daňových norem na ekonomiku sdílení. Platformy pro spolupráci by měly plně spolupracovat s vnitrostátními subjekty za účelem registrace hospodářské činnosti a usnadnění výběru daní.

3. Obecné připomínky k návrhu Komise

3.1. Komise zařazuje digitální platformy a ekonomiku sdílení do stejné skupiny, což je zavádějící, aniž by se snažila vytvořit koncepci, která by uvedla ekonomiku sdílení do vztahu s obecným zájmem, počínaje uznáním jejich pozitivních externalit, jež spočívají v prosazování hodnot spolupráce a solidarity v praxi.

3.2. Komise ve svém sdělení nenaplnila to, co by mělo být jejím hlavním cílem, a nereagovala na oprávněná očekávání zúčastněných stran: nedefinovala model a parametry jasného a transparentního právního rámce pro rozvoj a uplatňování mnoha forem ekonomiky sdílení v evropském prostoru, pro jejich podporu a zavádění a budování jejich důvěryhodnosti a spolehlivosti.

3.3. Model digitální ekonomiky má čtyři specifické prvky, kterými jsou přesouvání činností, hlavní úloha digitálních platform, důležitost sítí a masivní využívání údajů⁽⁴⁾. I když se jedná o oblasti odlišné povahy, digitální ekonomika se s ekonomikou sdílení protíná, neboť často fungují v podobném prostředí: participativní sítě s nejasnými hranicemi mezi osobní a profesní rovinou, mezi stabilní a příležitostnou prací, mezi samostatnou výdělečnou činností a závislou činností atd.

3.4. Aby se usnadnilo vymezení této koncepce, EHSV navrhuje, aby Evropská komise zohlednila rys ekonomiky sdílení, kterým je „**prosociální chování, jež není vzájemné**“, což jasně odliší společné neziskové využití a poskytne prostor pro interakci za účelem společné spotřeby, výroby, financování a znalostí.

3.5. Model ekonomiky sdílení znamená sám o sobě změnu, která je nejen ekonomické, ale také sociální a environmentální povahy. Sdělení toto naznačuje, když zmiňuje udržitelnost a přechod na oběhové hospodářství nebo když popisuje sociální trhy jako prostory příznačné pro ekonomiku sdílení.

3.6. Přehlízet tyto okolnosti znamená jen částečně řešit přesah, který v současnosti mají iniciativy v oblasti sdílení, a to samé se děje, pokud se analýza omezí na výměnu služeb nebo na platformy pro spolupráci, aniž by se zohlednily aspekty, jako je navracení zboží do oběhu a jeho výměna, optimalizace využívání aktiv nebo budování sociálních kontaktů.

3.7. Pokud jde o otázky spojené s nejistotou při uplatňování právních rámců pro regulaci iniciativ v oblasti ekonomiky sdílení, i když jsou obtíže, které uvádí Komise, skutečné, totéž platí o odhodlání „normalizovat“ a „upravit“ nový ekonomický model na základě „tradičních kritérií hodnocení“. To může vyžadovat určité úsilí za účelem vypracování nových kritérií a norem při zacházení s tímto jevem z právního, pracovního a daňového hlediska, zejména z pohledu přechodu na nový model výroby a spotřeby, který s sebou nese nové vymezení zúčastněných subjektů.

3.8. O **nové více integrační ekonomice, která vytváří sociální soudržnost**, bude rovněž možné hovořit pouze tehdy, pokud budou mít všichni občané digitální dovednosti a finanční prostředky, které jim umožní přístup k této ekonomice a fungování v jejím rámci. Kromě toho musí veřejné politiky dbát na zajištění plného přístupu pro osoby, kterým nejvíce hrozí digitální vyloučení, zvláště osoby se zdravotním postižením.

3.9. EHSV nemůže přehlédnout následující aspekty, které Komise ve svém sdělení nezohlednila:

- V debatě o ekonomice sdílení není možné opomenout, že je třeba zabývat se operativními nástroji činnosti, jako jsou digitální, virtuální a sociální měny. V důsledku faktoru tzv. *blockchains* druhá generace uživatelů internetu, podnikatelé a tradiční subjekty vypracovávají nové způsoby, jak dokončit osm základních funkcí finančních zprostředkovatelů prostřednictvím účetních záznamů distribuovaných na světové úrovni, technologie a *bitcoinů*.

- Pokud zvážíme, že základní pilíře této transformace ve prospěch sdílení se opírají o dvojici energie plus informace, v žádném případě nelze vypracovat analýzu ekonomiky sdílení, která by opomíjela přenos duševního vlastnictví pocházejícího ze sdílených znalostí a otevřených přístupových kódů a rovněž opomíjela odvětví energetiky.

⁽⁴⁾ Charrié J. et Janin L., *Le numérique: comment réguler une économie sans frontières?*, 2015.

- Je třeba se hlouběji zabývat důsledky souvisejícími s trhem práce, jako je tendence ke vzniku příliš flexibilního trhu práce, narušení práva pracovníků v oblasti ekonomiky sdílení na kolektivní vyjednávání, riziko individualizace na trhu práce, chybějící vzdělání, možné (negativní) dopady systémů hodnocení a používání algoritmů.

4. Konkrétní připomínky k návrhu Komise: klíčové otázky

4.1. Podmínky přístupu na trh, úspory z rozsahu a místní „síťové efekty“

4.1.1. EHSV chápe, že členské státy musí v souladu s platnými právními předpisy EU, zejména směrnicí o službách a směrnicí o elektronickém obchodu, podpořit přístup na trhy pro sdílení, jelikož pestřejší nabídka podporuje spotřebu tím, že v případě potřeby vytváří podmínky motivované výhradně veřejným zájmem, který by bylo třeba rádě odůvodnit. Lze očekávat, že dojde ke konfliktu v oblasti právních předpisů, neboť ekonomika sdílení vytváří nové formy poskytování již známých služeb, na které se tradičně vztahovala přísná regulace.

4.1.2. V tomto ohledu je třeba poznamenat, že vzhledem k tomu, že ekonomika sdílení je směsí iniciativ, jež nejsou omezeny z hlediska prostoru ani času, musí se k těmto iniciativám přistupovat otevřeně a delokalizovaně, a proto jakékoli omezení založené na restriktivních územních kritériích může vést k daňové a sociální soutěži, která naruší jejich příznivé dopady.

4.1.3. Spíše než abychom tedy argumentovali nadnárodním přístupem na trh, ekonomiku sdílení je třeba považovat za výraz posílení postavení občanů (zisky lidského kapitálu), který musí být ve vzájemném vztahu se dvěma základními otázkami: na jedné straně se zásadou harmonizace, která zabrání nestejnému zacházení vedoucímu k novým asymetriím trhu, a na druhé straně s nezbytností dosáhnout pokroku v postupech sdílené regulace ⁽⁵⁾ (modely: regulace peer-to-peer, samoregulační organizace a regulace přenesená pomocí údajů).

4.1.4. EHSV stejně jako Komise usiluje o flexibilnější regulaci trhů služeb (nové vymezení práce v ekonomice sdílení), a proto podporuje myšlenku, aby se v každém členském státě posoudilo odůvodnění a přiměřenost právních předpisů vztahujících se na ekonomiku sdílení v souladu s cíli **veřejného zájmu** (regulace řešící nedostatky trhu a usnadňující posílení důvěry) a současně se zohlednily zvláštní rysy různých obchodních modelů a nástrojů v souvislosti s přístupem, kvalitou nebo bezpečností.

4.1.5. EHSV rovněž poukazuje na to, že osobitost modelu vede ke vzniku nástrojů hodnocení a nástrojů zohledňujících dobrou pověst poskytovatelů, které sice splňují cíl veřejného zájmu, jímž je omezit rizika pro spotřebitele spojená s informační asymetrií, ale mohou též vést k „nepříznivému výběru“ a „morálnímu riziku“. V tomto ohledu musí veřejné orgány a správci digitálních platforem dohlížet na kvalitu a důvěryhodnost informací, hodnocení a posuzování platforem pro spolupráci a využít nezávislých kontrolních orgánů.

4.1.6. EHSV souhlasí s myšlenkou, že užitečnou metodou pro překonání roztržičnosti trhů EU může být zavedení prahových hodnot pro vymezení poskytování profesionálních služeb ze strany neprofesionálních poskytovatelů v jednotlivých sektorech. Může se však stát, že pro zařazení neprofesionálních aktivit peer-to-peer to nebude tak účinné, jak se předpokládá.

4.2. Režimy odpovědnosti a pojištění

4.2.1. EHSV chápe, že zachování současného režimu odpovědnosti ⁽⁶⁾ pro zprostředkovatele je pro rozvoj digitální ekonomiky Evropské unie zásadní.

4.2.2. V zájmu posílení hodnověrnosti a důvěry, které jsou zásadním aspektem pro rozvoj ekonomiky sdílení, EHSV v souladu se sdělením Evropské komise trvá na přijetí dobrovolných restriktivních opatření pro boj proti protiprávnímu obsahu šířenému on-line prostřednictvím souvisejících nebo základních činností, aniž by bylo nutné se kvůli tomu vzdát přínosu plynoucího z výjimky z odpovědnosti.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 303, 19.8.2016, s. 36.

⁽⁶⁾ V souladu se směrnicí o elektronickém obchodu.

4.2.3. EHSV nicméně opakuje, že je vhodné zabývat se činností v oblasti sdílení ze široka, a to nezávisle na hodnotě ústřední úlohy, která se digitálním platformám připisuje, aby se tato činnost nevzdálila od občanského ducha, který ji inspiruje.

4.3. *Ochrana uživatelů*

4.3.1. V novém scénáři, v němž se rozostřuje hranice mezi výrobcem a spotřebitelem („subjekty posilující postavení osob, spolutvůrci, poskytovatelé kolektivního mikrofinancování, subjekty na stejné úrovni, zákazníci“), EHSV doporučuje systém, který zaručí práva spotřebitelů. S ohledem na zvláštnosti ekonomiky sdílení však nesmí být omezena pluralita iniciativ, jež tato ekonomika nabízí.

4.3.2. K vícestranným vztahům, které vytváří, je tudíž třeba připojit další, jež jsou odvozeny z nástupu tzv. **výrobce-spotřebitele** (jde o nejdůležitější hospodářský přínos pro ekonomiku sdílení, a proto musí být chráněn, zajištěn a definován), který bude výrazným hlavním představitelem ekonomiky sdílení, stejně jako postupy vytváření společné hodnoty, především z pohledu oběhového hospodářství a funkčnosti.

4.3.3. EHSV vždy podporoval spravedlivé podmínky hospodářské soutěže. Podle hlavních zásad nekalých obchodních praktik by faktory, které je třeba posoudit v rámci nerestriktivního vymezení spotřebitele a obchodníka⁽⁷⁾, byly tyto: **četnost služeb, motiv usilování o zisk a výše obrátu.**

4.3.4. EHSV tento přístup schvaluje, i když upozorňuje na to, že jeho pojetí bude nezbytné revidovat, stejně jako vhodnost dalších faktorů při uplatňování kritérií pro náležitou kategorizaci, avšak bez snahy o to, být vyčerpávající vzhledem ke složitosti a proměnlivosti, kterou se ekonomika sdílení může vyznačovat, a obtížnému odhadování její budoucnosti (model, který by měl být nezávislý, přenosný, univerzální a příznivý pro inovace).

4.3.5. EHSV opakuje, že nejužitečnějším způsobem, jak zlepšit důvěru spotřebitelů, je zvýšit hodnověrnost služeb peer-to-peer a důvěru v ně („bezpečný přístav“ pro specifické platformy ekonomiky sdílení, který umožní půjčky, vzdělávání, pojištění a další formy ochrany) prostřednictvím odpovídajících služeb⁽⁸⁾ on-line hodnocení, externí certifikace (označování kvality) a nového systému „občanských soudních řízení“. Tento argument úzce souvisí s důvěrou a s pověstí harmonického přerodu ekonomiky sdílení v nový ekonomický, sociální a environmentální souřadnicový systém.

4.4. *Osoby samostatně výdělečně činné a pracovníci v rámci ekonomiky sdílení*

4.4.1. V rámci evropského pilíře sociálních práv EHSV jednoznačně podporuje revizi právního acquis v zájmu zaručení spravedlivých pracovních podmínek a náležité sociální ochrany, přičemž se opírá o (kumulativní) kritéria podřízenosti subjektu nabízejícího službu, povahy práce a odměny.

4.4.2. Konkrétně je třeba při respektování vnitrostátních pravomocí stanovit právní rámec pro pracovníky, který by přesně vymezil příslušné zaměstnanecké předpisy: důstojné mzdy a právo účastnit se kolektivního vyjednávání, ochranu proti svévolnému jednání, právo nebýt připojený, aby doba digitální práce splňovala parametry důstojnosti atd.

4.4.3. EHSV je navíc zastáncem hlubší analýzy pracovních modelů ekonomiky sdílení, které souvisejí s prosociálním chováním, jež není vzájemné.

4.4.4. Ke zvláštnosti ekonomiky sdílení coby hnací síly zaměstnanosti je třeba přistupovat ve všech členských státech konvergentním způsobem, aby přijímané politiky zachovaly praxi spolupráce a byly příznivější pro podnikání, pokud jde o inkubaci, nezávislost a infrastrukturu.

4.5. *Daňový systém*

4.5.1. EHSV si je vědom rizik, která v digitální ekonomice představují agresivní daňové plánování a daňová neprůhlednost, a navrhuje proto podpořit systém kontroly obchodních toků prostřednictvím digitálních platform, neboť ty mohou sledovat výrobek či službu a usnadnit výběr daní. Příkladem, který by měly následovat ostatní členské státy, je přístup Estonska k platformám pro sdílení vozidel.

⁽⁷⁾ Jak uvádí Komise, ani jeden z těchto faktorů by sám o sobě nestačil k tomu, aby bylo možné poskytovatele kvalifikovat jako obchodníka.

⁽⁸⁾ Musí podléhat přísnému dohledu a kontrole.

4.5.2. Přizpůsobení podoby daní, zejména DPH, modelům ekonomiky sdílení bude vyžadovat podstatné revize. Stejně tak se musí na digitální platformy, jejichž zisky jsou většinou spojeny s prodejem údajů o jednotlivcích obchodním podnikům, plně vztahovat daně z příjmů právnických osob v místě, kde probíhá daná činnost, aby se zabránilo daňové soutěži mezi členskými státy.

4.5.3. EHSV si je vědom toho, jak významná je řádná daňová správa, a proto usiluje o vytvoření *ad hoc* nástrojů (jednotná kontaktní místa a výměna informací po internetu) a opatření v oblasti správního zjednodušení, harmonizace, transparentnosti a spolupráce mezi správci daně.

4.6. **Monitorování**

4.6.1. Monitorování navržené ve sdělení je ke sledovanému účelu vhodné. EHSV se zejména zasazuje o posílení dialogu mezi zúčastněnými stranami (odborovými organizacemi, organizacemi zaměstnavatelů, sdruženími spotřebitelů atd.) s cílem určit osvědčené postupy a vytvořit iniciativy týkající se samoregulace a společné regulace, které se budou zabývat novými parametry ekonomiky sdílení⁽⁹⁾ na evropské úrovni (např. v oblastech ubytování, dopravy, obchodních nemovitostí, zdravotní péče a dodávek energie).

V Bruselu dne 15. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 303, 19.8.2016, s. 36.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru Roční pracovní program Unie pro oblast evropské normalizace na rok 2017

[COM(2016) 357 final]

(2017/C 075/07)

Samostatná zpravodajka: **Elżbieta SZADZIŃSKA**

Konzultace	Evropská komise, 17/08/2016
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato ve specializované sekci	17/11/2016
Přijato na plenárním zasedání	14/12/2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování	206/0/3
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor vítá roční pracovní program Unie pro oblast evropské normalizace na rok 2017, který je součástí komplexního balíčku v oblasti normalizace.

1.2. Roční plán předložený Komisí je pokračováním a doplněním opatření stanovených v plánu na rok 2016, k nimž se již Výbor vyjádřil v dřívějších stanoviscích ⁽¹⁾.

1.3. Výbor znovu zdůrazňuje význam norem pro růst konkurenceschopnosti jednotného trhu a rozvoj inovativních výrobků a služeb a zvýšení jejich kvality a bezpečnosti, což je prospěšné pro spotřebitele, pracovníky, podniky i životní prostředí.

1.4. Výbor jako zástupce organizované občanské společnosti podporuje takový systém normalizace, jenž vyhovuje potřebám společnosti i hospodářství.

1.5. Výbor znovu připomíná, že zajištění plurality evropského systému normalizace zapojením organizací uvedených v příloze III k nařízení (EU) č. 1025/2012 je zárukou větší transparentnosti tohoto systému a lepšího přístupu k němu. Účast zástupců společnosti v systému normalizace by neměla být omezena na unijní úroveň, ale těmto zainteresovaným stranám by měly být otevřeny také vnitrostátní systémy normalizace.

1.6. Normy jsou vypracovávány na podporu právních předpisů a politik EU (normy spojené s „novým legislativním přístupem“, s energetickou unií atd.). V souvislosti s rozvojem digitalizace v průmyslu, dodavatelském řetězci a službách jsou kromě toho pro provozování činnosti v různých odvětvích hospodářství stěžejními normy v oblasti IKT a normy týkající se služeb. Komise proto uznala, že opatření v těchto dvou oblastech budou prioritou, což Výbor podporuje.

1.7. Výbor zároveň upozorňuje, že je nutné podpořit konkurenceschopnost malých a středních podniků prostřednictvím jejich zapojení do procesu vypracovávání a provádění norem a také pomocí vhodných vzdělávacích opatření zvyšujících povědomí o výhodách vyplývajících z norem.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 303, 19.8.2016, s. 81, stanovisko Evropské normy pro 21. století (INT/794, dosud nezveřejněné v Úředním věstníku) a stanovisko Priority pro normalizaci IKT pro jednotný digitální trh, Úř. věst. C 487, 28.12.2016, s. 92.

1.8. Jednání, která Komise právě vede o TTIP, a dokončená jednání o CETA ukazují, že normalizace je s ohledem na odlišnost systémů hlavním bodem diskusí. Výbor se domnívá, že je proto třeba informovat zainteresované strany o rozdílech mezi normalizačními systémy vyjednávajících stran a poukazovat na možná rizika, ale i výhody, jež z těchto rozdílů vyplývají.

1.9. Výbor podporuje návrh týkající se navázání interinstitucionálního dialogu v otázce normalizace, což již uvedl v předchozím stanovisku ⁽²⁾.

1.10. Má za to, že podporu si zaslouhuje rovněž návrh Komise vypracovat studii o dopadu norem na hospodářství a společnost.

2. Návrhy Evropské komise

2.1. Komise ve sdělení předložila v souladu s nařízením (EU) č. 1025/2012 roční pracovní program Unie pro oblast evropské normalizace na rok 2017.

2.2. Roční pracovní program je součástí komplexního balíčku, jež tvoří sdělení Komise nazvané Evropské normy pro 21. století, pracovní dokument útvarů Komise o normalizaci v oblasti služeb a sdělení o zprávě o provádění nařízení podle článku 24.

2.3. Pracovní program pro oblast normalizace na rok 2017 doplňuje opatření stanovená v plánu na rok 2016, z nichž většina je ve fázi provádění.

2.4. Mezi strategické priority evropské normalizace na rok 2017 patří:

- normalizace IKT pro jednotný digitální trh ⁽³⁾,
- normalizace v oblasti služeb,
- vypracování norem a produktů normalizace evropskými normalizačními organizacemi pro propojený jednotný digitální trh, odolnou energetickou unii s pomocí progresivní politiky v oblasti klimatu a lepší a spravedlivější vnitřní trh s posílenou průmyslovou základnou,
- mezinárodní spolupráce v oblasti normalizace,
- podpora tvorby norem na základě výzkumu.

2.5. Komise kromě toho podnikne tyto kroky s cílem posílit důkazní základnu ročního cyklu řízení normalizační politiky EU:

- zanalyzuje hospodářské a společenské dopady normalizace,
- naváže interinstitucionální dialog.

3. Obecné připomínky

3.1. Výbor vítá další roční pracovní program pro oblast normalizace, jelikož – jak již opakovaně zdůraznil – uplatňování norem ve výrobě a ve službách přispívá k růstu konkurenceschopnosti na jednotném trhu.

3.2. Výbor oceňuje, že Komise pokračuje v opatřeních stanovených v loňském plánu, což umožňuje udržet kontinuitu a provádět priority strategie pro jednotný trh.

⁽²⁾ INT/794, Evropské normy pro 21. století (dosud nezveřejněné v Úředním věstníku).

⁽³⁾ Byla tématem sdělení Komise COM(2016) 176 final ze dne 19. dubna 2016, k němuž EHSV vypracoval stanovisko, Úř. věst. C 487, 28.12.2016, s. 92.

3.2.1. Roční pracovní program na rok 2017 upřesňuje a doplňuje priority, které již jsou prováděny. Cílem této činnosti je přizpůsobit evropský systém normalizace měnící se mezinárodní situaci a výzvám na světovém trhu.

4. Strategické priority pro evropskou normalizaci

4.1. V době rychlého rozvoje informačních technologií je třeba vypracovat vhodné normy, které zajistí interoperabilitu a kybernetickou bezpečnost.

4.1.1. Technologie, jako jsou komunikace páté generace (5G), cloud computing, internet věcí, technologie dat velkého objemu, jsou využívány v oblastech, jako je elektronické zdravotnictví, chytrá energetika, chytrá města, vyspělé technologie, chytré továrny a propojená a automatizovaná vozidla, a vyžadují normy v oblasti kybernetické bezpečnosti, řízení rizik a auditní pokyny pro orgány dohledu a regulační orgány.

4.1.2. Je třeba dále zlepšit úroveň bezpečnosti a ochrany údajů a dostupnost v internetu věcí. Normalizace v této oblasti může být nezbytným předpokladem pro interoperabilitu internetu věcí a pro zajištění bezpečnosti spotřebitelů v síti, přístupu a ochrany jejich údajů.

4.2. Výbor vítá, že Komise před tím, než evropské normalizační organizace požádá o vypracování nových norem pro služby, je vyzve k provedení kontroly již existujících příslušných norem.

4.2.1. Výbor se zároveň domnívá, že v zájmu budoucích prací je osvědčeným postupem informovat zainteresované strany o tom, na kterých úkolech zadaných Komisí se ještě stále pracuje a které již byly dokončeny nebo zrušeny.

4.2.2. Při posuzování stávajících norem je třeba přihlídnout k tomu, zda vyhovují specifickým potřebám zranitelných skupin, například osob se zdravotním postižením. Jako příklad lze uvést normy týkající se elektronického podpisu, které potřebám spotřebitelů se zdravotním postižením nevyhovují. V takovém případě by bylo oprávněné doporučit vypracování nové normy.

4.2.3. Při zahájení nových procesů normalizace je v rámci definice jejich podmínek nutné vzít v náležitých případech v úvahu specifické potřeby zranitelných skupin, jako jsou osoby se zdravotním postižením. Měl by být přijat nový postup, jenž v případě potřeby odborníkům na přístupnost a organizacím zdravotně postižených osob umožní se zdarma zapojit do procesů normalizace.

4.3. Výbor opakovaně zdůraznil, že normy mají významný dopad na kvalitu výrobků a služeb na jednotném trhu, a proto kladně hodnotí plány Komise zaměřené na zdokonalení tvorby norem pro služby na základě sledování vnitrostátních norem a potřeb trhu a určení oblastí, v nichž jsou tyto normy zapotřebí.

4.3.1. Výbor souhlasí s doporučením Komise, aby vnitrostátní normalizační orgány při rozhodování, zda vypracují vnitrostátní normy v oblasti služeb, zvážily evropský rozměr a posoudily, zda by nebylo výhodnější vytvořit evropskou normu. Mohlo by to přispět k odstranění překážek a možných rozporů v oblasti služeb.

4.4. Stále větší rozšířenost jak soukromých, tak veřejných on-line služeb (nemocnice, pečovatelské ústavy, inteligentní doprava atd.) vyvolává potřebu takových technických řešení, jež spotřebitelům zajistí větší anonymitu a omezí nebezpečí nadměrného zpracovávání jejich údajů.

4.5. Budoucí činnosti v oblasti vytváření norem by měly přispět ke zvýšení kvality, dostupnosti a bezpečnosti dopravních služeb, ale i k omezení znečišťování životního prostředí dopravními prostředky.

4.6. V oblasti energetiky bude cílem opatření Komise propojit infrastruktury, diverzifikovat zdroje energie, snížit spotřebu energie a podporovat technologie šetrné ke klimatu.

4.6.1. Výbor se přiklání k názoru, že vypracování jednotných norem pro inteligentní energetické sítě zlepší interoperabilitu sítí a optimalizace všech jejich prvků přispěje ke snížení nákladů a větší účinnosti a integraci rozptýlených zdrojů energie, včetně energie z obnovitelných zdrojů. Ve výsledku to koncovým uživatelům umožní, aby plně využívali inteligentní energetické systémy.

4.7. Výbor vítá, že v dokumentu Komise byly zmíněny problémy biologické rozložitelnosti plastů v obalech, výroby udržitelných chemických látek vyrobených z druhotných surovin a metod hodnocení rizik látek neuvedených na seznamu a využívaných při výrobě plastových materiálů určených pro styk s potravinami.

4.7.1. Normy týkající se výše uvedených oblastí by měly s ohledem na vysoké riziko obsahovat přísné požadavky na ochranu jak zdraví spotřebitelů, tak životního prostředí.

5. Mezinárodní spolupráce

5.1. Komise vyzývá evropské normalizační organizace, aby celosvětově podporovaly mezinárodní i evropské normy na pomoc evropskému průmyslu a v zájmu snazšího přístupu na trh.

5.2. Za situace, kdy vyjednaná dohoda CETA s Kanadou vyvolává v členských státech spory a jednání o TTIP stále probíhají, je nutné soustavně zdůrazňovat úlohu norem ve světovém obchodě.

5.2.1. Dialog s mimoevropskými partnery (Čína, Indie aj.) by měl kromě výhody v podobě zrušení technických překážek v obchodě přispět k šíření evropského modelu tvorby norem, k výměně informací mezi evropskými a vnitrostátními normalizačními organizacemi a k zavádění norem ISO a IEC a v odvětvích, v nichž mezinárodní normalizace nestačí nebo chybí, k vytváření a zavádění evropských norem.

6. Normalizace jako podpora inovací

6.1. Výbor podporuje myšlenku úzkého propojení tvorby norem s výzkumem a zohlednění vědeckých poznatků v normách.

6.2. Výsledkem dialogu mezi výzkumnými institucemi a technickými výbory CEN, CENELEC a ETSI v rámci programu Horizont 2020 by mělo být zvýšení inovací.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení evropského parlamentu a rady, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1286/2014 o sděleních klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou, pokud jde o datum použitelnosti

[COM(2016) 709 final – 2016/0355 (COD)]

(2017/C 075/08)

Zpravodaj: **Daniel MAREELS**

Konzultace	Rada, 17. 11. 2016 Evropský parlament, 21. 11. 2016
Právní základ	Článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Datum rozhodnutí předsedy	17. 11. 2016, článek 57 (postup pro naléhavé případy)
Datum přijetí na plenárním zasedání	14. 12. 2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	152/1/2

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV může za podmínek a s výhradami uvedenými níže souhlasit s návrhem Komise, aby byl den vstupu v platnost nařízení o strukturovaných retailových investičních produktech a pojistných produktech s investiční složkou (SRIPPIS) ⁽¹⁾ odložen o jeden rok, tj. na 1. ledna 2018.

1.2. Nařízení o SRIPPIS obsahuje opatření, jejichž cílem je zvýšení ochrany retailových zákazníků a investorů a obnovení důvěry spotřebitelů v odvětví finančních služeb, a to zvýšením transparentnosti na retailovém investičním trhu. Zejména tvůrcům strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou stanoví povinnost vypracovávat sdělení klíčových informací (SKI) ⁽²⁾.

1.3. Odložení data použitelnosti nastává na žádost Evropského parlamentu a velké většiny členských států poté, kdy Parlament dne 14. září 2016 navrhl Komisi v souvislosti s SRIPPIS přijetí „aktu v přenesené pravomoci“ ⁽³⁾. Tento akt v přenesené pravomoci se týkal plnění regulačních technických norem týkajících se sdělení klíčových informací pro SRIPPIS, a to na základě návrhů vypracovaných společnými evropskými orgány dohledu.

⁽¹⁾ SRIPPIS je zkratka anglického „packaged retail and insurance-based investment products“ (PRIIP).

⁽²⁾ V angličtině „key information document“ (KID).

⁽³⁾ Akty v přenesené pravomoci nově zavedla Lisabonská smlouva. V souladu s článkem 290 Smlouvy o fungování Evropské unie může unijní zákonodárce (tj. většinou Evropský parlament a Rada) na Komisi přenést pravomoc přijímat nelegislativní akty s obecnou působností, kterými se doplňují nebo mění některé prvky legislativního aktu, které nejsou podstatné.

Prostřednictvím aktů v přenesené pravomoci tak mohou být doplňovány nové (nepodstatné) předpisy nebo jimi mohou být prováděny následné změny určitých aspektů legislativních aktů. Zákonodárce se tak může soustředit na politické směřování a cíle, aniž by se musel příliš věnovat podrobnostem nebo debatám čistě technické povahy.

Převod pravomoci pro přijímání aktů v přenesené pravomoci však podléhá velmi přísným omezením. K přijímání aktů v přenesené pravomoci může být zmocněna pouze Komise. Předmětem přenesení pravomoci kromě toho nesmějí být podstatné prvky dané oblasti. Dále musejí být v legislativním aktu stanoveny cíle, obsah, rozsah působnosti a trvání přenesení pravomoci. A konečně, zákonodárce musí v legislativním aktu výslovně uvést podmínky přenesení pravomoci. V tomto ohledu mají Parlament a Rada právo přenesení pravomoci zrušit nebo vůči aktu v přenesené pravomoci vyslovit námitku. Viz <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV%3Aai0032>.

1.4. EHSV již ve svém dřívějším stanovisku ⁽⁴⁾ uvítal návrh týkající se vytváření produktů s investiční složkou, přičemž vyzdvihl význam legislativního aktu, který poprvé upravuje veškeré druhy složitých finančních produktů a zaručuje jejich srovnatelnost nezávisle na tom, jaký subjekt je vytvořil (ať už jsou to banky, pojišťovny či investiční společnosti).

1.5. Výbor v něm rovněž vyzval k vytvoření jednotného finančního trhu, na němž budou obíhat jasné, přesné, jednoduché a srovnatelné informace. Jednotný, zjednodušený a standardizovaný systém poskytování informací by umožnil tyto informace srovnávat a porozumět jim a současně by zvýšil transparentnost a efektivitu trhu ⁽⁵⁾.

1.6. Pokud by nebyl zvolen odklad, pak by dle názoru Výboru hrozilo, že by mohly být ohroženy hlavní cíle stanovené v této oblasti (viz výše a níže), což by bylo velmi nežádoucí. Výbor souhlasí s tím, že větší transparentnost a harmonizace povinného poskytování informací, o něž nařízení o SRIPIS usiluje, jsou pro jednotný trh v oblasti finančních služeb přínosem, neboť vytvářejí rovné podmínky pro různé produkty a distribuční kanály. Tato právní úprava proto nebude přínosem jen pro retailové zákazníky a investory, ale přispěje rovněž k prohloubení důvěry spotřebitelů v odvětví finančních služeb. Zamítnutí aktu v přenesené pravomoci v termínu kratším než 4 měsíce před vstupem předpisu v platnost by kromě toho tržním subjektům způsobilo právní nejistotu a velmi závažné problémy při provádění.

1.7. Pokud jde o zvolené období jednoho roku, má Výbor za to, že jej lze ze stejného důvodu akceptovat, a to tím spíše, že vstup v platnost tak bude v souladu se vstupem v platnost nového právního předpisu MiFID II. Výbor považuje za nutné, aby byl tento odklad výjimečný a jediný, a aby bylo tohoto období využito k přijetí a zveřejnění konečného aktu v přenesené pravomoci, a to v co nejkratším možném termínu. Jde skutečně o to, aby byla tržním subjektům, ale i retailovým zákazníkům a investorům, co nejdříve zajištěna jasnost a jistota.

1.8. Výbor konstatuje, že tím nesmějí být ohroženy cíle a výsledky nařízení o SRIPIS. Proto je nezbytné, aby případné změny aktu v přenesené pravomoci zůstávaly v tomto rámci. A to tím spíše, že už po roce tak proběhne přezkum nařízení o SRIPIS, při němž se mohou objevit otázky vyplývající z prvních praktických zkušeností a zkušeností s dohledem. Výše uvedené změny by měly od samého počátku přispívat k účinnému zvýšení důvěry spotřebitelů. Současně by měly zůstat v souladu s pravidly, jež zavádí budoucí právní předpis MiFID.

2. Souvislosti

2.1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1286/2014 (o SRIPIS) ⁽⁶⁾ zavádí opatření, která mají zvýšit transparentnost na trhu retailových investic. Toto nařízení zejména ukládá tvůrcům SRIPIS povinnost vypracovávat sdělení klíčových informací.

2.2. Nařízení pověřuje evropské orgány dohledu ⁽⁷⁾, aby vypracovaly regulační technické normy upřesňující konkrétní prvky sdělení klíčových informací.

2.3. Poté, co evropské orgány dohledu předaly své společné návrhy týkající se výše uvedených norem Komisi, přijala Komise na konci června 2016 akt v přenesené pravomoci k účinnému plnění stanovených regulačních technických norem.

2.4. Evropský parlament vznesl ve svém usnesení ze dne 14. září 2016 námitku k aktu v přenesené pravomoci přijatému Komisí ⁽⁸⁾. Evropský parlament vyzval Komisi, aby provedla přezkum ustanovení týkajících se produktů s možností volby, scénářů výkonnosti a upozornění ohledně srozumitelnosti.

2.5. Evropský parlament, spolu s velkou většinou členských států, kromě toho požádal o odklad data použitelnosti tohoto nařízení.

⁽⁴⁾ Viz stanovisko EHSV (Úř. věst. C 11, 15.1.2013, s. 59), odstavec 1.2.

⁽⁵⁾ Viz stanovisko uvedené v poznámce č. 4, odstavce 3.2 a 2.3.

⁽⁶⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1286/2014 ze dne 26. listopadu 2014 o sděleních klíčových informací týkajících se retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou (Úř. věst. L 352, 9.12.2014, s. 1).

⁽⁷⁾ Jedná se o Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění, Evropský orgán pro bankovníctví a Evropský orgán pro cenné papíry a trhy.

⁽⁸⁾ Viz <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0347+0+DOC+XML+V0//CS>.

2.6. Stávající návrh nařízení navrhuje, aby byl vstup celé právní úpravy v platnost odložen o jeden rok, tj. na 1. ledna 2018.

3. Poznámky a připomínky

3.1. Z celkového hlediska usiluje nařízení o SRIPPIS o zvýšení ochrany retailových zákazníků a investorů, zejména těch, kteří investují do SRIPPIS. Zamýšlená větší transparentnost a harmonizace povinného poskytování informací jsou přínosem rovněž pro jednotný trh v oblasti finančních služeb, neboť vytvářejí rovné podmínky pro různé produkty a distribuční kanály. To přispěje rovněž k prohloubení důvěry spotřebitelů v odvětví finančních služeb.

3.2. Pro dosažení těchto cílů je nezbytné, aby tvůrci SRIPPIS splňovali jednotný soubor požadavků týkajících se poskytování informací o produktech, a aby retailoví zákazníci a investoři dostávali sdělení klíčových informací o nabízených SRIPPIS. To musí retailovým investorům umožňovat lepší pochopení hospodářské povahy a rizik daného produktu a porovnání různých nabídek.

3.3. Původní verze předpokládá, že nařízení vstoupí v platnost na konci roku 2016. Tento termín platí v zásadě i pro „prováděcí opatření“, která Komise přijala prostřednictvím aktu v přenesené pravomoci v polovině tohoto roku na základě návrhů regulačních technických norem evropských orgánů dohledu. Tyto regulační technické normy stanoví podrobnosti poskytování a obsahu sdělení klíčových informací, standardizovaný formát sdělení klíčových informací, metodiku informování o rizicích a výnosech a výpočtu nákladů, jakož i podmínky a minimální četnost vyhodnocování informací obsažených ve sdělení klíčových informací a podmínky pro splnění požadavku poskytovat sdělení klíčových informací retailovým investorům.

3.4. Zatímco Rada v průběhu kontrolního období k uvedenému nařízení Komise v přenesené pravomoci nevznesla námítky, Evropský parlament tento text ve svém usnesení ze dne 14. září 2016 zamítnul⁽⁹⁾.

3.5. Ačkoli nejsou datum přímé použitelnosti, tj. konec roku 2016, a předkládání sdělení klíčových informací přímo vázány na přijetí aktu v přenesené pravomoci, požádal Evropský parlament zároveň i o odklad vstupu nařízení o SRIPPIS v platnost. Otázku odložení data použitelnosti nastolila rovněž velká většina členských států. Bylo při tom zdůrazněno, že absence technických norem by byla překážkou řádného provádění nařízení.

3.6. EHSV za daných okolností odložení vstupu nařízení v platnost podporuje. V opačném případě hrozí, že bude hlavních stanovených cílů (viz výše a níže) dosaženo jen částečně nebo vůbec. K zamítnutí aktu v přenesené pravomoci navíc došlo v termínu kratším než 4 měsíce před vstupem předpisu v platnost, což by tržním subjektům způsobilo právní nejistotu a závažné problémy při provádění.

⁽⁹⁾ Zamítnutí aktu v přenesené pravomoci je v usnesení odůvodněno takto:

- „A. vzhledem k tomu, že informace pro spotřebitele o investičních produktech musí být srovnatelné, aby se podpořily rovné podmínky na trhu bez ohledu na to, jaký finanční zprostředkovatel tyto produkty vytváří či nabízí;
- B. vzhledem k tomu, že odstranění úvěrového rizika z kategorizace výpočtu rizika pojistných produktů by bylo pro investory zavádějící;
- C. vzhledem k tomu, že je stále nutné zpřesnit právní úpravu produktů s možností volby, zejména v souvislosti s výslovnou výjimkou udělenou podle nařízení (EU) č. 1286/2014 fondům SKIPCP;
- D. vzhledem k tomu, že akt v přenesené pravomoci, který Komise přijala, obsahuje nedostatky v metodě výpočtu scénářů budoucí výkonnosti, a tím pádem nesplňuje požadavek stanovený v nařízení (EU) č. 1286/2014 na poskytování informací, které musí být „přesné, pravdivé a jasné“ a nesmí uvádět investory v omyl, a především u některých produktů s investiční složkou neukazuje (dokonce ani v nepříznivém scénáři, ani u produktů, které během doporučené minimální doby držení pravidelně vedou ke ztrátám), že investoři mohou o své peníze přijít;
- E. vzhledem k tomu, že v nařízení v přenesené pravomoci chybí podrobné pokyny týkající se upozornění ohledně srozumitelnosti, což vážně ohrožuje konzistentní uplatňování tohoto prvku ve sdělení klíčových informací v rámci celého jednotného trhu;
- F. vzhledem k tomu, že Parlament nadále zastává názor, že do regulačních technických norem by se měl začlenit dodatečný mandát pro vypracování normy ohledně toho, kdy zmíněné upozornění uvádět;
- G. vzhledem k tomu, že pokud se nařízení v přenesené pravomoci nezmění, pravidla v něm uvedená by mohla odporovat duchu a cílům právní úpravy, tj. poskytovat retailovým investorům jasné, srovnatelné, srozumitelné a nezavádějící informace o produktech s investiční složkou;
- H. vzhledem k tomu, že v dopise, který předseda Hospodářského a měnového výboru zaslal Komisi dne 30. června 2016, požádal vyjednávací tým Parlamentu, aby Komise zvážila, zda by se provádění nařízení (EU) č. 1286/2014 nemělo oddálit;“

3.7. EHSV nicméně připomíná své předchozí stanovisko týkající se produktů s investiční složkou, v němž vyjádřil návrhům k tomuto tématu a zvolenému postupu svou podporu⁽¹⁰⁾. EHSV v něm rovněž vyzdvihl význam legislativního aktu, který poprvé upravuje veškeré druhy složitých finančních produktů a zaručuje jejich srovnatelnost nezávisle na tom, jaký subjekt je vytvořil (ať už jsou to banky, pojišťovny či investiční společnosti).

3.8. Výbor v této záležitosti dále vyzval k vytvoření jednotného finančního trhu, na němž budou obíhat jasné, přesné, jednoduché a srovnatelné informace⁽¹¹⁾. Rovněž konstatoval, že jednotný, zjednodušený a standardizovaný systém poskytování informací by umožnil tyto informace srovnávat a porozumět jim a současně by zvýšil transparentnost a efektivitu trhu⁽¹²⁾. Výbor k tomu nyní doplňuje, že budoucí regulační technické normy by měly od samého počátku účinně přispívat ke zvýšení důvěry spotřebitelů. Musí tedy být zřejmé, které produkty jsou složité a vyžadují přijímání informovaných rozhodnutí a pozornost v otázkách nákladů a výnosů. Aby se předešlo nesrovnalostem, je při tom třeba rovněž zohlednit pravidla budoucího nařízení MiFID⁽¹³⁾.

3.9. Výbor má rovněž za to, že zvolené období jednoho roku lze akceptovat, bude-li tento odklad výjimečný a jediný, a bude-li tohoto období využito k přijetí a zveřejnění konečného aktu v přenesené pravomoci. K tomu by mělo dojít co nejdříve, aby byla tržním subjektům, retailovým zákazníkům a investorům co nejrychleji zajištěna jasnost a jistota.

3.10. Zvolený termín jednoho roku ostatně znamená, že vstup SRIPPIIS v platnost tak opět bude v souladu se vstupem v platnost nového nařízení MiFID II⁽¹⁴⁾, jež je rovněž přínosem pro spotřebitele. Vstup nařízení MiFID II v platnost bylo již dříve rovněž odloženo o jeden rok⁽¹⁵⁾ a Výbor s tím vyjádřil svůj souhlas⁽¹⁶⁾.

3.11. Při tom nesmějí být ohroženy již dříve stanovené a Výborem schválené cíle. Proto je nezbytné, aby veškeré případné změny aktu v přenesené pravomoci zůstávaly v dnešním rámci SRIPPIIS.

3.12. Z výše uvedených důvodů a ve vhodné míře se zdá vhodnější vyčkat s přezkumem nařízení SRIPPIIS, jenž má – podle aktuálně předloženého návrhu na odložení vstupu v platnost – proběhnout rok po vstupu nařízení SRIPPIIS v platnost⁽¹⁷⁾. Bude při tom možné zohlednit první praktické zkušenosti a zkušenosti s dohledem.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁰⁾ Viz stanovisko uvedené v poznámce č. 4, odstavec 1.2.

⁽¹¹⁾ Viz stanovisko uvedené v poznámce č. 4, odstavec 3.2.

⁽¹²⁾ Viz stanovisko uvedené v poznámce č. 4, odstavec 2.3.

⁽¹³⁾ Viz Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU ze dne 15. května 2014 o trzích finančních nástrojů a o změně směrnic 2002/92/ES a 2011/61/EU, (Úř. věst. L 173, 12.6.2014, s. 349)..

⁽¹⁴⁾ Nový právní předpis MiFID II vstoupí v platnost dne 3. ledna 2018, to znamená dva dny po datu, jež navrhuje aktuální pozměňovací návrh pro nový právní předpis SRIPPIIS.

⁽¹⁵⁾ Viz návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 600/2014 o trzích finančních nástrojů, nařízení (EU) č. 596/2014 o zneužívání trhu a nařízení (EU) č. 909/2014 o zlepšení vypořádání obchodů s cennými papíry v Evropské unii a centrálních depozitářích cenných papírů, pokud jde o některá data, COM(2016) 57 final – 2016/0034 (COD).

⁽¹⁶⁾ EHSV souhlasil s odkladem vstupu v platnost směrnice MiFID II, viz stanovisko EHSV (Úř. věst. C 303, 19.8.2016, s. 91).

⁽¹⁷⁾ Viz článek 33 nařízení o SRIPPIIS, který zde uvedený návrh nemění. Tento článek stanoví provedení přezkumu nařízení „do 31. prosince 2018“.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 345/2013 o evropských фондах rizikového kapitálu a nařízení (EU) č. 346/2013 o evropských фондах sociálního podnikání

[COM(2016) 461 final]

(2017/C 075/09)

Zpravodaj: **Giuseppe GUERINI**

Spoluzpravodaj: **Michael IKRATH**

Konzultace	Rada Evropské unie, 27. 7. 2016 Evropský parlament, 12. 9. 2016
Právní základ	články 114 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Rozhodnutí předsednictva	12. 7. 2016
Odpovědná specializovaná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato ve specializované sekci	29. 11. 2016
Přijato na plenárním zasedání	14. 12. 2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování	117/1/2
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá úsilí, které Evropská komise a členské státy v posledních letech vyvinuly s cílem překonat hospodářskou stagnaci. Zároveň však nemůže jinak než požadovat od orgánů EU větší odhodlání při stanovování a provádění ucelené strategie financování reálné ekonomiky.

1.2. Podle EHSV musí být zajištěno, že z evropských investic bude mít v prvé řadě prospěch reálná ekonomika vyznačující se inovativností, růstem a sociální odpovědností.

1.3. Malé a střední podniky jsou páteří evropského hospodářství. Zajištění uspokojivého přístupu k financování pro malé a střední podniky a rychle rostoucí podniky je proto rozhodujícím předpokladem jak pro rozvoj těchto podniků, tak pro inovace, hospodářský růst, zaměstnanost, zaručení evropské konkurenceschopnosti a převzetí sociální odpovědnosti. Významným zdrojem financování pro malé a střední podniky v EU je úvěrové financování. Vzhledem k nutnosti vytvářet nové oblasti růstu a dostat Evropu do vedoucí pozice v oblasti inovací je nezbytné realizovat nové způsoby financování za účelem podpory začínajících podniků (*start-ups*), inovativních malých a středních podniků a rozvíjejících se podniků (*scale-ups*).

1.4. EHSV se vyslovuje pro zřízení evropských fondů rizikového kapitálu (EuVECA) a evropských fondů sociálního podnikání (EuSEF) a upozorňuje na to, že při tom musí být zaručena ochrana investorů.

1.5. EHSV je proto přesvědčen, že tradiční úvěrové financování podniků uvedených v odstavci 1.2 je třeba doplnit alternativními způsoby financování, jako je rizikový kapitál, skupinové financování (*crowdfunding*), soukromý kapitál atd. EU proto musí přijmout konkrétní a důsledná opatření, která na jednu stranu bankám umožní začít opět plnit svou hlavní úlohu, tj. financovat reálnou ekonomiku, a na druhou stranu zásadním způsobem zlepší možnosti financování z vlastních zdrojů a z prostředků kapitálového trhu, a odstranit překážky, které v souvislosti s tím při vytváření unie kapitálových trhů vyvstanou.

1.6. EHSV proto vítá a podporuje iniciativu Evropské komise provést přezkum nařízení o evropských фондах rizikového kapitálu (EuVECA) a nařízení o evropských фондах sociálního podnikání (EuSEF) dříve.

1.7. EHSV zastává názor, že zvolením nástroje nařízení lze v zásadě omezit riziko rozdílných výkladů na vnitrostátní úrovni, a tím podpořit vytvoření unie kapitálových trhů. Zasaduje se rovněž o to, aby se vyřešil problém rozdílných výkladů na vnitrostátní úrovni.

1.8. EHSV navíc vyzývá Evropskou unii, aby se zasadila o posílení synergických účinků mezi cíli strategie Evropa 2020, jako jsou např. jednotný digitální trh a energetická unie/COP 21, a 17 cílů Spojených národů pro udržitelný rozvoj s cílem zajistit dlouhodobým investicím vysokou účinnost. Prohloubení hospodářské integrace za účelem zajištění celosvětové konkurenceschopnosti EU musí mít prvořadou prioritu rovněž u všech investičních strategií.

1.9. EHSV konstatuje, že části finančního sektoru upřednostňují místo investic do reálné ekonomiky alternativní investiční cíle. Ty jsou často v zájmu co nejvyšší návratnosti investic spojeny se značným spekulativním rizikem. K tomu přispívají též pravidla evropských bank týkající se vlastního kapitálu, která výrazně upřednostňují investice do cenných papírů, zejména do státních dluhopisů, oproti úvěrovému financování podniků. Navíc je třeba podotknout, že legislativa EU dosud vyvinula žalostně málo úsilí, pokud jde o regulaci čistě spekulativních finančních společností (hedgeové fondy, stínové banky). EHSV proto orgánům EU doporučuje, aby rozhodně upřednostňovaly produktivní investice do reálné ekonomiky a bránily finančním spekulacím s vysokým rizikovým profilem. Aktuálním příkladem tohoto vývoje je skutečnost, že financování zelené ekonomiky – *green finance* – bylo ústředním tématem letošního zasedání MMF ve Washingtonu. Číňané rozpoznali toto nové pole činnosti velmi brzy a prosazovali ho i v rámci svého předsednictví ve skupině G20. EU by proto měla přijmout i v rámci fondů EuVECA a EuSEF opatření, která podpoří a posílí financování zelené ekonomiky (v návaznosti na COP 21), aby bylo možné čelit finančním spekulacím, k nimž v této oblasti velmi rychle dochází (*green finance*)⁽¹⁾.

1.10. V konkrétním případě předmětného nařízení EHSV poukazuje na to, že na úrovni EU se mezitím vedle evropských strukturálních a investičních fondů a Evropského fondu pro strategické investice objevila řada zásadních zdrojů financování, jako např. InnovFin v rámci programu Horizont 2020, programy COSME nebo EaSI, uvedeme-li pouze ty nejvýznamnější. EHSV proto očekává, že nové nasměrování fondů EuVECA a EuSEF bude probíhat v rámci úzké koordinace. Je třeba přihlídnout k tomu, že Komise přístupová kritéria, která byla do této doby velmi omezená, i jiné restriktivní podmínky podstatným způsobem rozvolnila s cílem zřetelně zlepšit účinnost fondů ve smyslu stanovených cílů. Vůdčím principem musí být značná míra flexibility.

1.11. EHSV doufá, že přezkum povede také ke změnám úvěrových pravidel dohody Basel III, aby byl kromě tzv. faktorů na podporu malých a středních podniků (*SME Supporting Factor*) zaveden také faktor na podporu sociálních podniků (*Social Enterprises Supporting Factor*). Tím by mělo být možné snížit požadavky na vlastní kapitál při úvěrovém riziku spojeném s finančním zapojením do sociálního podnikání.

1.12. Za účelem rozšíření účasti v takových investičních fondech navrhuje EHSV umožnit zřízení „fondů fondů“. Ty by mohly přispět k většímu zapojení neinstitutálních investorů – mj. i ve formě zájmových skupin – tím, že by se vytvořily „záruční fondy“ podporované z veřejných prostředků a spravované na evropské úrovni. Tyto fondy by měly podporovat investice do podniků a institucí se silným sociálním zaměřením.

1.13. Stejně důležité je podle EHSV vytvořit rámcové podmínky pro pozitivní rozvoj finančních cílů sociálních investičních fondů, jako jsou sociální podniky a organizace. To bude vyžadovat odstranění překážek, které těmto subjektům nesmírně komplikují činnost ve spravedlivých tržních podmínkách. Zejména jsou zapotřebí inovativní nástroje, které veřejnému sektoru umožní provádět sociálně zaměřené iniciativy v rámci obchodních partnerství se sociálními podniky či organizacemi.

⁽¹⁾ www.blackrock.com/corporate/en-mx/literature/whitepaper/bii-pricing-climate-risk-international.pdf.

1.14. EHSV dále ve smyslu stanoviska TEN/584 k problematice potenciálu počítačově zdatných seniorů požaduje, aby byl v rámci fondů EuVECA i EuSEF usnadněn přístup k financování pro tzv. stříbrnou ekonomiku (*silver economy*). To bude mít v důsledku pozitivní dopad i na rozpočty jednotlivých zemí, neboť by se díky aktivním starším zakladatelům nových podniků odlehčilo důchodovému systému. Vznikl by tak nový hodnotový řetězec, který by státu poskytl nové zdroje příjmů. To platí rovněž pro ženy⁽²⁾ v roli podnikatelek a zakladatelek začínajících podniků, sociálních podniků atd.

2. Stručný obsah návrhu Komise

2.1. Návrh sleduje cíl sladit fondy EuVECA a EuSEF s opatřeními, která byla na úrovni EU již přijata v zájmu podpory hospodářského oživení (tzv. investiční plán pro Evropu, Akční plán pro vytváření unie kapitálových trhů, Evropský fond pro strategické investice).

2.2. Podle Komise je přístup k rizikovému kapitálu a kapitálu sociálního podnikání klíčový pro financování růstu začínajících podniků v EU, inovativních malých a středních podniků a sociálních podniků.

2.3. Pokud jde o trh rizikového kapitálu, EU však stále více zaostává za USA, namísto toho, aby jejich náskok zmenšovala.

2.4. Proto Komise mění rámec fondů EuVECA a EuSEF ještě před původně plánovaným přezkumem (v roce 2017), aby zajistila, že tyto fondy budou spolu s dalšími opatřeními více přispívat k podpoře rizikového kapitálu a sociálních investic v celé EU.

2.5. Navrhované změny se týkají těchto pravidel: i) způsob, jakým fondy investují do aktiv; ii) způsob, jakým správci fondy řídí; iii) způsob, jak se obě nařízení vzájemně ovlivňují s ostatními platnými právními předpisy týkajícími se investičních fondů; iv) požadavky, které fondy musí splňovat, aby mohly těžit z přeshraničního styku.

2.6. Návrh Komise vychází z článku 114 SFEU a z rozsáhlého posouzení dopadu⁽³⁾.

3. Obecné a konkrétní připomínky

3.1. EHSV vítá iniciativu Evropské komise provést přezkum nařízení o evropských fondech rizikového kapitálu (EuVECA) a nařízení o evropských fondech sociálního podnikání (EuSEF) dříve. K oběma se již vyjádřil kladně v roce 2012 v souvislosti s prvními návrhy na jejich přijetí ve svých stanoviscích k evropským fondům rizikového kapitálu⁽⁴⁾ a k evropským fondům sociálního podnikání⁽⁵⁾, a to rovněž zejména ve světle Akčního plánu EU pro vytváření unie kapitálových trhů⁽⁶⁾.

3.2. EHSV sdílí a podporuje úsilí zvýšit financování nových podniků. Cílovou skupinou jsou malé a střední podniky, zejména začínající podniky a podniky jednotlivců s inovačním potenciálem, a to nejen ve fázi založení, ale především ve druhé a třetí fázi růstu. Středem pozornosti musí být zejména ty malé a střední podniky, které mohou růst rychle, ale pro kapitálový trh jsou příliš malé a nesplňují kritéria pro poskytnutí úvěru. Stejně důležité je klást důraz na podniky se sociálním cílem a udržitelným podnikatelským modelem (sociální podniky).

3.3. EHSV považuje za nezbytné, aby orgány EU a členské státy přijaly opatření k vývoji kapitalizačních, investičních a finančních nástrojů pro podnikatelské činnosti, které budou sloužit jako doplnění bankovních úvěrů. Přesto je třeba připustit, že řada evropských bank – zejména regionálních bank, jako jsou družstevní záložny a spořitelny v členských státech – přijala opatření na podporu nových podniků a patří mezi nejvýznamnější investory sociálních podniků a inovativních začínajících podniků⁽⁷⁾.

⁽²⁾ <http://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2013/sdn1310.pdf>.

⁽³⁾ Tento návrh čerpá rovněž z dřívějších veřejných konzultací – o zelené knize o budování unie kapitálových trhů (od 18. února 2015 do 13. května 2015), veřejných konzultací o přezkumu nařízení (EU) č. 345/2013 a nařízení (EU) č. 346/2013 (od 30. září 2015 do 6. ledna 2016), veřejných konzultací zahájených Výzvou k předložení důkazů – regulačním rámcem EU pro finanční služby (od 30. září 2015 do 31. ledna 2016) a tematického odborného semináře (27. ledna 2016).

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 191, 29.6.2012, s. 72.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 55.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 133, 14.4.2016, s. 17.

⁽⁷⁾ Viz zpráva italského ministerstva pro hospodářský rozvoj, podle níž lze zaznamenat značný nárůst finančních prostředků, které inovativním začínajícím podnikům poskytují malé banky a především družstevní záložny (číselné údaje jsou uvedeny níže).

3.4. Je však třeba konstatovat, že často mají příliš málo finančních prostředků nejen malé a střední podniky, ale i sociální podniky a začínající podniky. Proto nemohou splnit požadavky na solventnost pro poskytnutí bankovního úvěru, které byly extrémně zpřísněny zejména směrnicí (IV) a nařízením o kapitálových požadavcích. Hrozí, že tento neuspokojivý stav by mohl být dále vyostřen dohodou Basel IV.

3.5. V této souvislosti zastává EHSV názor, že aktualizace nařízení EuVECA a EuSEF je smysluplným, nikoli však jediným nutným opatřením. Kromě vylepšení těchto nařízení je třeba podniknout další kroky k vytvoření dynamičtější investiční kultury, která bude zaměřená na všechny druhy podniků, které jsou momentálně na trhu zastoupeny. Na jedné straně to posílí podnikání, na druhé straně to pomůže uskutečnit sociální pilíř EU.

3.6. Je třeba kriticky poznamenat, že část finančního světa nemá na udržitelném financování reálné ekonomiky žádný zájem a investuje naopak výhradně tam, kde je možné dosáhnout vysokých výnosů přímo a často během velmi krátkého časového období, např. mezi nákupem a dalším prodejem podniku. Orgány EU vynaložily jen malé úsilí, aby omezily dopady takových čistě spekulativních investičních fondů nebo bank (hedgeové fondy, stínové banky) a podrobily je důslednému regulačnímu režimu.

3.7. Instituce EU by měly investice do podnikatelských činností reálné ekonomiky – a nikoli pouze do finančních nástrojů – neustále zatraktivňovat mj. prostřednictvím pobídek a předložit ambiciózní rozvojovou agendu.

3.8. EHSV je stejně jako Komise toho názoru, že inovativní podniky, sociální podniky i malé a střední podniky získají díky dalšímu vývoji fondů EuVECA a EuSEF obecně přístup k bankovním úvěrům, a bude tak možné vzájemně kombinovat financování prostřednictvím úvěrů a rizikového kapitálu ve smyslu pozitivního pákového efektu. EHSV doporučuje vypracování „evropského modelu financování rizikového kapitálu“.

3.9. Z analýzy evropských fondů rizikového kapitálu navíc vyplývá, že 8 z 11 neaktivnějších fondů je podporováno z veřejných prostředků nebo přinejmenším za značné spoluúčasti veřejnoprávních institucí, přičemž situace v jednotlivých členských státech se liší. EHSV proto doporučuje zohlednit při zaměřování fondu hlavní evropské projekty, jako je akční plán pro jednotný digitální trh, strategie pro energetickou unii a zavedení sociálního pilíře EU.

3.10. Opatření k novému zaměření fondů EuVECA a EuSEF by měla urychleně sladěna s těmito nástroji: a) s Evropským investičním fondem, b) s iniciativou týkající se unie kapitálových trhů, c) s Evropským fondem pro strategické investice (jehož význam neustále roste, nicméně by měl být možná více zohledňován vnitrostátními hospodářskými a bankovními systémy, které zatím nevyužívají jeho potenciál v plné míře).

3.11. Návrh přezkumu nařízení o EuVECA a nařízení o EuSEF přispívá k uskutečnění ústředního cíle politiky EU, tj. zlepšit možnosti přístupu malých a středních podniků a sociálních podniků k úvěrům. EHSV je proto přesvědčen, že je nutné změnit příslušná úvěrová pravidla dohody Basel III, která jsou v EU provedena směrnicí (IV) a nařízením o kapitálových požadavcích. Zároveň je přitom třeba do nařízení o kapitálových požadavcích kromě tzv. faktoru na podporu malých a středních podniků (SME Supporting Factor) zahrnout ještě také faktor na podporu sociálních podniků (Social Enterprises Supporting Factor), aby se zásadním způsobem snížily požadavky na vlastní kapitál při úvěrovém riziku spojeném s finančním zapojením do sociálního podnikání. Jedná se o snadno zjištěitelné koeficienty, které pro veřejné finance členských států nepředstavují žádné náklady. Podle EHSV je to nezbytné, neboť malé a střední podniky jsou páteří hospodářství EU a zajišťují celosvětovou konkurenceschopnost EU. Díky tomu jsou klíčem k růstu a zaměstnanosti.

3.12. Je třeba připomenout, že velmi často se nejen podniky sociální ekonomiky, ale i různé malé a střední podniky vyznačují silnou vazbou na místní společenství, která mohou mít zájem na investicích např. do sociálních zařízení nebo do družstevního zásobování energií z obnovitelných zdrojů⁽⁸⁾. Nynější podoba nařízení o fondech EuVECA a EuSEF dovoluje pouze účast profesionálních investorů. Pokud je však žádoucí větší rozšíření investic, je podle názoru EHSV třeba spektrum potenciálně zainteresovaných investorů rozšířit.

⁽⁸⁾ V Itálii například družstevní záložny (*banche di credito cooperativo*) založily prostřednictvím svého celostátního svazu energetické konsorcium „Consorzio BCC Energia“, na němž se podílí přes 110 úvěrových družstevních záložen a které na volném trhu – prostřednictvím veřejných zakázek – získává energii výhradně z obnovitelných zdrojů, a to za ceny o 5–10 % nižší. Tuto energii pak nabízejí také členům družstva a zákazníkům (domácnostem, podnikům, orgánům místní správy) obcí, v nichž jsou dané úvěrové družstevní záložny činné.

3.13. Aniž je dotčena nutnost poskytnout investorům přiměřenou ochranu, mohla by možnost účasti na těchto fondech být otevřena i zájemcům z řad neinstitutuálních investorů. Na vzestupu jsou již alternativní postupy získávání finančních prostředků, jako je např. skupinové financování (*crowdfunding*), které často probíhají zcela neformálně a bez jasných předpisů. Mírné otevření fondů EuVECA a EuSEF také neinstitutuálním investorům by proto mohlo být zajímavé, přičemž by zároveň mohla být stanovena možnost, aby se neinstitutuální investoři organizovali do jednotných skupin.

3.14. Vítaná je rovněž i pozornost věnovaná podnikům střední velikosti (s počtem zaměstnanců do 499). Tyto podniky nesmí být v žádném případě opomíjeny, aby se jejich růst – za který často vděčí vývoji podniků, které původně začínaly jako malé a střední podniky – konsolidoval a v rámci možností dále posílil.

3.15. V návrhu je náležitě zohledněna zásada subsidiarity. Proto jsou vítána opatření na úrovni EU (místo na úrovni jednotlivých států) s pomocí fondů EuVECA a EuSEF, která umožní vytvořit na evropské úrovni harmonizovaný rámec, aniž by byla příliš omezena svoboda členských států, pokud jde o obecný přístup k tématu rizikového kapitálu. V této souvislosti EHSV vítá, že byla zvolena forma nařízení. Harmonizovanější rámec by mohl pomoci zamezit koncentraci rizikového kapitálu v několika málo členských státech a mohl by přispět k většímu zeměpisnému rozšíření a většímu účinku. V současné době činí investice uskutečněné v podobě rizikového kapitálu pouze 0,1 % HDP EU a soustřeďují se v několika málo členských státech.

3.16. Vhodným řešením se jeví umožnit správcům alternativních investičních fondů podle směrnice 2011/61/EU přístup k fondům EuVECA a EuSEF s cílem umožnit využívání a působení těchto fondů prostřednictvím křížového odkazu na již existující právní úpravu na evropské úrovni.

3.17. Kvalitativní a kvantitativní rozšíření možností přístupu podniků k fondům je proto plně a zcela v souladu s obecným přístupem Komise spočívajícím v posílení obou fondů.

3.18. Smysluplným se jeví též rozhodnutí zachovat minimální prahovou hodnotu pro investice nutnou pro přístup k fondům. Zároveň by však měly být podporovány mechanismy rozšíření účasti. Jeden z možných návrhů by spočíval v tom, že by byl umožněn vznik „fondech fondů“. Tuto možnost ostatně uvádí také Evropská komise ve své analýze, která tvoří přílohu návrhu na přezkum předmětných nařízení.

3.19. Velmi chvályhodné je také navržené snížení administrativních nákladů na registraci, zejména pokud je jeho účelem odstranění administrativních překážek bránících plnému rozvinutí opatření podporovaných Komisí, aby se zabránilo tomu, že náklady na přístup budou mít na potenciálně zainteresované investory odrazující účinek. Tito investoři by měli mít možnost soustředit se na rozvojový potenciál podniků, které získají přístup k rizikovému kapitálu, a nikoli na náklady přístupu k příliš komplikovanému systému.

3.20. Technická regulace vlastního kapitálu, jímž musí investoři disponovat, aby získali přístup k fondům, je správně přenesena na technický orgán, jako je Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA). Takový orgán může nejlépe poskytnout vysoce kvalitní úroveň regulace ve velmi technickém oboru. EHSV očekává, že sekundární prováděcí regulace proběhne v součinnosti se zainteresovanými stranami a se zapojením sociálních partnerů tak, že tito partneři budou mít příležitost předložit své připomínky a komentáře k předběžnému znění textů, mj. s ohledem na zjednodušení pravidel, která někdy překračují běžnou míru.

3.21. Fondy EuVECA a EuSEF by mohly hrát obzvláště důležitou úlohu při směřování a klasifikaci investic především v oblastech inovací, sociálních inovací a ekologické udržitelnosti v souladu se stávajícími prioritami Evropské komise. V tomto ohledu by mohlo být velmi účelné zřídit „záruční fondy“ na podporu a prosazování investic v oblastech s vysokým sociálním a ekologickým významem a důležitostí z hlediska politiky zaměstnanosti. Tyto fondy by byly financovány z veřejných prostředků a spravovány pokud možno na evropské úrovni. EHSV na závěr zdůrazňuje, že se Evropská komise musí zasadit o rozsáhlá opatření na podporu rozvoje, zaměřená na rozvinutí horizontální a komplexní strategie. Souhrn jednotlivých opatření již totiž nestačí ke zvyšování konkurenceschopnosti evropských ekonomik ve stále komplexnějším globálním prostředí.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 99/2013 o evropském statistickém programu na období let 2013 až 2017 prodloužením tohoto programu na období let 2018 až 2020

[COM(2016) 557 final – 2016/0265(COD)]

(2017/C 075/10)

Zpravodaj: **Petru Sorin DANDEA**

Konzultace	Evropský parlament, 15/09/2016 Rada Evropské unie, 26/10/2016
Právní základ	Článek 304 a článek 338 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato ve specializované sekci	29/11/2016
Přijato na plenárním zasedání	14/12/2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování	221/1/4
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV souhlasí s iniciativou Evropské komise, která navrhuje prodloužit stávající evropský statistický program na období let 2018 až 2020, a podporuje ji.

1.2. EHSV se domnívá, že Komisi upřednostňovaná možnost politiky nejlépe reaguje na požadavky uživatelů statistických údajů, může však stejnou měrou přispět k vytvoření nových statistických produktů pro politické činitele, kteří by tak mohli získat soudržnější statistickou podporu při utváření politik v rámci evropského semestru.

1.3. EHSV má za to, že prioritou pro Evropský statistický systém (ESS) musí být zlepšení stávajících a vývoj nových výstupů nezbytných k měření pokroku, jehož EU dosáhla v souvislosti se 17 cíli a 169 dílčími cíli uvedenými v Agendě pro udržitelný rozvoj OSN.

1.4. EHSV připomíná svůj dřívější návrh⁽¹⁾ a doporučuje Komisi, aby využila příležitosti tohoto nařízení a zavedla opatření týkající se vypracování statistických průzkumů na úrovni EU a členských států, jež by umožnily odhadnout hospodářskou hodnotu dobrovolnické práce. EHSV se domnívá, že metodický přístup by měl být založen na příručce o měření dobrovolné činnosti vypracované Mezinárodní organizací práce.

1.5. EHSV se domnívá, že mezi Komisí navržené nové statistické výstupy měřící globalizaci by měla být zařazena také statistická šetření umožňující měřit pozitivní nebo negativní dopady na jednotný trh, jako je dopad přemísťování podniků (offshoring) na trh práce v EU či tlak nekalé hospodářské soutěže vycházející z levné pracovní síly a vyhýbání se dodržování norem Mezinárodní organizace práce (MOP) v oblasti pracovněprávních vztahů, zejména na evropská odvětví průmyslu a služeb.

1.6. EHSV souhlasí s návrhem Komise zahájit přípravné práce pro budoucí sociální šetření v EU. Toto šetření by mělo zahrnovat také údaje o přiměřenosti systémů sociálního zabezpečení a jejich udržitelnosti v novém demografickém kontextu.

⁽¹⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Statistické nástroje k měření dobrovolné činnosti (Úř. věst. C 170, 5.6.2014, s. 11).

1.7. EHSV v souvislosti s růstem migračních toků doporučuje urychleně určit a napravit nedostatky statistických šetření týkajících se migrace a azylu. Je nezbytné, aby byl ve spolupráci s národními statistickými úřady plně prováděn program zaměřený na začlenění statistik o migraci.

1.8. EHSV členským státům doporučuje navýšit investice do rozvoje ESS, aby bylo možné pokrýt rostoucí poptávku po údajích, a také zvýšit rychlost jejich zpracování a šíření.

1.9. EHSV znovu připomíná požadavek vyjádřený v předchozích stanoviscích ⁽²⁾, aby Eurostat i národní statistické úřady disponovaly těmi nejlepšími lidskými a materiálními prostředky a informačními technologiemi, neboť je to nezbytné pro plnění stále náročnějších úkolů, které souvisejí s vypracováváním kvalitních statistických informací za stále kratší dobu.

1.10. EHSV doporučuje, aby úsilí Komise a ESS o zvýšení kvality statistických údajů a o vypracování nových statistických výstupů nevedlo k nadměrnému růstu administrativní zátěže pro poskytovatele údajů, domácnosti a podniky.

1.11. Vzhledem k tomu, že sociální partneři i organizace občanské společnosti mohou významně přispívat ke zlepšení statistických výstupů, tak aby lépe vyhovovaly požadavkům na údaje, podporuje EHSV návrh Komise týkající se pravidelného dialogu, jenž by měl probíhat mezi uživateli statistických údajů a ESS.

2. Návrh nařízení připravený Evropskou komisí

2.1. Návrh nařízení ⁽³⁾ připravený Evropskou komisí mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 99/2013 o evropském statistickém programu na období let 2013 až 2017, a to prodloužením tohoto programu na období let 2018 až 2020.

2.2. V souladu s nařízením (ES) č. 223/2009 má evropský statistický program poskytovat rámec pro vývoj, vypracovávání a šíření evropské statistiky na dobu odpovídající období víceletého finančního rámce. Nařízení (EU) č. 99/2013 se vztahuje pouze na období od roku 2013 do roku 2017, zatímco víceletý finanční rámec trvá do roku 2020. Požaduje se tedy, aby byl evropský statistický program prodloužen do roku 2020.

2.3. Cílem návrhu je prodloužit evropský statistický program na období 2018–2020 a zajistit finanční podporu, kterou ESS potřebuje k tomu, aby mohl:

- poskytovat vysoce kvalitní statistické informace a vyplnit statistické mezery, jimiž je třeba se zabývat nejnaléhavěji, a přitom se zaměřit na řadu oblastí politiky odrážejících deset politických priorit Komise,
- vybudovat stálé kapacity nezbytné k rychlejší reakci na vznikající potřeby a k přizpůsobení statistické infrastruktury tak, aby bylo možné využívat potenciálu nových zdrojů údajů, a
- posilovat partnerství v rámci ESS i mimo něj s cílem dále zvýšit jeho produktivitu a posílit celosvětově jeho vedoucí úlohu v oblasti oficiálních statistik.

2.4. Na základě analýzy dopadů a konzultací ⁽⁴⁾ se zúčastněnými stranami zvolila Komise z pěti původně formulovaných možností upřednostňovanou možnost politiky. Zvolená možnost 2c by měla nejpříznivější dopad na včasnost údajů, s novými akcemi zaměřenými na zlepšení včasnosti statistiky v oblasti nerovnosti, chudoby a materiální deprivace a statistik v oblasti energetiky a životního prostředí.

2.5. Rozpočet přidělený na podporu pokračování evropského statistického programu v období 2018–2020 činí 218,1 milionu EUR.

⁽²⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Statistický program Společenství na období 2008 až 2012 (Úř. věst. C 175, 27.7.2007, s. 8).

⁽³⁾ COM(2016) 557 final.

⁽⁴⁾ Tyto konzultace proběhly prostřednictvím internetové platformy „Your Voice in Europe“ v době od 23. července do 15. října 2015 a možnost vyjádřit se byla propagována přes komunikační kanály Eurostatu a národní statistické úřady (NSÚ).

3. Obecné a konkrétní připomínky

3.1. Vzhledem k tomu, že je nezbytné sladit evropský statistický program s víceletým finančním rámcem, souhlasí EHSV s iniciativou Evropské komise, která navrhuje prodloužit stávající evropský statistický program na období let 2018 až 2020, a podporuje ji.

3.2. Upřednostňovaná možnost politiky, kterou Komise zvolila, předpokládá lepší provázanost statistických ukazatelů s deseti politickými prioritami Komise prostřednictvím zlepšení stávajících statistických nástrojů a vytvořením nových produktů. EHSV se domnívá, že tato možnost nejlépe reaguje na požadavky uživatelů statistických údajů, může však stejnou měrou přispět k vytvoření nových statistických produktů pro politické činitele, kteří by tak mohli získat soudržnější statistickou podporu při utváření politik v rámci evropského semestru.

3.3. EHSV vítá iniciativu zahrnout mezi nové statistické výstupy šetření týkající se měření pokroku při plnění cílů OSN týkajících se udržitelného rozvoje. Prioritou pro Evropský statistický systém musí být zlepšení stávajících a vývoj nových výstupů nezbytných k měření pokroku, jehož EU dosáhla v souvislosti se 17 cíli a 169 dílčími cíli uvedenými v Agendě pro udržitelný rozvoj OSN.

3.4. Na celosvětové úrovni byl dlouhou dobu jako statistický ukazatel k měření úrovně rozvoje využíván HDP (hrubý domácí produkt). Komise ve sdělení ⁽⁵⁾ z roku 2009 uznala omezení tohoto ukazatele, pokud jde o správné vyhodnocování úrovně rozvoje v sociální a environmentální oblasti. EHSV připomíná návrhy ze svých tehdejších i pozdějších stanovisek ⁽⁶⁾, které považuje za velmi relevantní v souvislosti s návrhem nařízení připraveným Komisí.

3.5. EHSV připomíná svůj dřívější návrh ⁽⁷⁾ a doporučuje Komisi, aby využila příležitosti tohoto nařízení a zavedla opatření týkající se vypracování statistických průzkumů na úrovni EU a členských států, jež by umožnily odhadnout hospodářskou hodnotu dobrovolnické práce. Metodický přístup by měl být založen na příručce MOP o měření dobrovolné činnosti. Tato příručka obsahuje popisnou definici, jež poukazuje na tři hlavní znaky. Za dobrovolnou činnost je považována činnost, která: má charakter produktivní práce; je nevýdělečná; je dobrovolná a není vykonávána ve prospěch vlastní domácnosti.

3.6. Je nezbytné lépe začlenit sociální a environmentální ukazatele do národních účtů. EHSV vyzývá Komisi, aby pokračovala ve svém úsilí v této oblasti i v rámci evropského statistického programu na období 2018–2020.

3.7. Pokud jde o nové statistické výstupy měřící globalizaci, EHSV se domnívá, že by mezi ně měla být zařazena také statistická šetření umožňující měřit pozitivní nebo negativní dopady na jednotný trh, jako je dopad přemísťování podniků (offshoring) na trh práce v EU či tlak nekalé hospodářské soutěže vycházející z levné pracovní síly a vyhýbání se dodržování norem Mezinárodní organizace práce (MOP) v oblasti pracovněprávních vztahů, zejména na evropská odvětví průmyslu a služeb.

3.8. EHSV se domnívá, že důvěra uživatelů statistických údajů se může zvýšit, pokud budou vlády členských států provádět doporučení ⁽⁸⁾ Evropské poradní komise pro dohled nad statistikou (ESGAB) o stanovení závazků o důvěryhodnosti statistiky.

3.9. EHSV souhlasí s návrhem Komise zahájit přípravné práce pro budoucí sociální šetření v EU. S ohledem na stárnutí evropského obyvatelstva by toto šetření mělo zahrnovat také údaje o přiměřenosti systémů sociálního zabezpečení a jejich udržitelnosti v novém demografickém kontextu. Rovněž by měly být urychleně určeny a napraveny nedostatky statistických šetření týkajících se migrace a azylu.

⁽⁵⁾ Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu Překročit HDP – Měření pokroku v měnícím se světě, COM(2009) 433 final.

⁽⁶⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Nejen HDP – zapojení občanské společnosti do výběru doplňkových ukazatelů (Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 14) a stanovisko EHSV k tématu Překročit HDP – Měření pokroku v měnícím se světě (Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 64).

⁽⁷⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽⁸⁾ <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/34693/7723121/ESGAB+Annual+Report+2016>

3.10. EHSV znovu připomíná požadavek vyjádřený v předchozích stanoviscích⁽⁹⁾, aby Eurostat i národní statistické úřady disponovaly těmi nejlepšími lidskými a materiálními prostředky a informačními technologiemi, neboť je to nezbytné pro plnění stále náročnějších úkolů, které souvisejí s vypracováváním kvalitních statistických informací za stále kratší dobu. EHSV členským státům doporučuje navýšit investice do rozvoje ESS, aby bylo možné pokrýt rostoucí poptávku po údajích, a také zvýšit rychlost jejich zpracování a šíření.

3.11. EHSV doporučuje, aby úsilí Komise a ESS o zvýšení kvality statistických údajů a o vypracování nových statistických výstupů nevedlo k výraznému růstu administrativní zátěže pro poskytovatele údajů, domácnosti a podniky.

3.12. EHSV podporuje návrh Komise týkající se pravidelného dialogu, jenž by měl probíhat mezi uživateli statistických údajů a ESS. Organizace občanské společnosti mohou významně přispívat ke zlepšení statistických výstupů, tak aby lépe vyhovovaly požadavkům na údaje. ESGAB ve své výroční zprávě za rok 2016 předložil návrh v tomto smyslu.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽⁹⁾ Viz poznámka pod čarou 2.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1316/2013 a (EU) 2015/1017, pokud jde o prodloužení doby trvání Evropského fondu pro strategické investice, jakož i zavedení technických zlepšení daného fondu a Evropského centra pro investiční poradenství

[COM(2016) 597 final – 2016/0276 (COD)]

(2017/C 075/11)

Zpravodaj: **Alberto MAZZOLA**

Konzultace	Rada Evropské unie, 26. 9. 2016, Evropský parlament, 3. 10. 2016
Právní základ	Článek 172, 173, 175 a 182 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato ve specializované sekci	29. 11. 2016
Přijato na plenárním zasedání	15. 12. 2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování	172/0/3
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor důrazně podporuje iniciativu Komise prodloužit dobu trvání Evropského fondu pro strategické investice (EFSI) a navýšit jeho financování a souhlasí s účelem tohoto fondu a jeho významem pro stabilitu a jistotu pro investory a předkladatele projektů. Výbor rovněž doporučuje rozšířit dobu trvání EFSI a jeho financování tak, aby měl ještě dlouhodobější perspektivu a bylo zajištěno, že intervence budou systematické a bez přerušování.

1.2. EHSV vítá pozitivní výsledky za první rok provádění EFSI, kdy došlo k okamžité aktivaci hodnoty investic dle prognózy, a domnívá se, že zejména investiční okno pro malé a střední podniky je úspěšné. Středisko pro sledování jednotného trhu by mělo provádět neustálé monitorování EFSI a jeho využití pro malé a střední podniky pomocí ukazatelů dopadu.

1.3. Podle názoru Výboru by se EFSI 2.0 měl zaměřit na ještě větší zapojení soukromého kapitálu a překročit podíl dosažený v prvním roce, který činil 62 %. V této souvislosti Výbor navrhuje pečlivě zvážit rozšíření jeho působnosti do dalších finančních odvětví kromě bankovního – mělo by se jednat o trh s dluhopisy a pojišťovací a penzijní fondy. Evropské a mezinárodní pojišťovací a penzijní fondy by mohly v oblasti investování sehrát klíčovou úlohu.

1.4. EHSV zdůrazňuje, že je důležité řídit se potřebami trhu, vážně zvážit dopad EFSI na zaměstnanost a sociální oblast a posílit adicionalitu EFSI ve vztahu k dalším nástrojům EU a běžné činnosti EIB. EHSV lituje, že EFSI nezajistí, že finanční prostředky budou investovány v zemích, kde jich je nejvíce zapotřebí. Požaduje, aby bylo v rámci EFSI zajištěno geograficky vyvážené pokrytí v celé EU a byla zohledněna celková ekonomická činnost v jednotlivých zemích společně s vytvářením nových pracovních míst a povahou iniciativy orientovanou na poptávku a trh, aniž by byly předem stanoveny kvóty, a byla zachována dostatečná flexibilita v odvětvích, kde je fond používán.

1.5. Výbor je toho názoru, že EFSI 2.0 by měl směřovat své zásahy do odvětví budoucnosti, jako jsou Průmysl 4.0, inteligentní energetické sítě, sítě digitální a dopravní infrastruktury a ochrana životního prostředí, přeshraniční projekty, včetně rozsáhlých evropských projektů v odvětvích, které nejvíce přispívají k růstu HDP, a to na základě hodnoty investiční potenciálu, aniž by se ztratilo ze zřetele zemědělství, a to s cílem maximalizovat dopad růstu a zaměstnanosti – včetně možnosti využití dalších fondů EU, dále také do technologií dvojího užití vztahujících se k odvětvím bezpečnosti a obrany. Odpovídajícím způsobem by měl být upraven seznam odvětví vyloučených ze strany EIB.

1.6. EHSV doporučuje podpořit Evropské centrum pro investiční poradenství (EIAH), které by mělo zintenzivnit svou činnost v různých zemích a hrát proaktivní roli zejména v nejvíce znevýhodněných regionech, a dále posílit úlohu národních podpůrných bank a také vznik podpůrných územních platforem. Mělo by se rovněž zvážit, zda by se ke spolufinancování projektů EFSI daly bezproblémově a bez byrokratických překážek využít strukturální a investiční fondy, a měl by být zajištěn kvalitnější dialog s místními a regionálními orgány.

1.7. EHSV požaduje posílení sociálního rozměru EFSI jeho využitím v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a odborného výcviku k získávání dovedností a celoživotního učení, k rozvoji tvůrčích a kulturních odvětví, inovací ve zdravotnictví a lékařství, infrastruktury sociálních služeb, sociálního bydlení a péče o děti a infrastruktury pro cestovní ruch a ochranu životního prostředí. Investiční plán pro Evropu by měl jasně podporovat závazky přijaté na konferenci COP 21.

1.8. EHSV doporučuje více zviditelnit financování EFSI prostřednictvím rozsáhlé informační kampaně na místní úrovni v celé Unii, spustit používání loga EFSI na iniciativách jím financovaných – zejména pro malé a střední podniky – a posílit dialog s místními a regionálními orgány.

1.9. Vzhledem k tomu, že pro občanskou společnost a pro image Evropy je úspěch EFSI důležitý, Výbor žádá, aby byl pravidelně konzultován za účelem poskytování informačních zpráv o finančních a investičních operacích a o fungování záručního fondu. Zvláštní pozornost bude věnována vytváření pracovních míst, dopadu na životní prostředí, jakož i hodnocení nezávislých odborníků ohledně uplatňování nařízení o EFSI a změnách za použití jasných sociálně-ekonomických a environmentálních ukazatelů, a aby byla vyjasněna adicionalita této iniciativy.

1.10. Vzhledem k řadě pozitivních důsledků sociálních investic, zejména pro trh práce a veřejné finance, se EHSV domnívá, že by se mělo dále zvážit, jak propojit „Junckerův plán 2“ s cíli balíčku týkajícího se sociálních investic.

2. Kontext dalšího vývoje EFSI: aktuální stav

2.1. Dne 28. června 2016 došla Evropská rada k závěru, že „investiční plán pro Evropu, zejména Evropský fond pro strategické investice (EFSI), již přinesl konkrétní výsledky a představuje významné opatření, jež pomáhá aktivovat soukromé investice a zároveň inteligentně využít vzácné rozpočtové zdroje.“

2.2. Od listopadu 2014, kdy byl investiční plán pro Evropu předložen, došlo k návratu některých prvků důvěry v ekonomiku a k růstu. Přesto je stále 22 milionů lidí nezaměstnaných, investice zůstávají o 15 % nižší než před krizí v roce 2008 a bude zapotřebí dalších 300 miliard EUR ročně, aby se investice vrátily na úroveň před krizí. V EU dochází již čtvrtý rok po sobě k mírnému oživení, v roce 2015 dosáhl růst HDP 2 % – i když větší investiční projekty nemohou mít okamžitý makroekonomický dopad, jednoznačně přijatý závazek v podobě investičního plánu již začíná přinášet hmatatelné výsledky.

2.3. Během prvního roku fungování EFSI se ukázalo, že původní plán byl koherentní – EFSI, který provádí a spolusponzoruje skupina Evropské investiční banky (EIB), je na dobré cestě ke splnění cíle, jímž je do poloviny roku 2018 aktivovat v reálné ekonomice alespoň 315 miliard EUR dodatečných investic. Operace schválené v tomto prvním roce byly v hodnotě vyšší než 115 miliard EUR, z čehož 62 % financovali soukromí investoři – k 15. listopadu 2016 to bylo 154 miliard EUR, což představuje 49 % celkové očekávané částky ⁽¹⁾.

2.4. Reakce trhu byla obzvláště rychlá v případě okna pro malé a střední podniky, kdy výsledky EFSI zdaleka předčily očekávání. Z toho důvodu bylo toto okno v červenci 2016 v rámci stávajících parametrů nařízení (EU) 2015/1017 navýšeno o 500 milionů EUR. Na konci prvního roku činily schválené operace ve prospěch malých a středních podniků více než 47 miliard EUR – 64 % objemu plánovaného na celé tři roky.

⁽¹⁾ Údaje skupiny EIB, 12. října 2016.

2.5. EFSI, společná iniciativa Evropské komise a Evropské investiční banky, ale s vlastní správou a řízením, pomáhá financovat rovněž inovační a infrastrukturní projekty v řadě odvětví, jako jsou výzkum a vývoj (20 %), energetika (22 %), digitalizace (12 %), doprava (7 %), ekologické a účinné využití zdrojů (4 %) a sociální infrastruktura (4 %) (údaje k 15. listopadu 2016).

2.6. EHSV uvítal spuštění investičního plánu pro Evropu a ocenil „změnu tónu, kdy Komise upouští od úsporných opatření a fiskální konsolidace.“ Zdůraznil, že „investiční plán je krokem správným směrem, vyvolává však řadu závažných otázek ohledně své velikosti v poměru k obrovské potřebě investic v Evropě, ohledně vysoké míry očekávaného pákového efektu i případného toku vhodných investičních projektů, ohledně zapojení malých a středních podniků se zvláštní pozorností k mikropodnikům a malým podnikům a také svého časového horizontu“⁽²⁾. EHSV nicméně vyjadřuje politování nad skutečností, že EFSI nezajistil investování prostředků v zemích, kde jsou nejpotřebnější. Členské státy, vůči nimž se uplatňuje postup používaný při nadměrném schodku na základě nápravné složky Paktu stability a růstu, nemohou využívat žádné možnosti flexibility (ECOFIN 2012 a ECOFIN 2014).

2.7. Výbor využil převážně pozitivní zkušenosti a názory týkající se EFSI, které zazněly na slyšení se zástupci sociálních partnerů a organizované občanské společnosti dne 10. listopadu 2016.

3. Návrhy Komise

3.1. Komise navrhuje prodloužit dobu trvání EFSI o další dva roky až do roku 2020, zvýšit záruku EU z 16 na 26 miliard EUR a příspěvek Evropské investiční banky z 5 na 7,5 miliardy EUR s cílem po dobu trvání fondu aktivovat investice ve výši přibližně 500 miliard EUR. Za tímto účelem Komise navrhuje navýšit záruční fond o 1,1 miliardy EUR až na 9,1 miliardy EUR. Tato navýšení budou financována prostřednictvím Nástroje pro propojení Evropy a příjmů z operací EIB souvisejících s EFSI.

3.2. Víceleté strategické cíle EFSI 2.0 na podporu investic pro růst byly v souladu s rozpočtovými prioritami EU vypracovány pro tato prioritní odvětví:

- strategická infrastruktura – investice do digitální ekonomiky a do energetiky v souladu s politikami EU;
- dopravní infrastruktura v průmyslových centrech, životní prostředí, vzdělávání, výzkum a inovace;
- investice podporující zaměstnanost, zejména prostřednictvím financování malých a středních podniků a opatření pro zaměstnanost mladých lidí;
- lidský kapitál, kultura a zdraví.

3.3. Podle Evropské komise by tato iniciativa měla umožnit, aby EIB a EFSI v těchto oblastech prováděly financující a investiční operace ve větším objemu a v případě EIB v rizikovějších, ale ekonomicky udržitelných projektech, a to díky záruce EU, kterou obdrží. Multiplikační efekt je schopen v projektech generovat 15 EUR investic za každé euro záruky – celkem ve výši nejméně 500 miliard EUR v období od současnosti do konce stávajícího víceletého finančního rámce.

3.4. Hlavní změny, které Komise v nařízení 2015/1017 navrhuje, se týkají:

- posílení adicionality projektů, včetně přeshraničních projektů v oblasti infrastruktury a souvisejících služeb, které byly konkrétně označeny jakožto projekty skýtající adicionalitu;
- lepšího pronikání EFSI do méně rozvinutých a/nebo přechodových regionů a usnadnění kombinace evropských strukturálních a investičních fondů (ESI fondy), programu Horizont 2020 a Nástroje pro propojení Evropy s podporou z EFSI;
- podpory pro méně rozvinuté a přechodové regiony prostřednictvím výslovného odkazu na jakékoli odvětví, které by jinak nebylo zahrnuto v obecných cílech;
- většího zaměření EFSI na projekty, které se soustředí na plnění cílů COP 21 a priorit v oblasti změny klimatu;

⁽²⁾ Stanovisko EHSV *Investiční plán pro Evropu* (Úř. věst. C 268, 14.8.2015, s. 27).

- možnosti zahrnout do EFSI investiční projekty týkající se odvětví obrany, a to vzhledem k významnému ekonomickému multiplikačnímu účinku;
- podpory EFSI pro cíle v oblasti odvětvové a zeměpisné diverzifikace při současném zachování důrazu na trh;
- větší transparentnosti při správě a řízení EFSI.

4. Obecné připomínky

4.1. Evropský hospodářský a sociální výbor vítá a důrazně podporuje iniciativu Komise prodloužit dobu trvání Evropského fondu pro strategické investice (EFSI) i navýšit jeho financování, přičemž souhlasí s účelem tohoto fondu a jeho významem pro podporu vývoje investic v Evropské unii. Výbor znovu potvrzuje postoj vyjádřený dříve ⁽³⁾ týkající se potřeby vytvoření evropského plánu pro růst a zaměstnanost, který by zahrnoval ambicióznější EFSI spolu s dalšími programy Společenství, především iniciativu Horizont 2020, Nástroj pro propojení Evropy a strukturální fondy. EHSV podporuje otevření dalších fondů EU, které by finančně podpořily investiční záruky v konkrétních odvětvích.

4.2. Tyto grantové programy, jakož i veřejné investice musí být zachovány a jejich specifická nesmí být ohrožena vzhledem k jejich důležitosti a působnosti na růst a zaměstnanost.

4.3. EHSV vítá pozitivní výsledky za první rok provádění EFSI, kdy došlo k okamžité aktivaci hodnoty investic dle prognózy, i když zatím stále čeká na přesnější kvalitativně kvantitativní analýzu výsledků, a domnívá se, že investiční okno pro malé a střední podniky je úspěšné. Potvrdilo se, co Výbor prohlásil o roli EFSI ve vztahu k rizikovému kapitálu a potřebě financovat zvyšování tvorby pracovních míst a růst podniků, zejména malých a středních podniků ⁽⁴⁾.

4.4. Výbor je toho názoru, že úspěch EFSI ve vztahu k malým a středním podnikům je částečně výsledkem přetrvávajících problémů v mechanismu, jakým se převádějí finanční prostředky z bank do podniků, což ukazují nedotčené vklady u ECB. V této souvislosti by Středisko pro sledování jednotného trhu EHSV mělo stále monitorovat využívání EFSI malými a středními podniky pomocí ukazatelů dopadu.

4.5. Podle názoru Výboru by se EFSI 2.0 měl zaměřit na ještě větší zapojení soukromého kapitálu a pokud možno překročit podíl dosažený v prvním roce, který činil 62 %. V této souvislosti Výbor navrhuje pečlivě zvážit rozšíření jeho působnosti do dalších finančních odvětví kromě bankovního: mělo by se jednat o trh s dluhopisy a pojišťovací a investiční fondy ⁽⁵⁾. EHSV souhlasí, že je zapotřebí další fond zaměřený v první řadě na aktivaci soukromých investic. Institucionální investoři spravují na evropské úrovni aktiva ve výši 13 500 miliard EUR ⁽⁶⁾, z čehož je do infrastruktury investováno méně než 1 %.

4.6. EHSV žádá evropské orgány, aby se zamyslely nad možností povolit členským státům větší flexibilitu v problematických situacích, aby mohly navýšit veřejné investice, financovat prostřednictvím EFSI infrastrukturu a výzkum, vysoce kvalitní vzdělávání, péči o děti, zdravotní péči a sociální služby.

4.6.1. Navýšení těchto fondů vyžaduje změnu právních předpisů týkajících se jednotného trhu pro kapitál (např. Solventnost II), jež brání investicím do infrastruktury ze strany evropských pojišťovacích a penzijních fondů. Například v Kanadě dosahuje podíl těchto fondů na investicích do infrastruktury – včetně evropské infrastruktury – 15 % ze spravovaných aktiv. Platforma financovaná Nástrojem pro propojení Evropy, EIB a pojišťovacími fondy by mohla tyto problémy zmírnit a zajistit náležité využívání těchto fondů.

4.7. Pro úspěch EFSI 2.0 je dle názoru Výboru důležité, aby se řídil potřebami trhu a aby byla posílena jeho adicionalita ve vztahu k dalším nástrojům EU a hlavní činnosti EIB: každý projekt by měl být nejen v souladu s politikami EU, ale měl by rovněž být posuzován individuálně a na základě očekávaných ekonomických výsledků.

⁽³⁾ Viz poznámka pod čarou č. 1.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV *Růst a státní dluh v EU – dva inovační návrhy* (Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 10).

⁽⁵⁾ Viz poznámka pod čarou č. 1.

⁽⁶⁾ *Akční plán EU „Making the best use of new financial schemes“.*

4.8. EHSV souhlasí s tím, že je nutné posílit adicionalitu projektů podporovaných z EFSI, a tudíž zvýšit šanci rizikovějších projektů na financování. Kritéria přípustnosti musí navíc zahrnovat požadavek, aby podporované projekty řešily selhání trhu a nepříznivé investiční situace a aby přeshraniční infrastrukturní projekty a související služby byly konkrétně označeny jakožto projekty, jež ze své podstaty splňují požadavek ohledně adicionality. Tím se zajistí, že investiční plán bude efektivním restartem evropské ekonomiky a podpoří tvorbu pracovních míst a hospodářskou a sociální soudržnost.

4.9. EHSV důrazně vyzývá k tomu, aby byl EFSI intenzivněji využíván v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a odborného výcviku k získávání dovedností a pro celoživotní učení, k rozvoji tvůrčích a kulturních odvětví, zdravotnictví a infrastruktury v sociální oblasti a cestovním ruchu.

4.10. Výbor trvá na tom, aby bylo v rámci EFSI zajištěno geograficky vyvážené pokrytí v celé EU, které zohledňuje celkovou ekonomickou činnost v jednotlivých zemích společně s povahou iniciativy orientovanou na poptávku a trh, aniž by byly předem stanoveny kvóty a při zachování dostatečné flexibility přidělování finančních prostředků mezi jednotlivá odvětví. EHSV souhlasí, že má smysl posílit Evropské centrum pro investiční poradenství (EIAH), aby mohlo zintenzivnit své operace v různých zemích. Podporuje rovněž možnost využívat strukturální a investiční fondy k hladkému spolufinancování projektů EFSI bez byrokratických překážek.

4.10.1. Úloha Evropského centra pro investiční poradenství (EIAH) a národních podpůrných bank by měla být rozšířena tak, aby tyto subjekty nejen poskytovaly služby technické pomoci více zaměřené na místní úroveň v celé EU, ale i zajišťovaly lepší komunikaci mezi místními a regionálními orgány a EFSI 2.0.

4.10.2. Pro úspěch EFSI je taktéž zcela zásadní role národních podpůrných bank. EU a vlády členských států prostřednictvím EFSI pomohly projektům „na zelené louce“ (greenfield) i projektům zaměřeným na opuštěné a chátrající průmyslové pozemky nebo objekty (brownfield), jež by jinak nebyly finančně životaschopné, přičemž EU a vlády by tyto projekty měly i nadále stále více podporovat. To platí zejména pro projekty s nekvantifikovatelným rizikem týkajícím se využití/poptávky. Toto riziko by mohlo být do určité míry sníženo částečným využitím záruk poskytovaných národními podpůrnými bankami, jež by v mnoha případech mohly z neobchodovatelné transakce udělat transakci, která je pro institucionální investory obchodovatelná.

4.11. EHSV souhlasí s myšlenkou, aby se příspěvky členských států do Evropského fondu pro strategické investice (EFSI) nezahrnovaly do výpočtu rozpočtového schodku, a přál by si, aby tato zásada byla rozšířena na investiční programy, např. v podobě plnohodnotného „zlatého pravidla“ pro strategické veřejné investice.

4.12. Výbor má za to, že aby byl evropským investicím dán náležitý impuls a aby byly přilákány investice zahraniční⁽⁷⁾ – což bude v nařízení recipročně stanoveno – a také aby bylo dosaženo páky 1 ku 15 mezi zárukou a investicemi, je třeba nejen znovu nastartovat evropskou ekonomiku a růst, ale rovněž urychlit plné provedení třetího pilíře investičního plánu realizací strukturálních reforem, odstraněním překážek bránících investicím a zahrnutím příspěvku z EFSI.

4.13. EHSV doporučuje více zviditelnit financování z EFSI pomocí rozsáhlé informační kampaně na místní úrovni a umístěním loga EFSI na každou smlouvu o financování, jež zahrnuje podporu z EFSI, a to zejména v případě malých a středních podniků. Výbor považuje monitorování operací v oblasti financování, investičních operací a chodu a fungování záručních fondů za důležité pro celou občanskou společnost, kterou reprezentuje, a pro místní a regionální orgány. To je rovněž hodnocení nezávislých expertů, kteří posuzovali uplatňování nařízení o EFSI a změn tohoto nařízení. EHSV tudíž požaduje, aby zprávy tohoto typu byly předkládány nejen Parlamentu a Radě, ale také EHSV a VR.

⁽⁷⁾ Viz např. čínský program *Jeden pás, jedna cesta*.

4.11. V neposlední řadě EHSV doporučuje, aby během období provádění všechny členské státy sdílely relevantní informace a osvědčené postupy v zájmu urychlení procesu a zajištění jeho jednotnosti.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
George DASSIS

5.7. EHSV se vyslovuje pro to, aby bylo v rámci přezkumu vyjasněno, že směrnice o vysílání pracovníků není čistě nástrojem vnitřního trhu, nýbrž nástrojem pro ochranu pracovníků. To vyžaduje rozšíření právního základu o sociálně politické hledisko (články 153 a 155 SFEU). Při přezkumu směrnice musí být navíc korigován nesprávný výklad – který vznikl kvůli sérii rozsudků Soudního dvora (ve věcech Laval, Rüffert, Komise v. Lucembursko) a podle nějž představuje směrnice o vysílání pracovníků maximální normu – a musí být opět stanoveno, že tato směrnice je normou minimální.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

- 5.2. Komise by měla provést důkladnou analýzu situace v jednotlivých členských státech EU a poskytnout rovněž skutečné kvantitativní informace o vyslaných pracovnících a způsobech provádění a prosazování stávající směrnice.
- 5.3. Dostupnost spolehlivých údajů o vyslaných pracovnících je předpokladem pro efektivní rozpravu o jejich specifických vlastnostech a potřebě ochrany.
- 5.4. V případě, že chce Komise zajistit spravedlivou hospodářskou soutěž, by se její další kroky měly zaměřit na boj proti podvodným praktikám a odstranění jevu nelegální práce, a to především v podobě zneužívání společností s fiktivním sídlem („letterbox companies“).
- 5.5. Komise by měla urychlit hospodářské a sociální sbližení v rámci EU a současně s tím zajistit spravedlivou mobilitu pracovníků v souvislosti s poskytováním přeshraničních služeb.
- 5.6. Zavedení nové koncepce, jakou je pojem „odměna“, může podnítit otázky jak od členských států v Radě, tak ze strany společností v průběhu veřejné konzultace. Komise by měla provést podrobnou socioekonomickou analýzu důsledků pro spotřebitele, společnosti a obecně pro konkurenceschopnost EU a zaměstnanost.
- 5.7. Měla by vést konzultace se sociálními partnery, uznávat jejich autonomii a respektovat příslušné kolektivní smlouvy v této oblasti.

Odůvodnění pozměňovacího návrhu:

Tento pozměňovací návrh se pokouší nabídnout vyvážený přístup k uvedenému návrhu Komise, který vyvolal rozdílné reakce – názory na něj se liší jak mezi členskými státy, tak mezi sociálními partnery a podniky. Cílem tohoto pozměňovacího návrhu je tyto rozcházející se názory náležitě a věrohodným a vyváženým způsobem zohlednit a poukázat na body, v nichž panuje shoda. Tento pozměňovací návrh, jenž odpovídá textu, který obě zpravodajky předložily specializované sekci SOC po 3. schůzi studijní skupiny, tuto rovnováhu mezi odlišnými pohledy odráží lépe než znění pozměněné a přijaté specializovanou sekcí.

Výsledek hlasování

hlasů pro: 94
hlasů proti: 175
hlasování se zdrželo: 23

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru**Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (přepřpracované znění)**

[COM(2016) 465 final]

a

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany a o změně směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty

[COM(2016) 466 final]

a

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zavedení společného postupu pro mezinárodní ochranu v Unii a o zrušení směrnice 2013/32/EU

[COM(2016) 467 final]

(2017/C 075/16)

Zpravodaj: **José Antonio MORENO DÍAZ**Spoluzpravodaj: **Cristian PÎRVULESCU**

Konzultace	Rada Evropské unie, 07/09/2016 Evropský parlament, 12/09/2016
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato ve specializované sekci	22/11/2016
Přijato na plenárním zasedání	14/12/2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování	211/2/5
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení**1.1. Obecné závěry a doporučení**

1.1.1. EHSV se domnívá, že je nutné spravedlivě, účinně a účelově reformovat společný evropský azylový systém a vytvořit skutečně společný postup, který bude spolehlivý, flexibilní a účinný a zlepší spravedlivé, legální cesty vstupu do Evropské unie založené na dodržování práv pronásledovaných osob.

1.1.2. Je rovněž potřeba mít na paměti, že článek 2 Smlouvy o Evropské unii (SEU) výslovně stanoví, že Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Tyto hodnoty by měly být společné členským státům ve společnosti vyznačující se pluralismem, nepřipustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů.

4. Připomínky ke směrnici o normách pro přijímání

4.1. EHSV aktivně prosazuje harmonizaci podmínek přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu, a to nejen s cílem omezit druhotný pohyb osob, ale především za účelem zvýšení jejich šancí na úspěšnou integraci a plnou ochranu základních práv.

4.2. EHSV vítá požadavek, aby měly členské státy připravený plán pro nepředvídané události kvůli zajištění odpovídajícího přijímání žadatelů v případech, kdy se potýkají s neúměrným počtem žadatelů.

4.3. EHSV plně podporuje cíl zvýšit soběstačnost žadatelů a jejich vyhlídky na případnou integraci, který stanovila Komise. Tento cíl je v souladu s postojem Výboru, který prosazoval rychlejší přístup k trhu práce a rovněž přístup ke službám a programům zaměřeným na usnadnění integrace (např. jazyková výuka). Proto je zkrácení doby omezení přístupu na trh práce z maximálně devíti měsíců na maximálně šest měsíců od podání žádosti krokem správným směrem.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

5.10. S cílem využít značný potenciál hospodaření s ornou půdou a pastvinami při zvyšování schopností půdy jako propadu uhlíku a určení možných zlepšení jejich výkonnosti, vyzývá EHSV k průzkumu a vypracování pravidel započítávání pro biomasu z jednoletých i víceletých nedřevnatých rostlin. Potenciál dynamického přístupu k hospodaření s půdou, který je zaměřený na optimalizaci jejích funkcí a zohledňuje místní podmínky, by byl přínosný nejen pro klima a životní prostředí, ale napomohl by také ekonomické a sociální udržitelnosti zemědělství, zejména malých rodinných podniků.

5.11. Celkově vzato bylo úspěchu v Paříži dosaženo díky přístupu zdola nahoru, při němž byly stanoveny vnitrostátní cíle na základě silných stránek a příležitostí jednotlivých států. EHSV rovněž uznává rozdíly mezi členskými státy v odvětví LULUCF. Politiky by tudíž měly být uzpůsobeny na míru vnitrostátní úrovni v souladu se zásadou subsidiarity a odvětví LULUCF by měla být zachována jako samostatný pilíř klimatické politiky.

5.12. EHSV vybízí jednotlivé členské státy, aby zavedly ambiciózní politiky zmírňování změny klimatu v odvětví LULUCF, aby také vypracovaly dlouhodobou vizi udržitelného využívání půdy a lesnictví a zejména aby do tohoto procesu na vnitrostátní, regionální i místní úrovni zapojily občanskou společnost a sociální partnery.

5.13. K zavedení těchto politik v praxi budou nezbytné značné finanční zdroje. EHSV proto vyzývá Komisi, aby jako doplněk ke stávajícím finančním nástrojům zřídila ve spojení s EIB samostatný nástroj financování, jímž plnění těchto cílů podpoří. Mimoto je jasné zapotřebí zvýšit investice do výzkumu a vývoje nových metod zmírňování změny klimatu.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

1.4. Základní nařízení se snaží řešit problém nadměrného rybolovu a výmětů ryb účinněji než předchozí právní předpisy. Měla by proto být přijata vhodná opatření k předejití nepříznivým hospodářským a sociálním dopadům na odvětví rybolovu. Prvním krokem k tomuto přizpůsobivému řízení by bylo zahrnutí všech příslušných populací do jediného plánu řízení. Ten by obsahoval cílové míry úmrtnosti způsobené rybolovem, popřípadě vyjádřené v rozmezích pro každou populaci, které by se staly základem pro stanovení celkových přípustných odlovů pro dané populace.

2. Další připomínky a doporučení

2.1. Měla by být zřízena nezávislá komise za účelem přezkumu kvót pro jednotlivé státy. Obnova populací ryb závisí nejen na úmrtnosti způsobené rybolovem, ale i na dalších faktorech, jako je změna klimatu. Jakékoli kroky směřující k udržitelnému rybolovu budou vyžadovat přizpůsobení rybářských plavidel a lovných zařízení (které je nákladné), spolehlivé vědecké údaje a nepřetržitá opatření v oblasti odborné přípravy a zvyšování povědomí rybářů. Musí se zvážit rovněž sociální aspekt rybolovu, protože činnost malých rybářů je na pokraji zániku. Prioritou je zachování stávajících pracovních míst v komunitách v mnoha pobřežních oblastech EU, které jsou závislé na rybolovu.

2.2. Je potřeba provést další výzkum dopadů chovu ryb na volně žijící populace. Volně žijící losos je ohrožen vyhubením, zejména v důsledku nadměrného rybolovu a špatné regulace, ale vliv farem pro chov ryb na volně žijícího lososa je velkou neznámou. Při řádném marketingu by měl mít volně žijící losos vyšší cenu než losos pocházející z farmového chovu. V odlehlejších oblastech se na ekonomice velkou měrou podílí sportovní rybolov. Odhaduje se, že každý ulovený volně žijící losos přispívá do místní ekonomiky v průměru 1 200 EUR v podobě platů průvodců rybářů, cen za ubytování, dopravu atp.

2.3. Je třeba přijmout opatření ke zvrácení poklesu lovu úhořů. Problém odlovu nedospělých ryb by se měl řešit zvýšením minimální velikosti ok sítí. Měla by taktéž existovat omezení pro sítě z monofilu.

2.4. Měly by se zvýšit sankce za porušování právních předpisů v oblasti rybolovu. Je třeba přijmout důrazná opatření proti zaměstnávání nelegálních přistěhovalců na rybářských plavidlech. Mnozí z nich nedostávají plat a jsou prakticky vězni, neboť se jim zabavují pasy (známý je případ lidí ze Střední Ameriky). Životní a pracovní podmínky na moři musí odpovídat nejvyšším standardům EU. To platí rovněž pro pracovníky ze zemí mimo EU.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Balíčku opatření v oblasti letectví II, který tvoří návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných pravidlech v oblasti civilního letectví a o zřízení Agentury Evropské unie pro bezpečnost letectví, kterým se ruší nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 216/2008,

[COM(2015) 613 final – 2015/0277 (COD)]

a zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě – Evropský program pro bezpečnost letectví

[COM(2015) 599 final]

(2017/C 075/19)

Zpravodaj: **Raymond HENCKS**

Spoluzpravodaj: **Stefan BACK**

Konzultace	Rada Evropské unie, 19. 1. 2016
Právní základ	čl. 100 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	15. 11. 2016
Přijato na plenárním zasedání	14. 12. 2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování	184/01/02
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá nový přístup založený na posuzování rizik a výkonnosti, pokud budou zachována normativní pravidla za účelem zajištění bezpečnosti v případě potřeby. EHSV je toho názoru, že úspěšná realizace této změny pracovních metod a kultury vyžaduje čas a odpovídající prostředky. EHSV rovněž zdůrazňuje, že tento přechod se musí uskutečnit v úzké spolupráci se zaměstnanci a zainteresovanými stranami.

1.2. EHSV souhlasí s tím, že agentura EASA by měla ve spolupráci s členskými státy a na základě dohody s nimi nést větší odpovědnost za bezpečnost i co se týče specifických předpisů pro mimořádné situace, a to za podmínky, že budou poskytnuty odpovídající zdroje, aby tato agentura mohla úspěšně plnit své úkoly v této oblasti. EHSV se rovněž domnívá, že vzhledem k vývoji od roku 2008 by mělo být revidováno nařízení (ES) č. 300/2008.

1.3. EHSV upozorňuje na to, že situace v oblasti civilního letectví se rychle mění, a to z důvodu rychlého technologického vývoje včetně digitalizace i z důvodu rozvoje nových obchodních modelů a nových způsobů zaměstnávání a poskytování služeb. EHSV přikládá velký význam pravidelnému posuzování nového nařízení každých pět let, jak je stanoveno v návrhu. Je důležité, aby byly v posouzení dopadů důkladně posouzeny potenciální aspekty týkající se bezpečnosti tohoto vývoje a aby byla včas naplánována a přijata odpovídající opatření.

1.4. EHSV vítá, že pozemní odbavení bylo zařazeno do působnosti tohoto nařízení, a navrhuje zvážit, zda by měla být po poskytovatelích služeb pozemního odbavování a zaměstnancích s klíčovou odpovědností za bezpečnost požadována certifikace.

4.17. **Jazykový režim**

I když se v prostředí letecké dopravy převážně hovoří anglicky, dosud existují určité zeměpisné oblasti a oblasti činnosti, v nichž převládají národní jazyky. EHSV je přesvědčen, že v souladu se zákazem diskriminace z jazykových důvodů stanoveném v článku 21 Listiny základních práv by měly být přeloženy a zveřejněny ve všech úředních jazycích EU alespoň certifikační specifikace a přijatelné způsoby průkazu. Internetové stránky agentury EASA by navíc měly být kromě angličtiny dostupné ve všech jazycích EU, aby se zvýšila transparentnost a veřejná informovanost.

4.18. **Vnitřní struktura**

Navrhované znění článku 90 poskytne Komisi značně větší pravomoci na úkor Evropského parlamentu. EHSV proto zdůrazňuje, že mezi členy správní rady by měl být jeden zástupce Komise a jeden zástupce Evropského parlamentu.

4.19. **Pronájem**

EHSV důrazně nesouhlasí s návrhem upravit ustanovení nařízení (ES) č. 1008/2008 o pronájmu. Jelikož má být toto nařízení posouzeno v letech 2017–2018, mělo by být projednáno odděleně.

5. **Posouzení nařízení (EU) č. 996/2010 o šetření a prevenci nehod a incidentů v civilním letectví**

Jak již bylo uvedeno v odstavci 4.13, EHSV opakuje, že je třeba chránit kulturu spravedlivého posuzování, a znovu navrhuje, aby byla za tímto účelem vypracována její charta. EHSV podporuje přístup právně nevynutitelných předpisů a úspěšnou spolupráci s ENCASIA jako fórem pro sdílení zdrojů a znalostí a prostor pro stimulování studií a vydávání doporučení týkajících se bezpečnosti a referenčního srovnávání. Proto je zásadně důležité, aby byly dostupné odpovídající zdroje.

Podle názoru EHSV by se budoucí činnost v oblasti, na niž se vztahuje toto nařízení, měla soustředit na řádné provádění spíše než na měnící se právní rámec.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: On-line platformy a jednotný digitální trh – Příležitosti a výzvy pro Evropu

[COM(2016) 288 final]

(2017/C 075/20)

Zpravodaj: **Thomas McDONOGH**

Konzultace	Evropská komise, 25. 5. 2016
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	15. 11. 2016
Přijato na plenárním zasedání	14. 12. 2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování	175/0/3
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. Výbor vítá akční plán předložený Komisí, který obsahuje revizi směrnice o telekomunikacích a směrnice o soukromí a elektronických komunikacích, pokud jde o postavení služeb OTT on-line komunikací, mapování dobrovolných opatření platform, které mohou vést k vytvoření pokynů, zjišťování stavu zaměřené na mezipodnikovou (B2B) oblast, financování projektů v oblasti veřejně přístupných dat a nakonec strategii pro usnadnění vzniku konkurenceschopných platform se sídlem v EU a jejich podporu.

1.2. EHSV zdůrazňuje, že řada on-line platform je významným prvkem ekonomiky sdílení, a opět potvrzuje své závěry o ekonomice sdílení, zvláště pak o ochraně spotřebitelů, zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných.

1.3. EHSV je však znepokojen, že rychlost, s níž dochází k vývoji na digitálních trzích, je nesouměřitelná s rychlostí, s níž se připravují nařízení a strategie EU, nemluvě pak o jejich provádění na úrovni členských států. EHSV by zajímalo, jak je možné zlepšit spolupráci mezi různými stranami v Komisi a v členských státech a jaké druhy mechanismů by byly užitečné.

1.4. Výbor zdůrazňuje, že je nutné řešit riziko roztříštěnosti a potřebu soudržného přístupu EU. Rozdílná vnitrostátní pravidla povedou jinak k nejistotě, učiní expanzi pro začínající podniky obtížnější a potenciálně mohou omezit i dostupnost digitálních služeb. Je to o to naléhavější, neboť některé členské státy již zavádí konkrétní opatření pro boj s nekalými obchodními praktikami nebo jejich zavedení zvažují, což by mohlo vést k roztříštění jednotného digitálního trhu.

1.5. Sdělení neobsahuje konkrétní návrhy a stanoví jen málo elegantních řešení. I když sdělení některá řešení nastiňuje, vyhýbá se odpovědím na některé skutečně zásadní otázky ohledně toho, zda platformy na některých trzích neškodí svým dodavatelům.

1.6. Rozšíření on-line platform přineslo obrovské výhody dodavatelům, spotřebitelům a hospodářství a životnímu stylu obecně. Nicméně k problémům dochází a bude docházet i nadále, a proto EHSV doporučuje přesněji vymezit nejkritičtější újmu podnikům a spotřebitelům a následně se účinně a přesně zabývat tím, do jaké míry jsou tyto obavy společným rysem všech on-line platform, nakolik jsou doménou pouze některých odvětví nebo nakolik se týkají pouze jednotlivých firem. EHSV rovněž žádá, aby docházelo k meziodvětvové spolupráci a monitorování rozvoje on-line platform za účelem řešení problémů, ke kterým průběžně dochází.

2.8. Ve sdělení je obsažen plán a zásady budoucího zásahu:

- **rovné podmínky pro srovnatelné digitální služby,**
- **odpovědné chování on-line platform pro ochranu stěžejních hodnot,**
- **transparentnost a spravedlnost pro zachování důvěry uživatelů a zabezpečení inovací,**
- **otevřené a nediskriminační trhy v ekonomice založené na využívání dat.**

2.9. Komise bude usilovat o vyrovnaní regulačních podmínek v odvětví **telekomunikací** prostřednictvím případné deregulace a zvláštních pravidel pro poskytovatele komunikačních služeb „over-the-top“.

2.10. Komise zváží rozšíření **směrnice o soukromí a elektronických komunikacích** na služby on-line komunikací.

2.11. Komise v rámci nové **směrnice o audiovizuálních a mediálních službách** navrhuje, aby platformy pro sdílení videí musely zakročit proti škodlivému obsahu.

2.12. Komise posoudí režim **odpovědnosti** on-line prostředníků včetně:

- potřeby pokynů týkajících se odpovědnosti on-line platform při zavádění dobrovolných opatření pro boj proti nezákonnému obsahu on-line, a
- potřeby formálních postupů pro oznamování protiprávního obsahu a přijímání opatření.

2.13. Komise dále podpoří koordinované celounijní snahy o **samoregulaci** ze strany on-line platform (a pravidelně reviduje jejich účinnost), pokud jde o boj proti nezákonnému obsahu on-line.

2.14. On-line platformy budou vybízeny k tomu, aby zakročily proti falešným a zavádějícím recenzím.

2.15. Komise v roce 2017 vydá zásady a pokyny k interoperabilitě elektronické identifikace (eID).

2.16. Nové návrhy zaměřené na **autorská práva**, které Komise nedávno schválila, mají za cíl dosáhnout spravedlivějšího rozdělení hodnoty vytvářené on-line distribucí obsahu chráněného autorskými právy ze strany on-line platform, které k tomuto obsahu poskytují přístup.

2.17. Spolu s tímto sdělením se předkládá i **nařízení o spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele** s cílem umožnit u přeshraničních situací účinnější prosazování právních předpisů EU týkajících spotřebitele.

2.18. Komise přezkoumala pokyny, které souvisejí se **směrnicí o nekalých obchodních praktikách**, které mají být spolu s tímto sdělením přijaty. Komise dále v rámci kontroly účelnosti právních předpisů EU v oblasti spotřebitele a marketingu v roce 2017 vyhodnotí případnou další potřebu aktualizace stávajících předpisů na ochranu spotřebitele v souvislosti s platformami.

2.19. Komise zamýšlí provést cílené zjišťování stavu zaměřené na praxi v **mezipodnikové** (B2B) oblasti, která vzniká v prostředí on-line platform, s cílem určit do jara roku 2017, „zda jsou zapotřebí další opatření na úrovni EU“.

2.20. Komise hodlá zkoumat případné překážky jednotného datového trhu EU, které mohou vyplývat z právní nejistoty týkající se vlastnictví a použitelnosti údajů nebo přístupu k nim – jako součást **iniciativy zaměřené na volný pohyb údajů**, která je plánována na konec roku 2016 – s cílem prozkoumat opatření na usnadnění přechodu a přenositelnosti údajů.

3. Obecné připomínky

3.1. Má-li Evropa v příštích deseti letech dosáhnout vyššího růstu HDP než jen 1,5 % ročně, je nutně zapotřebí dynamické digitální ekonomiky (viz Zpráva Rady pro Evropu zabývající se globální agendou v rámci Světového ekonomického fóra).

3.2. Podniky provozující on-line platformy patří na světě mezi podniky s největší hodnotou a vlivem a jejich úloha v celosvětovém hospodářství bude i nadále růst.

3.3. EU představuje pouze 4 % celkové tržní kapitalizace on-line platform (2).

3.4. Padesátka velkých evropských operátorů elektronických komunikací podléhá 28 odlišným vnitrostátním regulačním rámcům, zatímco šest velkých operátorů amerického trhu a tři giganti čínského trhu se řídí jedním regulačním rámcem (3).

3.5. Problémy týkající se on-line platform vytvořily tlak na přijetí opatření na úrovni členských států a vedly k ještě větší roztržitésti.

3.6. Harmonizace smluvního práva a ochrany spotřebitelů je kriticky významná pro udržitelný rozvoj a expanzi on-line platform.

3.7. EHSV nabádá k tomu, aby byl kladen velký důraz na legislativní a nelegislativní iniciativy, které mají být předloženy do konce roku 2016 s cílem vytvořit plně integrovaný jednotný digitální trh. V letech 2016 a 2017 se pak ukáže, zda Evropa vytvoří digitální plán na podporu konkurenceschopnosti a růstu, nebo v oblasti digitálních technologií sklouzne k průměrnosti.

3.8. Ve sdělení je určena řada oblastí, v nichž si je Komise vědoma existujícího problému, ale postrádá důkazy, aby se mohla rozhodovat, jsou-li opatření zapotřebí, a pokud ano, jaká. Jedná se především o otázky spojené s oblastí B2B. Ve sdělení se navrhuje tyto otázky dále zkoumat po dobu šesti měsíců, než bude na jaře 2017 přijato rozhodnutí.

3.9. Výbor očekává další významnou diskusi, až Komise začátkem příštího roku předloží závěry svého výzkumu v této oblasti.

3.10. Nadměrná či neflexibilní regulace by oslabil pozitivní příspěvek on-line platform k digitální ekonomice EU a ke změnám v regulaci by nemělo docházet na úkor spotřebitelů a ochrany pracovníků.

3.11. Rovné podmínky pro srovnatelné digitální služby na jednotném digitálním trhu nesmí mít negativní dopad na daňové příjmy a nesmí usnadnit další erozi základu daně z příjmů právnických osob tím, že umožní společnostem platit daně v jedné jurisdikci, i když hodnota se vytváří v jurisdikci jiné. Daň ze zisku se musí odvádět tam, kde dochází k příslušné hospodářské činnosti.

4. Konkrétní připomínky

4.1. Komise v popisu platform uvádí, že jsou obecně známy jako dvoustranné nebo mnohostranné trhy, na nichž zprostředkovává provozovatel platformy interakci mezi uživateli.

4.2. Do vlastního seznamu Komise, jenž zahrnuje sociální média a vyhledávače, platební systémy a platformy pro reklamu, nejsou zařazeny podniky provozující tradiční platformy, jež nyní působí v on-line prostředí, avšak zahrnuje některé digitální platformy, které nejsou mnohostranné.

(2) COM(2016) 288 final.

(3) Viz poznámka pod čarou 1.

4.3. Evropské centrum pro boj proti kyberkriminalitě mělo v roce 2013, kdy bylo zřízeno, k dispozici provozní rozpočet ve výši pouhých 7 milionů EUR, tedy méně než 10 % celkového rozpočtu Europolu (zpráva Evropské komise Memo/13/6 ze dne 9. ledna 2012). V roce 2014 ředitel centra konstatoval, že škrty podstatně omezily zdroje přidělené jeho oddělení a že kvůli tomu jen s obtížemi drží krok s rychle se rozvíjejícími hrozbami kyberkriminality (časopis Security Magazine, 1. listopadu 2014). EHSV se domnívá, že zdroje přidělené Europolu na boj proti kyberkriminalitě musí být výrazně navýšeny, aby bylo možné držet krok s riziky, jež se neustále mění. Rozpočet Europolu na rok 2016 nicméně činí pouhých 100 milionů EUR ⁽⁴⁾.

4.4. Výbor vítá ustanovení směrnice o bezpečnosti sítí a informací i opatření navržená v tomto sdělení, jejichž cílem je zlepšit spolupráci členských států v oblasti kybernetické bezpečnosti. V zájmu bezpečnosti všech občanů a zajištění vysoké kybernetické odolnosti v celé EU, v níž jsou systémy kritické informační infrastruktury často propojeny, je důležité, aby opatření v rámci spolupráce řešila zvětšující se rozdíly mezi zeměmi s nejpokročilejšími odbornými znalostmi v oblasti kybernetické bezpečnosti a méně pokročilými členskými státy.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 113, 30.3.2016, s. 144.

1.8. EHSV se domnívá, že musí být předem provedeno posouzení dopadu a proveditelnosti jednání, a to jak *ex ante*, tak *ex post*, aby bylo možné zjistit vliv na životní prostředí, ekonomiku a společnost. Do tohoto procesu je nutné zapojit sociální partnery a organizace občanské společnosti. Mimoto se EHSV domnívá, že by Komise měla i nadále v každé fázi jednání bedlivě sledovat vyvíjející se sociální a hospodářskou situaci v Turecku.

1.9. Je třeba mít na paměti, že za dvacet let existence celní unie se *acquis* EU rozšířilo a zahrnuje nyní oblasti, které dříve nebyly regulovány.

1.10. EHSV se domnívá, že je nutné uzavřít novou, moderní dohodu o celní unii, a nesouhlasí se záměrem zachovat současný stav nebo přeměnit tuto dohodu na regionální obchodní dohodu, jelikož je to nereálné. Je toho názoru, že by nová dohoda měla obsahovat nové kapitoly, které budou zohledňovat nové prvky v právu a postupech EU vzhledem k tomu, že se neustále rozvíjejí a procházejí změnami, a také modernizovaná ustanovení, která se budou zabývat oblastmi, jež se během provádění celní unie s Tureckem ukázaly být problematickými, a předběžné požadavky.

1.11. EHSV má rovněž za to, že by se nová jednání měla zaměřit zejména na okamžité uskutečnění nezbytných radikálních reforem v tureckých právních předpisech.

1.12. EHSV navrhuje, aby byly do regulačního rámce nové dohody zahrnuty tyto oblasti:

- zemědělství (se všemi požadavky uvedenými níže v tomto stanovisku);
- služby;
- zadávání veřejných zakázek;
- nezpracované produkty a suroviny;
- ochrana spotřebitele;
- ochrana životního prostředí a udržitelný rozvoj;
- rovnocennost regulačních režimů pro veterinární, sanitární a fytosanitární opatření a politiky v oblasti bezpečnosti potravin;
- účinná ochrana pracovních práv a důstojné pracovní podmínky;
- bezpečnost a ochrana zdraví při práci;
- usnadnění elektronického obchodování a zavedení digitální agendy, která umožní volný pohyb digitálních údajů;
- energetická politika a energetická bezpečnost;
- podpora inovací a ochrana duševního vlastnictví;
- boj proti korupci a proti praní peněz;
- posílení pobídek pro malé a střední podniky;
- zjednodušení administrativních postupů a snížení administrativních nákladů;
- investice a modernizace právních předpisů týkajících se investic s cílem ochránit investory a současné zavedení nestranného postupu pro urovnávání sporů;
- zlepšení procesu provádění a začleňování evropských právních předpisů do tureckého právního systému;
- účinnější ustanovení pro zajištění toho, že bude obsah přepracované dohody a prováděcí předpisy v souladu s *acquis* EU.

5.2. Z hlediska dovozu i vývozu je EU pro Turecko nejdůležitějším partnerem a Turecko je v dovozu do EU na sedmém místě, ve vývozu z EU pak na pátém. Turecko vyváží do EU zejména strojní a dopravní zařízení, další v pořadí jsou průmyslové výrobky. Na vývozu EU do Turecka se největší měrou podílí strojní a dopravní zařízení, chemické výrobky a průmyslové výrobky.

5.3. Obchod s EU vzrostl v letech 1995 až 2014 o 22 %. Tvrdilo se rovněž, že celní unie měla za následek odklon obchodu ⁽⁸⁾, s ohledem na celkové procento obchodu ⁽⁹⁾ je však tento odklon nepatrný.

5.4. V každém případě to vedlo k tomu, že Turecko neuplatňuje cla na průmyslové výrobky a že nebylo nutné zavést pravidla původu pro dvoustranný obchod.

5.5. Některé z hlavních inherentních nedostatků celní unie lze shrnout takto:

- nepřiměřené a zbytečné používání nástrojů na ochranu obchodu, jako jsou kompenzační, antidumpingová, ochranná a dohledová opatření, které poškozují dvoustranný obchod ⁽¹⁰⁾;
- absence účinného mechanismu kontroly dodržování a postupu urovnávání sporů, bez nichž není možné účinným způsobem řešit problém selektivního provádění celní unie v některých případech, a přijetí nepřímých diskriminačních opatření v neprospěch výrobků z EU. Stávající postup urovnávání sporů se omezuje na specifické spory (konkrétně se jeho působnost vztahuje pouze na dobu, po kterou platí protekcionistická opatření) ⁽¹¹⁾, jimiž se může zabývat Rada přidružení, což je především politický orgán, který přijímá rozhodnutí na základě konsenzu;
- omezená působnost celní unie, která se vztahuje se pouze na průmyslové výrobky, včetně součástí a zpracovaných zemědělských produktů vyráběných v EU nebo v Turecku, a také na zboží, které je zcela nebo zčásti vyráběno z produktů pocházejících ze třetích zemí, pokud ovšem mohou volně obíhat v EU nebo v Turecku. Konkrétně zemědělské produkty představují 10 % a služby 60 % tureckého HDP, tato dvě odvětví však nespadají do působnosti celní unie;
- problémy se vyskytují i v procesu harmonizace s právními předpisy EU a pokud jde o efektivitu způsobu informování o tomto procesu. V důsledku toho se podnikatelé při dovozu či vývozu stejných výrobků potýkají s neustále se měnící legislativou, o níž se nedokážou udržovat v obraze ani oni sami prostřednictvím svých zastupujících orgánů (obchodních komor, organizací sdružujících zaměstnavatele atd.), ani příslušné orgány (celní úřady, vývozní agentury, orgány dohledu nad trhem) ⁽¹²⁾.

5.6. Vedle problematických oblastí v regulační struktuře celní unie vzbuzuje otázky také neodpovídající provádění této unie či jednostranná rozhodnutí přijímaná tureckou stranou ohledně celních a tarifních postupů, **jež jsou jednoznačně proti dohodnutým pravidlům**, jakož i to, že Turecko odmítá umožnit provozování volného obchodu s Kyprskou republikou, jedním z členských států EU, což je v očividném rozporu s právem Unie a s obchodními dohodami mezi EU a Tureckem.

⁽⁸⁾ C. S. P. Magee, *Trade creation, trade diversion, and the general equilibrium effects of regional trade agreements: a study of the European Community–Turkey customs union*, Review of World Economics, květen 2016, svazek 152, vydání 2, s. 383–399.

⁽⁹⁾ Světová banka, *Evaluation of the EU-Turkey Customs Union* (Hodnocení celní unie EU a Turecka), zpráva 85830-TR, 28. března 2014, k dispozici na <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/eca/turkey/tr-eu-customs-union-eng.pdf>

⁽¹⁰⁾ Od roku 2013 bylo v Turecku zavedeno třináct nástrojů na ochranu obchodu před zbožím z EU. Bližší informace jsou k dispozici na adrese: <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/trade-defence/actions-against-exports-from-the-eu/> (datum přístupu: 30. 5. 2016).

⁽¹¹⁾ Na rozdíl od postupu urovnávání sporů v rámci ankarské dohody, který pokrývá širší spektrum sporů, k jehož zahájení je však nezbytný jednomyslný souhlas obou stran.

⁽¹²⁾ Viz poznámka pod čarou 9.

5.7. Turecko pokročilo ve sbližování s právními předpisy EU o vnitřním trhu v některých oblastech, jako jsou volný pohyb zboží, politika hospodářské soutěže a státní podpora, energetika, hospodářská a měnová politika a politika v oblasti podnikání a průmyslu. Evropská komise nicméně upozornila na skutečnost, že Turecko neustále přehlíží klíčové aspekty dohody tím, že plošně přijímá protekcionistická opatření, což je v rozporu s ustanoveními celní unie.

5.8. Turecko však náležitě neprovádí právní předpisy týkající se státní podpory a vytváření systémů monitorování, zjevně se zdráhá v plné míře umožnit volný pohyb zboží zrušením skrytých omezení, a stejně tak nepřijalo a účinným způsobem neuplatňuje donucovací opatření proti porušování práv duševního vlastnictví.

5.9. Pokud jde o celkové výhody celní unie, můžeme jako její největší přínos vyzdvihnout skutečnost, že byla využita coby prostředek k zahájení ekonomické reformy, která podpořila integraci Turecka do světových trhů, a že pomohla obnovit důvěryhodnost této země a posílila opatření přijatá za účelem zmírnění inflace a stabilizace hodnoty turecké liry.

5.10. Rychlým tempem pokročila rovněž modernizace tureckého obchodu a byla posílena hospodářská soutěž mezi tureckými výrobci a prodejci, kteří prostřednictvím trhu EU získali přístup k výnosnějšímu a náročnějšímu prostředí globálního obchodu.

6. Srovnání celní unie s později uzavřenými dohodami o volném obchodu

6.1. Nadcházející roky budou ve znamení nové hospodářské éry, kterou započne vypracování a zavedení řady regulačních iniciativ na mezinárodní úrovni, které ovlivní hospodářské vztahy mezi EU a Tureckem a vynutí si modernizaci celní unie. EU se zároveň zaměřila na posílení vnějších hospodářských vztahů se třetími zeměmi s cílem zlepšit životní úroveň a zvýšit prosperitu. Mezi nejvýznamnější iniciativy v současnosti patří **Transatlantické obchodní a investiční partnerství (TTIP)**, **Komplexní hospodářská a obchodní dohoda (CETA) mezi EU a Kanadou**, **Dohoda o obchodu se službami (TISA)** a rovněž jednání o **obchodní dohodě s Japonskem** ⁽¹³⁾.

6.2. V souvislosti s novými podmínkami přivedla zastaralá celní unie kvůli své vnitřně dané asymetrii tureckou ekonomiku již do nevýhodného postavení ⁽¹⁴⁾ – celní unie totiž Turecku umožňuje vyjednat si obchodní dohody se třetími zeměmi teprve poté, co s nimi EU uzavřela a podepsala nové dohody o volném obchodu. Turecko však nemůže do průběhu těchto jednání nijak zasahovat. Tzv. „turecká doložka“ však představuje pouhé politické vybídnutí a nezavazuje třetí země k tomu, aby svolily k vedení jednání, natož pak aby s Tureckem podepsaly dohodu. A i pokud k uzavření dohody dojde, ocitají se turecké podniky v důsledku tohoto časového odstupu v konkurenční nevýhodě.

6.3. Kromě toho muselo Turecko přijmout společný vnější celní sazebník, což ho nutí přizpůsobovat se změnám – povětšinou jde o snížení –, které EU zavede v důsledku uzavření dohod o volném obchodu, přičemž ale na jiných trzích turecké výrobky tuto výsadu vzhledem k absenci dohody nemají. To vedlo k postupné liberalizaci celního režimu Turecka.

6.4. Výše zmíněné nedostatky ve struktuře celní unie začaly být patrnější nyní, více než dvacet let od jejího zřízení.

6.5. V roce 2014 mělo s Tureckem uzavřeno dohodu pouze 17 z 48 obchodních partnerů EU, a ze všech zemí, jež mají podepsanou dohodu o volném obchodu nové generace, to byla jediná Jižní Korea, která souhlasila s uzavřením dohody s Tureckem a přistoupila na výzvu obsaženou v „turecké doložce“ dohody KOREU.

⁽¹³⁾ Dohody byly podepsány i s **východoafrickými státy**, s **Ekvádorem**, **Singapurem**, **Vietnamem** a se **západní Afrikou**. Žádná z těchto dohod, ani ty uzavřené, nevstoupila v platnost.

⁽¹⁴⁾ Global Economics Dynamics Study, *Turkey's EU integration at a crossroads, What Consequences does the new EU trade policy have for economic relations between Turkey and Europe, and how can these be addressed?*, Bertelsmann Stiftung, duben 2016.

7. Posílení dvoustranných obchodních vztahů

7.1. Hospodářská a politická spolupráce mezi EU a Tureckem je nezbytným a postačujícím předpokladem pro dosažení stability v této mimořádně nestálé části světa a modernizace celní unie by mohla vyslat jednoznačný pozitivní signál ve smyslu spolupráce a stability.

7.2. Byla důkladně prodiskutována alternativní řešení pro obchodní a hospodářské vztahy mezi EU a Tureckem, k nimž patří možnost i) zachování současného stavu, ii) nahrazení či doplnění celní unie regionální obchodní dohodou, nebo iii) modernizace celní unie. EHSV se domnívá, že posledně uvedená možnost je z hlediska podpory a prohloubení dvoustranných vztahů k oboustrannému prospěchu nejvhodnější.

7.3. Zachování současného stavu nepředstavuje – i s ohledem na dlouhodobý charakter přístupových jednání – reálné alternativní řešení, poněvadž je nezbytné vyřešit výše popsané problémy a neprodleně upotřebit nevyužitý potenciál obchodních vztahů.

8. Hlavní prvky přezkumu

8.1. V rámci nové obchodní a investiční politiky EU, která byla zavedena v roce 2015 zveřejněním sdělení Komise s názvem *Obchod pro všechny* ⁽¹⁵⁾, je již jasné, že je EU odhodlána využít svého vedoucího postavení v oblasti obchodu s cílem reagovat na nové výzvy globalizovaného trhu a potřeby současného odvětví obchodu, podpořit rozvoj a uskutečnit institucionální změny tím, že stanoví priority reformy ⁽¹⁶⁾.

8.2. V souvislosti s tímto úsilím je zjevné, že má-li být nová obchodní politika považována za účinnou a prospěšnou pro větší počet těch, jichž se dotýká a k nimž patří pracovníci, spotřebitelé a malé a střední podniky, nemůže mít jen jeden rozměr, nýbrž musí být víceúrovňová a komplexní a musí zahrnovat celou řadu oblastí činnosti.

8.3. Konkrétněji je zahrnutí evropských hodnot do stejného rámce zásad důležité z mnoha hledisek, jelikož jednání o obchodních a investičních dohodách nyní očividně **nemají čistě hospodářský charakter, nýbrž představují širší socioekonomický projekt pro uskutečnění reformy v mnoha ohledech a na mnoha úrovních**.

8.4. Stejnou důležitost teď mají a nedílnou součást těchto hodnot tvoří **udržitelný rozvoj a ochrana životního prostředí**, zejména od té doby, co EU přijala Pařížskou dohodu (COP 21) a co Ekonomická a sociální rada OSN vytyčila nové cíle udržitelného rozvoje ⁽¹⁷⁾.

8.5. Tento rys je samozřejmě ještě markantnější, pokud jsou se zemí, s níž je daná dohoda vyjednávána, vedena přístupová jednání (Turecko je zde ukázkovým příkladem).

8.6. Přezkum musí vycházet také z mezinárodních norem a úmluv v oblasti ochrany pracovních práv ⁽¹⁸⁾.

8.7. Proto se EU rozhodla uplatňovat při svém postupu tři hlavní zásady, aby výše uvedeného cíle dosáhla. Jsou to tyto zásady:

- a) **účinnost**: účelem je zohlednit makroekonomické potřeby (například hospodářská situace zemí EU procházejících krizí) i potřeby mikroekonomické (například malé a střední podniky), a zajistit tak optimální přizpůsobitelnost novým projektům v oblasti obchodu;

⁽¹⁵⁾ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf.

⁽¹⁶⁾ EHSV (zpravodaj: J. Peel), stanovisko ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů *Obchod pro všechny – Cesta k zodpovědnější obchodní a investiční politice* – COM(2015) 497 final (Úř. věst. C 264, 20.7.2016, s. 123).

⁽¹⁷⁾ Tento soubor závazků zahrnuje přirozeně také Rámcovou úmluvu OSN o změně klimatu a Kjótský protokol. Pokud jde o Pařížskou dohodu, viz FCCC/CP/2015/L.9, 2015.

⁽¹⁸⁾ Základní pracovní normy MOP, pokyny OECD pro nadnárodní společnosti, obecné zásady OSN v oblasti podnikání a lidských práv.

- b) **transparentnost:** zajištěním větší viditelnosti a zapojením co největšího počtu zainteresovaných stran do procesu jednání;
- c) **evropské hodnoty a normy:** tato oblast se neustále vyvíjí a zahrnuje nyní takové prvky, jako je ochrana lidských práv a základních svobod (včetně práv pracovníků), udržitelný rozvoj a boj proti korupci.

8.8. Jakýkoli pokus o konvergenci s obchodními partnery tudíž musí zahrnovat:

1. studie na vysoké úrovni ohledně stávajících globálních hodnotových řetězců a globálních dodavatelských řetězců;
2. moderní opatření na podporu obchodu a služeb tak, aby zohledňovaly současnou situaci ve světě, jež se vyznačuje roztržitostí výroby na základě subdodávek (outsourcing), přesouvání výroby do jiných světadílů (offshoring) a zřizování poboček (branching);
3. opatření pro usnadnění elektronického obchodu a mobility a samozřejmě účinné rozšíření formální spolupráce jak ve fázi jednání, tak ve fázi vyhodnocování a monitorování provádění dohod.

9. Proces uzavření nové dohody a její obsah

9.1. Je třeba rozšířit působnost nové dohody na další odvětví, jako jsou:

- a) **zemědělství** (za přísného dodržování evropských norem a zásady výsledovatelnosti produktů, ale také po posouzení dopadu liberalizace dovozu na evropské zemědělce), přičemž by se mělo rovněž zvážit zachování či zavedení dočasných protekcionistických opatření i po skončení přechodného období, pokud to bude považováno za naprosto nezbytné na ochranu evropských produktů;
- b) **investice;**
- c) **právní předpisy v oblasti zadávání veřejných zakázek;**
- d) **služby;**
- e) **aktuálnější témata, jako je udržitelný rozvoj, ochrana životního prostředí, energetika, a také suroviny a nezpracované produkty** atd.
- f) ochrana autorských práv a patentů.

Dohoda by měla rovněž obsahovat závazná ustanovení týkající se okamžitého provedení a začlenění evropských právních předpisů a zvláštní ustanovení o povinném urovnávání sporů, které při provádění dohody vyvstanou, prostřednictvím mechanismu, **jehož aktivace nebude vyžadovat politické rozhodnutí**, jako tomu je v současnosti, kdy je velice složité řešit spory účinným a transparentním způsobem.

9.2. Za mimořádně důležité je považováno také to, aby byla celá iniciativa spojena s přezkoumaným přístupem EU v oblasti obchodu, v jehož rámci EU nastolí nezpochybnitelné požadavky demokratizace a transparentnosti v procesu rozhodování, a to na mezinárodní i na vnitrostátní úrovni, a bude položen důraz na úlohu sociálních partnerů a občanské společnosti v procesu veřejného dialogu a jednání s cílem dosáhnout účinnějšího provádění revidované dohody, které bude více zaměřeno na lidi.

9.3. Posílení obchodních vztahů prostřednictvím nové dohody o celní unii by mohlo mít řadu pozitivních důsledků, například:

— liberalizace nově regulovaných odvětví přinese příjmy a zvýšení přímých zahraničních investic;

- dvoustranná liberalizace zadávání veřejných zakázek odstraněním překážek pro cizí státní příslušníky, kteří se chtějí účastnit nabídkových řízení, bude prospěšná pro evropské podniky, poněvadž tyto zakázky představují 7 % tureckého HDP;
 - malým a středním podnikům vzniknou nové příležitosti, čímž se zvýší průměrný příjem v Turecku, vytvoří se nová pracovní místa a zvýší se produktivita.
- 9.4. Proces uzavření dohody musí začít neprodleným zahájením jednání, do nichž budou zapojeni sociální partneři a organizace občanské společnosti a jež budou probíhat na základě transparentních postupů.
- 9.5. EHSV vítá veřejnou konzultaci a doporučuje, aby byly srovnatelné studie uskutečněny ohledně sociálních ukazatelů a ukazatelů blahobytu a také v dalších oblastech, jako jsou práva spotřebitelů a pracovníků.
- 9.6. EHSV se domnívá, že by mělo být na samém počátku vyjasněno, že je tento proces součástí rozsáhlejších přístupových jednání a že se nejedná pouze o jednolité prohloubení obchodní spolupráce mezi EU a Tureckem, a také že pro úspěšné dokončení jednání bude nutné plně harmonizovat aspekty, jež byly doposud dohodnuty.
- 9.7. Nová dohoda musí pojednávat nejen o stávajících problémech, ale musí být rovněž rozšířena tak, aby obsahovala zvláštní kapitolu o ochraně životního prostředí, udržitelném rozvoji, energetické bezpečnosti a spolupráci v oblasti energetiky (obnovitelné a tradiční zdroje energie).
- 9.8. Podle EHSV bude mimoto nezbytné vypracovat nový rámec pro spolupráci v oblasti investic, který bude zahrnovat lepší normy na ochranu investorů a nestranný mechanismus pro urovnávání sporů, což posílí důvěru trhů ve schopnost ekonomiky přestát budoucí politické otřesy. V tomto rámci by měly být zohledněny připomínky ohledně ochrany investorů ⁽¹⁹⁾.
- 9.9. Nová dohoda musí pochopitelně obsahovat přísná ustanovení týkající se protekcionistických a diskriminačních opatření vůči zahraničním výrobkům a dodatečných či skrytých cel, jež revidované právní předpisy EU v oblasti obchodu zakazují. Bude rovněž zapotřebí účinnějších právních předpisů pro boj proti praní peněz, korupci a šedé ekonomice a bude nutné zintenzivnit institucionální spolupráci při potírání přeshraniční trestné činnosti.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁹⁾ Některé z těchto připomínek byly uvedeny v odstavci 8.8 stanoviska EHSV k tématu Postoj EHSV, pokud jde o konkrétní klíčové otázky, jež vyvstaly v rámci jednání o transatlantickém partnerství v oblasti obchodu a investic (TTIP), Úř. věst. C 487, 28.12.2016, s. 30.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Důstojný život: místo závislosti soběstačnost – Násilné vysídlování a rozvoj

[COM(2016) 234 final]

(2017/C 075/23)

Zpravodaj: **Michael McLOUGHLIN**

Konzultace	Evropská komise: 21. 6. 2016
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Vnější vztahy
Přijato ve specializované sekci	16. 11. 2016
Přijato na plenárním zasedání	14. 12. 2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování	203/0/1
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

Doporučení ke sdělení Důstojný život

1.1. Výbor považuje sdělení „Důstojný život“ za ambiciózní a správně načasovaný dokument, který jde ve stopách osvědčených postupů v oblasti rozvojové a humanitární pomoci. EU si musí být vědoma výzev spojených s tím, aby se sdělení stalo skutečností.

1.2. Výbor se domnívá, že určené a jasně zeměpisně vymezené regiony, v nichž dochází k násilnému vysídlování, poskytují příležitost k uzpůsobení a zaměření reakcí a zajištění společných řešení ze strany Evropské komise a dalších institucí.

1.3. Výbor doporučuje, aby Evropská služba pro vnější činnost spolu s členskými státy vypracovala rámcovou politickou strategii s cílem zapojit vzhledem k některým souvisejícím klíčovým geopolitickým problémům do provádění sdělení o důstojném životě i státy a mezinárodní organizace.

1.4. Výbor doporučuje, aby byly vedle sdělení vypracovány cílené přístupy k hlavním otázkám týkajícím se žen a mladých lidí a aby tyto skupiny byly povinně konzultovány a zapojeny do všech aspektů provádění.

1.5. Výbor se domnívá, že přestože může rozvojově orientovaný přístup přinést při stávajícím rozpočtu značné výsledky, neměla by být vyloučena potřeba dalších zdrojů.

1.6. Výbor podporuje návrh zapojit občanskou společnost, konečné příjemce, rozvojové partnery a nevládní organizace do provádění sdělení a zajištění jeho fungování.

1.7. Výbor doporučuje posílit a zlepšit struktury a postupy sociálního a občanského dialogu v partnerských a hostitelských zemích, a podpořit tak provádění sdělení.

1.8. Výbor doporučuje přijmout v zasažených regionech hospodářská opatření s cílem podpořit a rozvíjet podnikání jakožto schůdnou cestu rozvoje pro mnoho násilně vysídlených osob.

1.9. Výbor doporučuje, aby opatření v oblasti zdraví věnovala zvláštní pozornost duševnímu zdraví a duševním onemocněním a aby byla v souladu s článkem 11 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením.

1.10. Výbor doporučuje, aby opatření v oblasti vzdělávání a odborné přípravy vycházela z přístupu celoživotního učení a aby byla případně zvažena možnost zpřístupnit programy EU násilně vysídleným osobám.

1.11. Výbor doporučuje, aby byla při přechodu k rozvojově orientovanému přístupu zachována co nejvyšší míra odpovědnosti a transparentnosti.

1.12. Výbor požaduje, aby v rámci přechodu k rozvojově orientovanému přístupu převzaly parlamenty na úrovni EU a členských států odpovědnost a aby i jiné příslušné orgány prováděly kontrolu.

2. Souvislosti

2.1. Množství násilně vysídlených osob (uprchlíci, vnitřně vysídlené osoby a žadatelé o azyl) patří k hlavním problémům mezinárodního společenství a konec probíhajících konfliktů v Sýrii, částech Afriky a dalších oblastech je bohužel v nedohlednu. Jádrem této politické výzvy je skutečnost, že se tvoří stálá vrstva vysídlených osob, které zůstávají na místě po mnoho let poté, co původně došlo k jejich vysídlení.

2.2. Tato situace představuje mnoho problémů, především skutečnost, že v reakcích mezinárodního společenství může převažovat odezva na „mimořádné události“, zatímco vhodnější by byl dlouhodobější režim založený na rozvoji. Vyřešit toto dilema je složité, protože změny mohou v závislosti na přístupu vyvolat v hostitelských zemích, u poskytovatelů pomoci, nevládních organizací i samotných vysídlených osob mnoho otázek.

2.3. V roce 2015 bylo považováno za násilně vysídlených více než šedesát pět milionů lidí, z nichž 21,2 milionu tvořili uprchlíci a 40,8 milionu vnitřně vysídlené osoby a 3,2 milionu bylo žadatelů o azyl. K zemím, z nichž pochází největší část násilně vysídlených osob, patří především Sýrie, Afghánistán, Somálsko, Súdán, Jižní Súdán a Demokratická republika Kongo. Drtivou většinu uprchlíků přijímají sousední země a vnitřně vysídlené osoby zůstávají na území těchto států.

2.4. Nejvýznamnější sousední země, pokud jde o uprchlíky, jsou Pákistán, Írán, Turecko, Libanon, Jordánsko a Etiopie. Turecko je země s největším počtem uprchlíků na celém světě. Číselné údaje v přepočtu na obyvatele jsou mimořádně vysoké také u mnoha dalších zemí, jako jsou Jordánsko a Libanon. Nejvíce vnitřně vysídlených osob se nachází v Sýrii (6,6 milionu), Kolumbii (3,6 milionu), Iráku (3,3 milionu), Súdánu (3,2 milionu), Jemenu (2,5 milionu) a Nigérii (2,1 milionu).

2.5. Evropská unie je v dnešním světě největším poskytovatelem rozvojové pomoci a pomoci při mimořádných událostech, což patří k projevům typických hodnot EU a jejích členských států. EU rovněž usiluje o větší důslednost a účinnost své pomoci a odezvy na mimořádné události prostřednictvím větší koordinace úsilí členských států a přístupu EU v cílových zemích.

2.6. EU poskytla v roce 2015 více než 1 miliardu EUR humanitární pomoci určené násilně vysídleným osobám. V dubnu 2016 zaujala Evropská komise ve spojení s Evropskou službou pro vnější činnost (ESVČ) k násilnému vysídlování rozvojově orientovaný přístup. Sdělení o důstojném životě jako první popisuje, jak hodlá EU přejít k novému přístupu v oblasti podpory násilně vysídlených osob.

2.7. Sdělení o důstojném životě nastiňuje výzvy, kterým násilně vysídlené osoby čelí. Jednoznačně uvádí, že by u vysídlených osob měly být brány v potaz především aspekty jejich zranitelnosti, které by měly převažovat dokonce i nad jejich právním postavením. Sdělení vychází z komplexního přístupu k rozvojové pomoci a přístupu EU k odolnosti v této oblasti, a vyhýbá se tak „lineárnímu přístupu“. Snaží se oprostit od izolovaného přístupu k politice a překlenout mezeru mezi světy humanitární a rozvojové pomoci, která někdy může být velká.

2.8. Komise se domnívá, že tento nový přístup by neměl přinést dodatečné náklady, protože je to způsob, jak propojit stávající financování. Velký důraz se klade na vlády hostitelských zemí a partnery, kteří se zabývají prováděním. Prosazovány jsou také systémy pro včasné varování a včasné zapojení všech subjektů. Jsou uváděny příklady již existujících postupů společného plánování jednotlivých zemí a strategického programování. Je třeba upřednostňovat společné cíle a plánování.

2.9. Předpokládají se dva prvky nového politického rámce s doplňkovými opatřeními, a to: pevnější vztah mezi humanitárními otázkami a rozvojem a strategické zapojení s partnery, včetně soukromého sektoru. Rovněž je přítomno zaměření na jednotlivá odvětví s opatřeními v oblasti vzdělávání, trhu práce (včetně sociálního dialogu) a přístupu k různým službám, např. bydlení, vodě, hygieně atd.

3. Obecné připomínky

Geopolitické souvislosti

3.1. Celkově je sdělení o důstojném životě velmi cennou iniciativou, která vytyčuje odvážnou vizi strategické úpravy v politice, jejímž cílem je řešení skutečných problémů a která je zaměřená na potřebu změny, aby mohli mít prospěch ti, kteří to potřebují nejvíce. Do značné míry odráží vývoj myšlení v tomto odvětví a postoj osob, které v něm pracují, propojuje humanitární práci s pomocí a soustředí se na dlouhodobější potřeby, jako je zdraví a vzdělávání. EU má v této oblasti značnou autoritu a je významným zainteresovaným subjektem. Společně s členskými státy může mít skutečný vliv. Vítáme ambicióznost návrhů ve sdělení. EU a další subjekty potřebují mít jasno v rozsahu tohoto úkolu a zároveň si zachovat ambiciózní přístup.

3.2. Náležitá pozornost by se měla věnovat významu geopolitického dění v této oblasti. I v EU jsme již byli svědky toho, jak ztroskotaly dobře míněné plány přesídlování podstatně menšího počtu uprchlíků. Vysídlené osoby prchají před složitými a citlivými konflikty a bohužel jimi trpí i po svém vysídlení. Jakákoli změna politiky nebo přístupu, bez ohledu na to, jak dobře je míněná nebo zda je široce podporovaná poskytovateli pomoci, může přinést neočekávané výsledky nebo může nečekaným způsobem ovlivnit samotný konflikt. Může ovlivnit okolní státy či regiony nebo velmi citlivou rovnováhu, pokud jde o etnické skupiny, moc nebo geopolitiku. Toto může nastat zvláště v případech, kdy obyvatelstvo, které je dokonce formálně „dočasné“, začne být vnímáno jako „stálé“. Tyto tlaky již pociťují i země jako Libanon a Jordánsko. V tomto ohledu mohou pomoci kladné příklady uvedené ve sdělení, jako např. přístup k půdě v Ugandě.

3.3. Státy, které jsou domovem velkého počtu násilně vysídlených osob, jsou často nestabilní či slabé, což činí otázku geopolitické citlivosti o to skutečnější. V jiných případech může být „hostitelským“ státem autokratický režim, i to je však choulostivé. Nevyhnutelně pak dochází k tomu, že může být složité rozlišovat mezi „sousedy“, „hostiteli“ a stranami konfliktu nebo se tyto role mohou prolínat. Mnohdy totiž existují propojení mezi zeměmi, v nichž probíhá samotný konflikt, a sousedními zeměmi nebo mezi částmi obyvatelstva na obou stranách. Hostitelská země, sousední země či region může mít z jakékoli změny statusu násilně vysídlených osob „zisk“ nebo „ztrátu“ a může podle toho reagovat.

3.4. Ve sdělení se opakovaně mluví o naslouchání místním subjektům a nelze s tím než souhlasit. Místní subjekty však mohou za určitých okolností patřit k přívržencům konfliktu nebo mohou být konfliktem či širším souborem podmínek, které konflikt způsobily, ovlivněny. Problém, jak řadu regionů motivovat k tomu, aby vysídleným osobám prodloužily pobyt, zkrátka nelze podceňovat. Nedávné rozhodnutí zavřít uprchlický tábor Dabaab v Keni, který existoval po 24 let, a poskytování finančních pobídek afghánským uprchlíkům v Pákistánu jsou dokladem souvisejících problémů. Je možná smutnou, nicméně nevyhnutelnou skutečností, že svrchovanost hostitelské země je nadále v mezinárodním právu nadřazená, přestože je třeba se zaměřovat na násilně vysídlené osoby.

3.5. Protože bezpečnost je trvale považována za hlavní motivaci osob, které se rozhodují, zda odejdou, nebo zůstanou, je koncepce včasného varování nadnesená ve sdělení velmi důležitá. Mnoho přesunů se také považuje za předvídatelné. To opět zdůrazňuje potřebu rozhodných politických opatření a zapojení do prosazování cílů sdělení.

Společné politiky

3.6. Sdělení správně uvádí, že je třeba společné politiky a myšlení, zejména pro oblast odezvy na mimořádné události a rozvojové politiky. EHSV to vítá a vybízí v tomto směru dokonce k ještě větší ambicióznosti. Bylo by možné se zaměřit na ještě širší soubor politik, kterými by Evropská unie a její členské státy mohly zlepšit kvalitu života násilně vysídlených osob. Vzhledem k jasné dané skupině zemí by k těmto oblastem mohl patřit obchod, pomoc, zbraně a lidská práva. Sdělení je také velmi rozhodné v otázce součinnosti a společného myšlení, které musí jít nad rámec tradičních oblastí odezvy na mimořádné události a rozvojové pomoci. Bylo by zajímavé vědět, čím by k této práci mohla přispět ostatní generální ředitelství Komise, například Generální ředitelství pro obchod. Sdělení uvádí několik kladných příkladů, jako je společný humanitární a rozvojový rámec, což je dokument týkající se podvýživy v severní části Nigérie. Je však důležité ukázat, že takový přístup je systematický, zejména v Bruselu.

3.7. Některé humanitární nevládní organizace vyjádřily pochybnosti, zda jsou tyto úkoly vhodné pro humanitární pracovníky a zda při tomto přechodu bude zachován specifický charakter humanitární pomoci. Londýnský institut ODI se domnívá, že systém humanitární pomoci potřebuje radikální reorganizaci vzhledem ke změně podmínek, v nichž se nachází, a k tomu, že počet poskytovatelů a příjemců pomoci je většinou omezený.

Ve sdělení Komise se sice uvádí, že by uskutečňování projektu Důstojný život neměl způsobit nové náklady, neměla by se však vylučovat schopnost přilákat nové finanční prostředky nebo zavádět větší součinnost.

Politiky EU týkající se uprchlíků a žadatelů o azyl

3.8. Sdělení o důstojném životě se zabývá otázkami, které jsou zcela nezávislé a odlišné od vlastních politik EU v oblasti uprchlíků a azylu. Nicméně existuje určitá souvislost, zejména co se týče konkrétní a aktuální politiky znovusídlování určitého počtu násilně vysídlených osob. Kromě toho možná po uzavření dohody s Tureckem poklesla morální autorita EU v této oblasti, rozhodně však některých členských států. Proto je o to důležitější při uskutečňování tohoto sdělení dodržovat ty nejvyšší standardy mezinárodního práva a osvědčené postupy. Důležité je zapojení konečných příjemců do provádění politiky. Velký potenciál skýtá v tomto směru sociální a občanský dialog. Je třeba zlepšit také integrační politiky v EU, které se týkají násilně vysídlených osob, protože bude nutné, aby znovusídlení mnoha takových osob bylo jednou z možností. Tyto politiky zahrnují právo na práci, jazykovou podporu a opatření proti diskriminaci. Nedávné zavádění pilotních „humanitárních koridorů“, zejména ze strany italské vlády, ale i v jiných zemích EU, ve Švýcarsku, Kanadě či USA, se v souvislosti se znovusídlováním velmi osvědčilo.

Monitorování, dohled a odpovědnost

3.9. Je zřejmé, že musí být při veškerém financování humanitární a rozvojové činnosti zachována co nejvyšší míra odpovědnosti a transparentnosti. Veškerý posun k novému přístupu k násilně vysídleným osobám musí splňovat ty nejvyšší nároky na odpovědnost. Na všechny výdaje by měl dohlížet Evropský parlament, Evropský účetní dvůr, OLAF, evropský veřejný ochránce práv a v případě potřeby i příslušné vnitrostátní orgány.

4. Konkrétní připomínky

4.1. Sdělení se zaměřuje na zapomenuté konflikty a oblasti, kde se nachází velké množství násilně vysídlených osob, přičemž jsou vyzdvíženy ty, které se týkají největšího počtu dlouhodobě vysídlených osob. Nehledě na politicky citlivou povahu konkrétních situací si však některé konflikty zaslouží zvláštní pozornost kvůli svému nesmírně vleklému charakteru. Ukázkovým příkladem je Západní Sahara a Palestina. Zvláštní pozornost si zaslouží rovněž situace na Ukrajině, jelikož tato země leží v bezprostředním sousedství EU.

4.2. Je chválné, že se ve sdělení uvádí, že právní postavení násilně vysídlených osob by při poskytování humanitární pomoci a dlouhodobější rozvojové pomoci nemělo hrát roli. Nicméně za určitých okolností by mohlo být výhodou, kdyby právní postavení poskytl vysídleným osobám určitou míru bezpečí a zvýhodnění, například pokud splňují kritéria v rámci úmluvy o uprchlících z roku 1951, pokud mají občanství hostitelské země nebo třetí země, pokud takové občanství mají jejich děti, pokud jsou samy nezletilými osobami nebo příp. za jiných relevantních okolností. To by bylo například zvláště vhodné u nezletilých osob bez doprovodu.

4.3. Při přístupu Komise by bylo možné využít externího či nezávislého ověření a vědecké expertizy z oblasti sociálních věd nebo psychologie. K příkladům takových postupů může patřit Maslowova pyramida potřeb nebo komunitní rozvoj založený na využívání předností. Takových příkladů samozřejmě existuje celá řada, nicméně je třeba se soustředit na širší potřeby člověka, nejen na jeho pouhou existenci.

4.4. Komise se ve sdělení snaží ukázat operační rozměr plánované změny především na základě současných příkladů. Tyto jsou velice cenné. Přestože se operační rozměr týká v zásadě budoucnosti, bylo by vhodné jej vyjasnit a rozpracovat. Jinými slovy: je třeba si klást otázky ohledně jeho podoby, jeho budoucích nástrojů a toho, zda bude zaměřen pouze na pomoc. Tyto otázky jsou důležité pro mnoho zainteresovaných stran, např. pro členské státy, nevládní organizace, humanitární pracovníky a samozřejmě i vysídlené osoby samotné. Jakékoli změny mohou vyvolat strach. Bez ohledu na nefunkčnost jakéhokoli režimu bývají obvykle všechny alternativy pro někoho výhodné a pro jiného ne. Tuto otázku může pomoci vyřešit včasné určení operačních aspektů.

4.5. Obdobně by se mělo určit, jak bude probíhat přijímání a předávání nového přístupu, zejména pokud jde o příslušné vícestranné agentury, státy, které nejsou členy EU, a nevládní organizace. EU je sice důležitým aktérem a v této oblasti jí jednoznačně náleží přední postavení, nicméně není aktérem jediným. Uvedené zainteresované strany mohou mít jiné a protichůdné priority. Vzhledem ke sdružování finančních prostředků a úsilí vynakládanému při většině činností bude mimořádně důležitá společná agenda.

4.6. Jestliže má být pomoc užitečná a skutečně se má dostat k zamýšleným příjemcům, je zde nezbytná demokracie a řádná správa věcí veřejných. V této souvislosti má zásadní význam právní stát a účinná protikorupční opatření. V minulosti se odhadovalo, že až 40 % finančních prostředků bylo použito buď na nákup zbraní, nebo k osobnímu obohacení vedoucích politiků. Právní stát je nezbytný také k zajištění toho, aby občanská společnost mohla skutečně vyjadřovat své názory a hrát významnou úlohu při monitorování, aniž by se musela obávat následného zastrasování, nebo dokonce uvěznění.

4.7. V dokumentu se správně klade značný důraz na plánování, nicméně v této oblasti se situace může velmi rychle měnit a rozhodující roli může hrát čas. Mělo by být možné veškeré přístupy nebo operativní plány rychle uskutečnit.

4.8. Ve sdělení se stejně jako v jakékoli jiné oblasti může používat jazyk a terminologie specifické pro tuto sféru. Politika v oblasti rozvoje by se měla pokud možno vyvarovat používání žargonu. Značná pozornost je věnována také součinnosti, strategiím, plánům a společnému myšlení. V těchto oblastech by se mohly využívat konkrétnější přístupy či pokyny.

4.9. Vítané jsou pasáže sdělení o sociálním dialogu a měly by být uznávány ve všech jeho příslušných ustanoveních. U aspektů vzdělávání a trhu práce souvisejících s navrhovanými opatřeními by se měl klást větší důraz na samostatně výdělečnou činnost a podnikání. Tuto činnost lze často v táborech pro vysídlené osoby často dobře vidět. Kreativnost může být nutným výsledkem situace, v níž se lidé nacházejí, jak vyplývá i ze zprávy Světové banky o násilném vysídlování.

4.10. Je rozumné si položit otázku, jaký přístup bude přijat v budoucnu. Každá změna politiky vyžaduje přechodné období, nejnak tomu bude i zde. Je třeba si položit otázku, zda dojde k průtahům nebo bude používán dvojitý systém. V současnosti se za dlouhodobě vysídlené odhadem považuje 25,1 milionu osob. Jak se bude řešit jiné prostředí, pokud tato situace bude pokračovat?

4.11. Důležitou otázkou je zapojení místní občanské společnosti a konečných příjemců (vysídlených osob). V táborech již nyní existují poradenské struktury, ale jak je tomu v hostitelských zemích? To by mohl být velký problém, i přesto by to však mělo být součástí každé změny v politice. Není těžké si představit, jak obtížné to může být pro vnitřně vysídlené osoby v mnoha konfliktech.

4.12. Jako při jakémkoli významném posunu v politice a zejména vzhledem k potřebě transparentnosti by v rámci nového přístupu měla být k dispozici opatření v oblasti dohledu, do nichž by byly zapojeny příslušné subjekty občanské společnosti a nevládní organizace. V této souvislosti může být účelné uvést příklad monitorovacích mechanismů občanské společnosti týkajících se plnění kapitol věnovaných obchodu a udržitelnému rozvoji ve stávajících obchodních dohodách EU.

4.13. Bude nutné hospodářské oživení regionů, pokud z něho mají mít násilně vysídlené osoby, které v nich žijí, prospěch. Regiony, v nichž jsou násilně vysídlené osoby soustředěny, však patří k nejchudším na světě a nabízejí špatné podmínky pro podnikání a sociální ochranu. I v tomto ohledu by mělo geograficky zaměřené násilné vysídlování nabízet řešení, např. regionální investiční plány, daňové politiky a rozvoj infrastruktury. Součástí každého přístupu k hospodářskému rozvoji by rovněž měla být větší podpora podnikání. Prioritu musí mít také důstojné zaměstnání, kvalitní pracovní místa a zapojení sociálních partnerů.

4.14. Řada regionů a zemí, které hostí násilně vysídlené osoby, má špatné výsledky z hlediska většiny hospodářských ukazatelů a může být považována za komplikovanou pro podnikání. Světová banka i další subjekty také zdůrazňují potřebu kvalitních údajů. Ekonomické příležitosti musí být středem pozornosti rozvojově orientované reakce na násilné vysídlování, což ještě umocňuje potřebu, aby toto sdělení aktivně podpořilo i další subjekty v EU.

4.15. V současnosti je běžné zaměstnávání v místních organizacích občanské společnosti a v táborech – a v rámci obecné odezvy na vysídlení – a je považováno za osvědčený postup. Toto by mělo být významným a jednoznačným aspektem opatření v oblasti zaměstnanosti.

4.16. Opatření v oblasti zdraví by měla věnovat zvláštní pozornost duševnímu zdraví a duševním onemocněním, čili tématům, která jsou v souvislosti s násilně vysídlenými osobami nesmírně důležitá a mnohdy opomíjená. Převážná většina násilně vysídlených osob trpí posttraumatickou stresovou poruchou (PTSD) a dalšími duševními poruchami způsobenými stresujícími změnami. Systematické a dlouhodobé péči o jejich duševní zdraví v hostitelských zemích brání nedostatek kvalifikovaných zdravotnických pracovníků. Tento nedostatek by mohl být kompenzován zahrnutím násilně vysídlených osob trpících duševními poruchami do poskytování veřejných služeb, aby se jim dostalo psychologické podpory, a podpořením iniciativ občanské společnosti zaměřených na psychologické poradenství pro vysídlené osoby na místní úrovni.

4.17. Rozhodujícím dokumentem při řešení opatření pro násilně vysídlené osoby se zdravotním postižením by měla být Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením, zejména článek 11 této úmluvy.

4.18. Důsledky násilného vysídlení jsou obzvláště výrazné pro ženy a dívky. V tomto směru je sice zapotřebí více informací, nicméně klíčovým problémem je rostoucí riziko sexuálního násilí a násilí založeného na pohlaví, a dokonce i obchodování s lidmi. Kromě toho by se měla respektovat rovnost žen a mužů při poskytování služeb, například pokud jde o problematiku soukromí. Zaznamenáno bylo také vyšší riziko komplikací v těhotenství.

4.19. Hlavním řešením je zjevně poskytování vzdělání. Každý posun k dlouhodobějšímu, účinnějšímu přístupu by měl být patrný na druhu, úrovni a objemu podpory v oblasti vzdělávání. V tomto ohledu může být přínosné celoživotní učení, které zohledňuje rozmanitost potřeb. Vzhledem k významu a množství dětí a mladých lidí mezi násilně vysídlenými osobami by se mělo zvážit rozšíření programů EU tak, aby zahrnovaly násilně vysídlené mladé lidi, například program Erasmus+ či další relevantní programy.

4.20. Násilné vysídlování se stále více stává městským problémem, není omezeno pouze na tábory. V tomto ohledu se musí změnit vnímání veřejnosti a poskytovatelů pomoci. Je zřejmé, že kombinace politik uplatňovaných při přechodu k rozvojově orientovanému přístupu musí tyto skutečnosti zohlednit z hlediska plánování a řešení otázek jako bydlení, doprava, zdraví a vzdělávání.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Integrovaná politika Evropské unie pro Arktidu

[JOIN(2016) 21 final]

(2017/C 075/24)

Zpravodaj: **Stéphane BUFFETAUT**

Konzultace	Evropská komise, 27. 4. 2016
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Vnější vztahy
Přijato ve specializované sekci	16. 11. 2016
Přijato na plenárním zasedání	14. 12. 2016
Plenární zasedání č.	521
Výsledek hlasování	218/1/4
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV si je dobře vědom významu arktické oblasti pro Evropskou unii, a zejména pro Dánské království, Finsko a Švédsko, které se Arktické rady účastní coby členové.

1.2. Stejně tak si je však vědom toho, že Evropská unie v Arktické radě působí pouze jako pozorovatel, ačkoli *de facto* mohla tento úzce vymezený status pozorovatele přesáhnout. Výbor v minulosti vyjádřil přání, aby úloha EU byla v arktické oblasti posílena (viz stanovisko REX/371, zpravodaj: pan Hamro-Drotz) ⁽¹⁾.

1.3. EHSV zdůrazňuje, že na jiných mezinárodních fórech, které se rovněž zabývají arktickou problematikou, je EU zastoupena nebo se jich účastní, a že je tudíž schopna posílit svůj vliv. To platí zejména, pokud jde o změnu klimatu, úmluvy v námořní oblasti nebo mořské právo, rybolov a dokonce také pro některé aspekty politiky pro oblast vesmíru.

1.4. Vzhledem k tomu, že na jedné straně se sdělení opírá o tři pilíře, a to o otázku změny klimatu, udržitelný rozvoj a mezinárodní spolupráci, ale že na druhé straně jsou klíčem k účinnosti výsledky mezinárodní spolupráce a že zástupci národů žijících v této oblasti kladou důraz na trvale udržitelný rozvoj, EHSV navrhuje v zájmu jasnosti a účinnosti obrátit pořadí cílů EU, tím spíše, že cíle či projekty Komise jsou chválehodné a její úmysly nevyvolávají kritiku.

1.5. Jedním z důsledků změny klimatu bylo otevření nové vodní cesty na severu, proslulé „severní cesty“, kterou se již na konci 18. století marně snažil objevit Chateaubriand. Tento vývoj otevírá konkrétní možnosti pro plavbu, rybolov nebo těžbu, které však současně zvyšují rizika nehod na moři nebo při vrtných pracích, které vyžadují záchranné infrastruktury, jež nejsou na místě k dispozici. Výbor tedy doporučuje přikládat co největší význam bezpečnosti a ochraně, jak v oblasti dopravy, tak v oblasti vrtných prací, a zdůrazňuje, že zatím nejsou známy environmentální dopady otevření vodních cest v důsledku tání ledu.

1.6. V této oblasti Výbor zdůrazňuje, že zavedení systému Galileo bude moci být velkým přínosem pro sledování a prevenci námořních katastrof a znečištění, jakož i skutečnost, že bude moci prokázat svou užitečnost ve specifickém případě arktického regionu. EHSV rovněž poukazuje na to, že je důležité, aby další evropské politiky – samozřejmě včetně politik v oblasti klimatu a životního prostředí – zohledňovaly problematiku arktické oblasti. Zejména strukturální politika EU, společná zemědělská politika, rybářská politika a námořní politika.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 198, 10.7.2013, s. 26.

1.7. EHSV se domnívá, že v arktické oblasti je třeba uplatňovat zásady zodpovědného rybolovu a že případný rozvoj cestovního ruchu a dalších hospodářských činností by měl probíhat zodpovědně a v zájmu ochrany tohoto citlivého a křehkého prostředí, na něž již má silný dopad oteplování severní polokoule.

1.8. Zdůrazňuje také, že místní obyvatelé, kteří usilují o zachování svých kultur, si rovněž přejí využívat možností udržitelného hospodářského a sociálního rozvoje, které plynou především ze zlepšení hmotných a nehmotných komunikačních prostředků. EHSV se zasazuje za to, aby občanská společnost mohla mít aktivní úlohu při podpoře zájmů a obav místních obyvatel, kteří nemají být diváky, ale aktéry politik v oblasti Arktidy. EHSV se vyslovuje pro to, aby byly lépe chráněny zdroje Arktidy jakožto přírodní kapitál budoucích generací a aby byly probíhající změny životního prostředí v tomto regionu považovány za ukazatel evropského a celosvětového pokroku v oblasti ochrany klimatu. O zachování arktických oblastí a boj proti změně klimatu nelze usilovat nezávisle na jejich obyvatelích nebo v jejich neprospěch.

1.9. Cíle integrované politiky Evropské unie pro Arktidu nelze sledovat bez souhlasu a podpory států, které nejsou členy EU a nikdy jimi nebudou. Některé z nich jsou světové supervelmoci, jejichž hospodářské a strategické cíle se nemusí shodovat s cíli EU. Úspěch a konkrétní dopady této politiky pro Arktidu se tedy budou odvíjet od diplomatických dovedností Unie a od toho, jak bude schopna z těchto cílů učinit všeobecný zájem svého diplomatického působení v oblastech přesahujících arktickou problematiku jako takovou a působit na ostatní státy tak, aby své pozice sladily s jejími zájmy. Pro jakoukoli politiku v oblasti Arktidy bude i nadále mít rozhodující význam mezinárodní spolupráce.

2. Úvod

2.1. V Arktidě se nachází osm arktických států. Tři z nich jsou členské státy EU: Dánské království, Finsko a Švédské království. Island a Norsko, které nejsou členskými státy EU a jsou členy Evropského hospodářského prostoru, jakož i Kanada, USA a Rusko jsou rovněž arktickými státy. V roce 1996 těchto osm států podepsalo Ottawskou deklaraci, a založily tak Arktickou radu, jejímž cílem je podporovat udržitelný rozvoj v sociální, hospodářské a ekologické oblasti.

2.1.1. Arktida je tedy důležitou strategickou oblastí, vůči níž EU, aniž by zasahovala do vnitrostátních pravomocí, nemůže být lhostejná. Komise nicméně ve velké míře zdůrazňuje otázku klimatu, a to na základě úvahy, že tento region hraje v problematice klimatu vedoucí úlohu a zároveň na něj důsledky změny klimatu dopadají. Z nedávných studií vyplývá, že v Arktidě dochází k oteplování dvakrát rychleji než ve zbytku světa. Arktida důsledky této změny trpí a současně na ni má velmi silný vliv. Dále je třeba poznamenat, že na tomto území žijí původní národy.

2.1.2. Evropská unie však není členem Arktické rady, má však stále pozvání účastnit se jako pozorovatel. Německo, Čína, Jižní Korea, Španělsko, Francie, Indie, Itálie, Japonsko, Nizozemsko, Polsko, Velká Británie a Singapur mají status pozorovatele. EU požádala v roce 2008 o status stálého pozorovatele a čeká se na vydání konečného rozhodnutí. Velký počet států, které jsou v Arktické radě zastoupeny v pozici pozorovatelů, poukazuje na to, že Arktida je pro mezinárodní společenství důležitým tématem.

2.1.3. „Stálými účastníky“ jsou naopak instituce zastupující původní obyvatele a sdružení těchto obyvatel (Sámové, Aleuté, severní domorodé národy, sibiřské národy a národy ruského Dálného východu, Arktická rada na Aljašce atd.), což dokládá, že v oblasti rozvoje existuje skutečná ochota brát v potaz osud a přání těchto nepočtených národů, které jsou v Arktidě zastoupeny a jsou nositeli silných kultur.

2.2. Zdá se, že politika Evropské unie, jejímž cílem je bojovat se změnou klimatu a omezit zvyšování teplot, má v Arktidě výsadní místo působnosti, nicméně nejedná sama a bude muset počítat s tím, že priority ostatních mocností vycházejí spíše z vojenských strategií, hospodářských strategií a strategií námořní dopravy. Mimo to se Arktická rada až doposud zabývala především otázkou rozvoje regionu, zajisté udržitelného.

2.3. Změna klimatu může mít velký dopad na životní podmínky těch, kteří v této oblasti žijí. Je jasné, že politiky v oblasti změny klimatu nelze provádět proti vůli místních národů, ale naopak spolu s nimi a v jejich zájmu.

2.4. Hospodářský význam arktické oblasti pro EU není zanedbatelný. Skutečnost je taková, že EU spotřebovává velké množství produktů pocházejících z Arktidy, především produkty rybolovu a zdroje energie. Dále nelze opomíjet hospodářské, sociální a environmentální důsledky otevírání nových vodních cest. Ale co platí pro Evropskou unii, platí rovněž pro státy v této oblasti zastoupené. USA vydaly povolení k vrtům v Arktidě.

2.5. Komise ve svém dokumentu používá tři osy, v nichž popisuje své priority. Otázkou je, zda jsou relevantní:

- boj proti změně klimatu a ochrana životního prostředí Arktidy,
- podpora udržitelného rozvoje,
- podpora mezinárodní spolupráce v otázkách týkajících se Arktidy.

2.6. Nutno zdůraznit, že poslední bod je klíčový a že v konečném důsledku podmiňuje předchozí dva body, neboť EU se tyto otázky přímo netýkají, jen zprostředkovaně skrze tři členské státy, a musí vyjednávat se třemi hlavními mocnostmi, jimiž jsou Spojené státy, Rusko a Kanada, a které mají všechny tři v arktické oblasti značné hospodářské a strategické zájmy. Povšimneme si, že velký zájem o tuto oblast projevují i asijské státy, především Čína, Japonsko, Jižní Korea a Singapur.

2.7. Dále je také možné si klást otázku, jaký je prostor pro úvahy o změně klimatu a o životním prostředí, které jsou hlavním zájmem Komise, ale ne nutně hlavním zájmem našich mezinárodních partnerů, pro něž má udržitelný rozvoj sice velký význam, nikoli však prioritní.

3. Obecné připomínky

3.1. Je zřejmé, že prioritou Komise je bojovat s dopady změny klimatu na Arktidu. Zajímá se především o otázky tajícího permafrostu, jehož dopad by se mohl prokázat jako katastrofický, pokud jde o emise methanu a CO₂, a o otázky ochrany místních ekosystémů. Tyto obavy jsou sice legitimní, ale EU samotná klíč k řešení těchto problémů nemá.

3.2. Aby bylo možné těmto výzvám lépe čelit, Komise zdůrazňuje význam výzkumu a sledování arktické oblasti a připomíná finanční prostředky určené k tomuto účelu. Poukazuje na potřebu zvýšené mezinárodní spolupráce a zastává nadnárodní přístup k výzkumným infrastrukturám a údajům.

3.2.1. Z této poznámky vyplývá, že účinnost politiky EU je podmíněna účinností mezinárodní spolupráce.

3.2.2. Komise představuje své cíle „politiky v oblasti klimatu“ a uplatňuje je v konkrétním případě Arktidy. V praxi naráží na následující potíže: nemají-li její cíle zastání v celosvětovém měřítku, zejména ze strany arktických států, není schopna jednat účinně, a to i když jedná zcela konkrétně a využívá k tomu evropské strukturální a investiční fondy. Ratifikace Pařížské dohody o změně klimatu by měla posílit účinnost opatření a politik v arktické oblasti.

3.3. Komise se právem zasazuje o ochranu biologické rozmanitosti na vysoké úrovni, vytvoření chráněných mořských oblastí a o boj se znečištěním kovy a těžkými znečišťujícími látkami. Nicméně je třeba zdůraznit, že chráněné mořské oblasti na volném moři jsou velmi neefektivní, s výjimkou zákazu rybolovu. Z jejich podstaty totiž vyplývá, že je nelze kontrolovat ani chránit, neboť se stále mění, a to jak co se týče vody, tak druhů, které tam žijí a jsou v neustálém pohybu.

3.4. Komise rovněž podtrhuje nutnost mezinárodní spolupráce v oblasti činností souvisejících s ropou a zemním plynem, zejména s cílem zabránit závažným haváriím. I zde její úspěch závisí na síle mezinárodních vztahů s dalšími státy působícími v arktické oblasti. V tomto ohledu je třeba poukázat na to, že složité vztahy s Ruskem neměly negativní dopad na oblast Arktidy, v níž spolupráce probíhá uspokojivě.

3.5. Arktická oblast, rozsáhlá a řídké osídlená, nemá k dispozici snadná dopravní spojení, ačkoli se v ní nachází řada zdrojů – ryby, minerály, ropa a zemní plyn –, které mohou vyvolávat dychtivost. Komise žádá o rozvoj udržitelného hospodářství, jehož nutnost ještě podtrhuje skutečnost, že přírodní oblasti jsou křehké a již na ně dopadá změna klimatu. Je třeba chránit přírodní zdroje Arktidy jako rezervu pro budoucnost a zároveň plně zohlednit zájmy místních obyvatel. EHSV se vyslovuje pro to, aby byly lépe chráněny zdroje Arktidy jakožto přírodní kapitál budoucích generací a aby byly probíhající změny životního prostředí v tomto regionu považovány za ukazatel evropského a celosvětového pokroku v oblasti ochrany klimatu. O zachování arktických oblastí a boj proti změně klimatu nelze usilovat nezávisle na jejich obyvatelích nebo v jejich neprospěch.

3.6. EU by měla podporovat šíření inovativních technologií v Arktidě, zejména těch, které umožňují čelit krutosti arktických zim. V Arktidě bude možné najít uplatnění programu InnovFin. Komise rovněž žádá o efektivní přístup k jednotnému trhu. Ten je za současného stavu stále vzdáleným cílem. Dotčeny jsou rovněž další evropské politiky: společná zemědělská politika, rybářská politika a námořní politika.

3.7. Komise má v úmyslu zřídit fórum, jehož prostřednictvím posílí spolupráci a koordinaci různých programů financování ze strany EU. Toto fórum by určilo priority pro investice a výzkum.

3.7.1. Současně by byla v rámci iniciativy Interreg zřízena síť řídicích orgánů a zúčastněných stran, která by mohla vyústit v konání výroční konference zúčastněných stran pro Arktidu. Tato myšlenka vypadá zajímavě za předpokladu, že její realizace bude pružná, flexibilní a přizpůsobivá.

3.8. Co se týče investic, Komise v první řadě zdůrazňuje dopravní sítě, které jsou nezbytné k tomu, aby arktické oblasti vyšly z izolace, a připomíná, že severní část Finska, Švédska a Norska patří k transevropské dopravní síti. Je jasné, že tento aspekt je velmi důležitý proto, aby se tato oblast otevřela ostatnímu světu.

3.9. Kvůli velikosti Arktidy a její nízké hustotě osídlení je obzvláště důležité využití vesmírných technologií. Nesmírně cenné pro ni budou programy Copernicus a Galileo. Přístup Komise v této oblasti nelze než podpořit.

3.10. Tání ledu vedlo k otevření severovýchodní cesty; a na nových trasách je nutné zajistit námořní bezpečnost. EHSV přístup Komise v této oblasti podporuje. Je třeba zachovat myšlenku fóra arktické pobřežní stráže.

3.11. Je to úspěch mezinárodní spolupráce, který bude určujícím faktorem úspěchu či neúspěchu prováděných politik.

3.11.1. Komise uvádí různé právní nástroje a příslušné orgány a zdůrazňuje, že EU zde musí vystupovat razantně, a současně připomíná nutnost bilaterální spolupráce, zejména s hlavními aktéry, jimiž jsou Spojené státy, Rusko a Kanada, ale také Grónsko a některé asijské státy, které se o Arktidu velmi zajímají.

3.12. Komise zdůrazňuje nutnost vést dialog s původními národy, které, je-li to vůbec nutné připomínat, jsou první dotčené, a neměly by trpět důsledky politik, s nimiž by nesouhlasily, zejména s ohledem na udržitelný hospodářský a sociální rozvoj regionu. Občanská společnost musí tedy plně fungovat, aby byly obavy místních obyvatel skutečně zohledněny, a to jak po hospodářské, tak i sociální stránce. EHSV by v tomto ohledu mohl být „mluvčím“ v rámci Evropské unie.

3.13. Z hospodářského hlediska Komise ve stejném duchu vítá prohlášení o rybolovných činnostech, které podepsalo pět zemí, jež sdílí hranice se Severním ledovým oceánem, ale právem poukazuje na to, že tato problematika se netýká pouze pobřežních států.

3.14. A konečně, v oblasti výzkumu Komise obhájí myšlenku zesílené vědecké spolupráce, zejména v rámci transatlantické a arktické aliance pro výzkum oceánu, a chtěla by do roku 2020 vytvořit mapu celého mořského dna, což je velký vědecký úkol, který nelze než podpořit, ale jehož důsledky rámec pouhého vědeckého poznání přesahují jak v oblasti bezpečnosti dopravy, tak hospodářského využití.

V Bruselu dne 14. prosince 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

